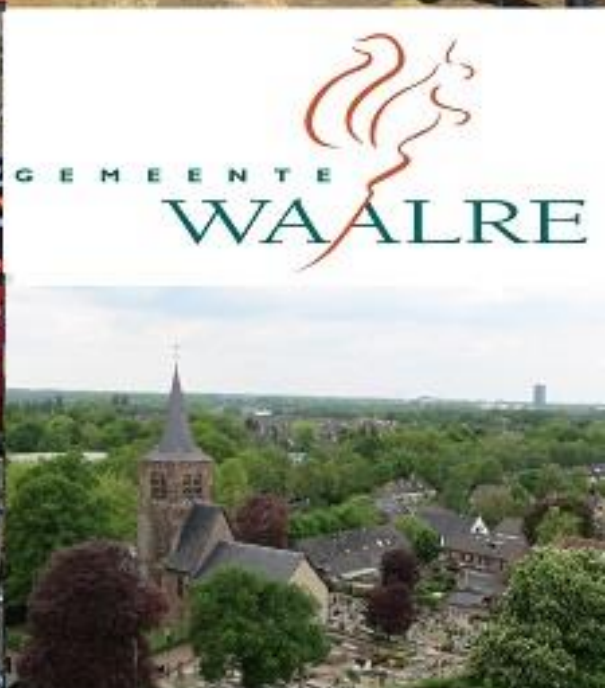

Jaarrekening Waalre 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	5
Jaarrekening in één overzicht	7
Leeswijzer	9
Gemeentefonds.....	11
A. Het jaarverslag	13
Deel 1: Programmaverantwoording.....	15
Thema 1 Publieke dienstverlening	17
Thema 2 Onderwijs.....	21
Thema 3 Cultuur en sport.....	27
Thema 4 Sociale voorzieningen	32
Thema 5 Jeugdhulp	37
Thema 6 Wmo en volksgezondheid.....	40
Thema 6a CMD en PlusTeam.....	45
Thema 7 Milieu en duurzaamheid	50
Thema 8 Openbare ruimte.....	53
Thema 9 Ruimtelijke ontwikkeling en economie.....	60
Thema 10 Algemeen bestuur	72
Thema 11 Veiligheid	77
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	82
Deel 2: Paragrafen	87
Paragraaf A. Lokale heffingen	89
Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	94
Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen.....	101
Paragraaf D. Financiering	106
Paragraaf E. Bedrijfsvoering	108
Paragraaf F. Verbonden partijen.....	117
Paragraaf G. Grondbeleid	127
Paragraaf H. Horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht	137
Bijlagen bij het jaarverslag	139
B. De jaarrekening.....	157
1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting	160
2. Wet Normering Topinkomens	163
3. De balans en de toelichting.....	164
4. Schatkistbankieren.....	174
5. Overzicht reserves en voorzieningen.....	176
6. Overzicht overbrengen van kredieten van 2016 naar 2017	180
7. Overzicht gewaarborgde leningen.....	182
8. De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen	183
Bijlage: Kerngegevens.....	186

Voorwoord

In deze jaarstukken kijken we terug op het jaar 2016. Een jaar waarin belangrijke langlopende dossiers zijn behandeld door de gemeenteraad en de uitvoering van zaken voortvarend door college en organisatie ter hand is genomen. De toekomstvisie "De Kracht van Waalre", waarbinnen de komende jaren gehandeld zal worden, is vastgesteld. We ontwikkelen ons door als innovatieve netwerkgemeente. Centraal staat dat we "buiten" naar binnen" halen. Nieuwe samenwerkingsvormen worden onderzocht.

Onze rol als lokale overheid verandert, maar ook de rol van onze inwoners verandert. In 2016 zijn we op diverse terreinen experimenteel de samenwerking met regio en inwoners aangegaan, zoals bijvoorbeeld met de W100. Samen met onze inwoners zetten we deze zoektocht voort om nog beter aan te sluiten bij hun wensen en behoeften. Er zijn belangrijke besluiten genomen ten aanzien van bijvoorbeeld de ontwikkelingsrichting van Waalre-Dorp, het multifunctionele gemeentehuis, diverse nieuwe bestemmingsplannen, een duurzaamheidsagenda en gemeenschapshuis Het Klooster.

De grootste opgaven voor 2016 waren:

- Werken aan de meest aantrekkelijke woongemeente binnen het stedelijk gebied Eindhoven.
- Transformatie binnen het Sociaal Domein.
- Samenwerking en ontmoeting met onze inwoners verstevigen.
- Regionale samenwerking verder uitbouwen en versterken.
- Duurzaamheid als uitgangspunt hanteren.
- Eigentijdse dienstverlening aan onze inwoners verder ontwikkelen.

Bij de transities van het Sociaal Domein is ingezet op verdere transformatie om enerzijds de benodigde zorg te kunnen blijven geven en anderzijds de kosten inzichtelijk krijgen. Hiervoor is onder andere in Dommelvallei+-verband hard gewerkt aan de doorontwikkeling van de zorginkoop.

Zowel bij het bestuur als de organisatie ligt de focus bij alles wat we doen steeds meer op samenwerking en ontmoeting met onze inwoners. Het afgelopen jaar is de cultuurverandering die past bij een innovatieve netwerkgemeente steeds meer zichtbaar geworden. Deze ontwikkeling zal de komende tijd alleen maar versterkt worden, waarbij het experiment niet geschuwd zal worden.

Het versterken en uitbouwen van de regionale samenwerking heeft plaatsgevonden door op de juiste momenten en aan de juiste regionale overlegtafels mee te doen. Niet alleen als één van de deelnemende gemeenten, maar ook als voorzitter, bestuurlijk trekker en/of initiator. Het sluiten van een samenwerkingsconvenant met de gemeente Veldhoven is een voorbeeld van samenwerken waar we uitgaan van onze eigen kracht.

Als bestuurlijk trekker van de gesprekstafel Duurzaamheid zijn het afgelopen jaar veel inspanningen verricht om de duurzame energieopgave op de regionale kaart te zetten. Met het starten van de pilot van de Afvalfiets heeft Waalre daarin het goede (innovatieve) voorbeeld gegeven.

In het kader van de nieuwe dienstverleningsvisie is het concept van Hostmanship is verder verkend. Hierin wordt altijd een goede verstandhouding met onze inwoners nagestreefd. Pijlers binnen deze relatie zijn een positieve houding, vertrouwen, onderlinge interesse en belangstelling voor elkaar. De nieuwe dienstverleningsvisie zal maken dat we nog beter zullen aansluiten bij de wensen en behoeften van onze inwoners.

Bovenstaande en nog veel meer waarover in deze jaarrekening verslag wordt gedaan heeft bijgedragen aan het zijn en blijven van meest aantrekkelijke woongemeente binnen het stedelijk gebied Eindhoven.

Financiële positie en resultaat 2016

Zoals te lezen in de jaarrekening en de paragraaf B. weerstandsvermogen en risicobeheersing is de gemeente Waalre financieel gezond. Het jaar 2016 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 783.000, waarvan € 174.000 al is aangekondigd en toegelicht in de laatste tussenrapportage die 20 december 2016 is vastgesteld.

Het hogere positieve resultaat wordt grotendeels door incidentele meevallers veroorzaakt. De grootste posten betreffen het niet volledig benodigd zijn van de laatste begrotingswijziging van € 995.000 ten behoeve van Jeugdhulp (€ 157.000 voordeel), het niet volledig benodigd zijn van de begrotingswijziging met betrekking tot personeelskosten (€ 105.000 voordeel), meer inkomsten door bouwleges (€71.000 voordeel) en een hogere uitkering vanuit het Rijk conform de decembercirculaire (€ 105.000 voordeel) zoals aan de Raad gemeld in de 1^e tussenrapportage van 2017.

Bovenop de uitdagingen die er nog zijn ten aanzien van de financiën aangaande de transitie in het Sociaal Domein, komt er veel op Waalre af en zijn de ambities hoog. Het meerjarige financiële beeld (2018 - 2020) biedt op dit moment onvoldoende ruimte om alle ambities te kunnen realiseren.

Tot slot

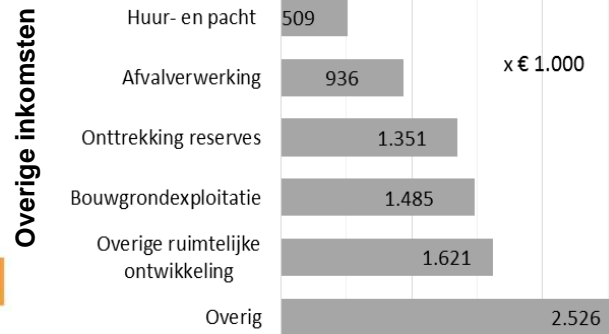
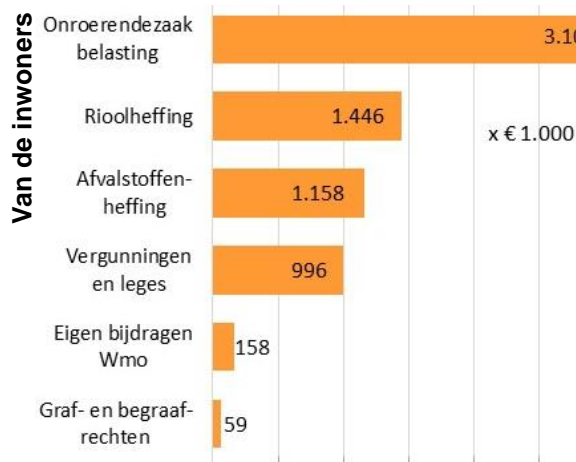
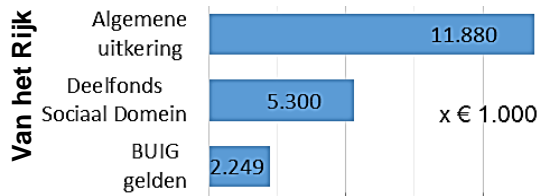
We kunnen terugkijken op een jaar waarin veel werk is verzet om Waalre tot de beste woongemeenten van Nederland te laten blijven behoren en dit binnen de financiële kaders. Met gepaste trots presenteren we daarom deze jaarstukken 2016.

Jaarrekening in één overzicht

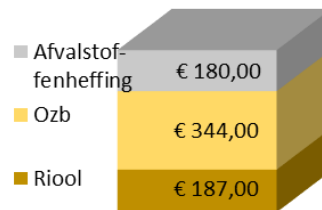
Baten: € 34.780.000

■ Van het Rijk ■ Van de inwoners ■ Overige inkomsten

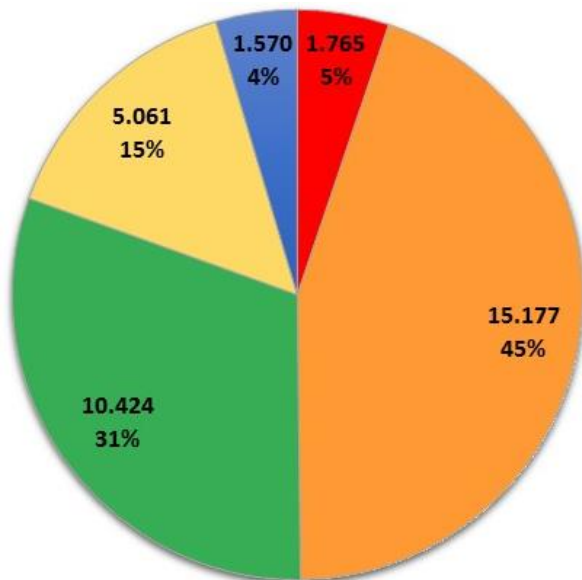

Lokale lasten 2016

Bij WOZ € 299k en meerpers.

Lasten: € 33.997.000

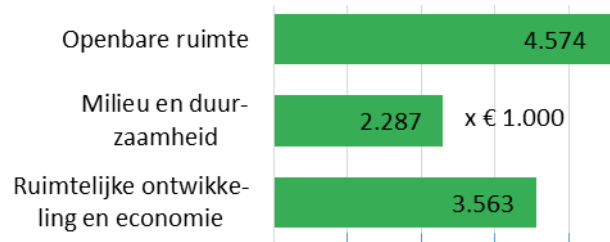

■ Dienstverlening
 ■ Sociaal Domein
 ■ Ruimtelijk Domein
 ■ Algemeen bestuur en veiligheid
 ■ Algemene dekkingsmiddelen

Sociaal Domein

Ruimtelijk Domein

De jaarrekening bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit het jaarverslag, de jaarrekening en de bijlagen. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording met de vier programma's de elf bijbehorende thema's en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen.

Programmaverantwoording

In de programmaverantwoording wordt verantwoording afgelegd over de doelen zoals deze waren gesteld in de programmabegroting 2016. Er wordt voor de vier programma's, bestaande uit elf bijbehorende thema's, en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen antwoord gegeven op de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat hebben we daarvoor gedaan?' en 'Wat heeft het gekost?'. Evenals in 2015 is één op één de relatie gelegd met de gestelde ambities en worden verschillen in realisatie ten opzichte van ambities verklaard, zowel inhoudelijk als financieel.

Doorberekening salariskosten en overhead

In de begroting 2017 is de BBV wijziging toegelicht dat salariskosten en overhead niet meer in uren aan programma's worden doorberekend, maar op een hoger niveau als totaal begroot en verantwoord worden. Een eventueel te verklaren verschil tussen begroting en jaarrekening betreft dan een verschil in kosten of inkomsten. In de programmabegroting van 2016 zijn uren nog wel aan programma's doorberekend, waardoor in deze jaarrekening de gerealiseerde uren op programmaniveau (thema's) voor de laatste keer gepresenteerd dienen te worden. Het heeft echter geen meerwaarde om verschillen te verklaren tussen begroting- en verantwoordingscijfers door de toerekening van uren, omdat dit een puur administratief gegeven is en niets zegt over een verschil in kosten en/of inkomsten. Waar verschillen zijn te verklaren door de toerekening van uren wordt dan ook volstaan door dit verschil slechts te benoemen.

Paragrafen

De paragrafen geven conform BBV een dwarsdoorsnede van de programmaverantwoording.

De paragraaf A. lokale heffingen bevat het in 2016 uitgevoerde beleid ten aanzien van lokale heffingen, overzicht van de inkomsten van lokale heffingen en in de kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het gevoerde kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf B. weerstandsvermogen en Risicobeheersing verschaft een, ten opzichte van de begroting 2017, geactualiseerd overzicht van de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geduid met behulp van de 5 verplichte financiële kengetallen.

De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het gevoerde beleid voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen en de lasten die in 2016 met de uitvoering van dit beleid gemoeid waren.

In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente, zoals deze in 2016 zijn gehanteerd. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten en het renteresultaat.

In de paragraaf E. bedrijfsvoering wordt verantwoording afgelegd over in hoeverre de ambities, zoals geformuleerd in de begroting 2016, zijn behaald op het gebied van de huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.

De paragraaf F. verbonden Partijen geeft een overzicht van de partijen waarin Waalre in 2016 een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan was, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.

De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitatie.

De niet verplichte paragraaf H. horizontale verantwoording gaat in op de ontwikkelingen in 2016 op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Aan het einde van het jaarverslag volgen tot slot bijlagen bij het jaarverslag. Te weten: een gedetailleerd (financieel) overzicht aangaande het sociaal domein en een overzicht van aantallen bezwaren, wob, aansprakelijkheid en klachten in 2016 en verantwoordingsinformatie in het kader van horizontaal toezicht en de uitvoering van de Archiefwet.

Jaarrekening

De jaarrekening bestaat conform BBV uit een overzicht van baten en lasten, de balans, de toelichting op de balans, het overzicht reserves en voorzieningen en het overzicht van de overbrenging van eerder door de Raad geautoriseerde kredieten.

In het overzicht van baten en lasten zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

De balans geeft het overzicht weer van de bezittingen van Waalre op 31 december 2016 en de wijze waarop deze bezittingen worden gefinancierd. In de toelichting wordt nader ingegaan op de uitgangspunten die bij het opstellen van de balans zijn gehanteerd.

Het overzicht van reserves en voorzieningen geeft inzicht in onttrekkingen aan en stortingen in reserves en voorzieningen in het verantwoordingsjaar en de stand op jaareinde.

Het overzicht van de overbrenging van kredieten geeft inzicht in de uitputting van kredieten die zijn aangewend voor investeringen en projecten, zoals deze door de Raad zijn vastgesteld. Voor investeringen en projecten die nog niet zijn afgerond, wordt met vaststelling van de jaarrekening de overbrenging van restantkredieten geautoriseerd. Kredieten die niet meer (geheel) benodigd zijn worden naar beneden bijgesteld of afgesloten.

Tot slot is de bijlage in de jaarrekening opgenomen met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen die Waalre kent. Te weten de subsidie vanuit de Provincie voor deelname aan het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en de uitkeringen vanuit het Rijk op grond van artikel 69 Participatiewet en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004.

Gemeentefonds

Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering Sociaal Domein**. Gemeenten worden door middel van circulaire's drie keer per jaar (mei, september en december) geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds.

In 2016 is in totaal € 17.180.000 vanuit het Gemeentefonds ontvangen. Dit bedrag is opgebouwd uit de bedragen zoals weergegeven in onderstaande tabel. In 2016 is ruim € 501.000 meer ontvangen vanuit het Gemeentefonds ten opzichte van 2015. Dit verschil wordt veroorzaakt door € 389.000 minder integratie-Uitkering Sociaal Domein en € 886.000 meer uit het Algemene deel Gemeentefonds. Daarnaast is de IU Wmo lager dan in 2015.

In 2016 is een hoger bedrag ontvangen vanuit het Gemeentefonds dan waarmee in de primaire begroting 2016 rekening is gehouden. Hieraan is o.a. te zien dat de economie aantrekt. De komende jaren lijken de hoogte van zowel Algemene Uitkering als de integratie-Uitkering Sociaal Domein te stabiliseren.

Overzicht gerealiseerde inkomsten Gemeentefonds 2016:

	2015	2016
Algemene Uitkering	9.849.561	10.735.217
<u>Deelfonds Sociaal Domein</u>		
Decentralisatie AWBZ naar WMO (IU)	1.998.020	1.786.865
Decentralisatie Jeugdzorg (IU)	2.160.038	2.032.669
Re-integratie	165.332	139.116
Wsw	1.365.899	1.341.856
IU Sociaal Domein (totaal)	5.689.289	5.300.506
Wet maatschappelijke ondersteuning (IU)	1.108.445	1.045.320
Nabetaling jaren 2013/2014/2015	31.205	98.850
Totaal ontvangst boekjaar	16.678.500	17.179.893

A. Het jaarverslag

Deel 1: Programmaverantwoording

Thema 1 Publieke dienstverlening

Waar gaat het thema over?

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over het openbaar gebied. De twee organisatieonderdelen binnen publieke dienstverlening zijn: Dienstverlening en Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH).

Wat willen we bereiken?

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente. Hierbij willen we zoveel mogelijk ontwikkelen naar Waalre als een innovatieve netwerkgemeente.
- We willen aan de slag met moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening om concrete resultaten te boeken op de korte termijn en goed voorbereid te zijn voor de ontwikkelingen in de toekomst. Hierbij sluiten we aan bij de hostmanship-gedachte.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk), waarbij de prioriteit ligt bij het digitale kanaal. Waar de Waalre naar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverlenings-kwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appel op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de klant duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de klant weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) cliëntgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

Dienstverlening

<i>Doelstelling</i>	Vragen van burgers zijn zaakgewijs afgehandeld.
<i>Realisatie</i>	Er is gekozen voor de aanschaf (aanbesteding) van een geheel nieuw zaakstelsel. Installering en implementatie zal in 2017 plaatsvinden.

<i>Doelstelling</i>	De geïntroduceerde servicenormen zijn geëvalueerd.
<i>Realisatie</i>	Gedurende 2016 zijn voorbereidingen getroffen op de Kadernota Visie op Dienstverlening. Deze wordt later door het college vastgesteld. Direct daarna wordt het uitvoeringsprogramma vastgesteld. Servicenormen zullen, in het licht van de visie, geïntroduceerd worden.

<i>Doelstelling</i>	De nieuwe website is verder doorontwikkeld en geoptimaliseerd met name op het gebied van digitale dienstverlening, het zoveel mogelijk automatisch dan wel eenmalig invullen van persoonsgegevens en op het gebied van interactieve communicatie.
<i>Realisatie</i>	Momenteel zijn 16 zogenaamde E-formulieren via onze website beschikbaar. Er komen steeds meer formulieren beschikbaar op de website die de digitale dienstverlening mogelijk maken. Komend jaar worden E-formulieren geschikt gemaakt om via het nieuwe zaakstelsel te laten lopen.
<i>Doelstelling</i>	Er is deelgenomen aan een landelijke pilot voor het digitaal aangeven van ondertrouw of geboorte.
<i>Realisatie</i>	Nader overleg en onderzoek heeft het inzicht opgeleverd dat de beperkte hoeveelheid producten op jaarbasis, de gevraagde inzet van middelen (geld en tijd) niet rechtvaardigt.
<i>Doelstelling</i>	De Burgerlijke Stand is gedigitaliseerd.
<i>Realisatie</i>	Om reden van efficiency en doelmatigheid wordt de digitalisering van de burgerlijke stand meegenomen in het project rondom de automatisering van het nieuwe gemeentehuis.
<i>Doelstelling</i>	Mogelijkheden E-erkenning zijn onderzocht om de dienstverlening voor bedrijven te vergroten.
<i>Realisatie</i>	De mogelijkheden voor E-erkenning voor bedrijven is onderzocht. Dit leidde tot de voorlopige conclusie dat de benodigde middelen voor bedrijven om deze E-erkenning te verwerven, niet in verhouding staan tot het nut c.q. voordeel voor bedrijven. In de toekomst kunnen ontwikkelingen tot een heroverweging van deze conclusie leiden.
<i>Doelstelling</i>	De nieuwe Visie op Dienstverlening is geïmplementeerd.
<i>Realisatie</i>	Gedurende 2016 zijn de voorbereidingen getroffen op de Kadernota Visie op Dienstverlening. Deze visie bevindt zich in de eindfase van de ambtelijke voorbereiding.
<i>Doelstelling</i>	De nieuwe Visie op Dienstverlening is vertaald naar inrichtingseisen voor het nieuwe gemeentehuis.
<i>Realisatie</i>	Het traject van het opstellen van de Kadernota Visie op Dienstverlening is afgestemd op het ontwerpproces van het nieuwe Multifunctionele Gemeentehuis. De inrichting is daarbij volledig afgestemd op de nieuwste inzichten van (overheids-) dienstverlening en hostmanship.
<i>Doelstelling</i>	Het nieuwe Informatiebeveiligingsplan is uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	Het Informatiebeveiligingsplan BRP en Waardedocumenten bevat beleid en documenten die voorzien in de wettelijke eisen ten aanzien van informatiebeveiliging en privacybeheer. Het plan is in 2016 bijgesteld en geactualiseerd. De gemeente heeft een zelfevaluatie onderzoek uitgevoerd naar de processen. Hiervoor is gebruik gemaakt van het instrument dat door de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens beschikbaar is gesteld. De gemeente heeft het onderzoek in 2016 met goed gevolg afgesloten.

Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving

<i>Doelstelling</i>	Het nieuwe Omgevingsbeleidsplan is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
<i>Realisatie</i>	Begin 2016 is het Handhavingsbeleidsplan vastgesteld. Hiermee voldoen we aan de wettelijke verplichting een actueel handhavingsbeleid te hebben. Inmiddels is recent het uitvoeringsprogramma 2017 vastgesteld.
<i>Doelstelling</i>	VTH (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) is doorontwikkeld met aandacht voor regievoering, opdrachtverlenerschap en dienstverlening.
<i>Realisatie</i>	Het team VTH is in 2016 gestart een kwaliteitsimpuls binnen het team te realiseren met als doel; het verbeteren van de bedrijfsvoering, de administratieve organisatie en de kwaliteitsborging. Deze "Quick Wins" leveren een essentiële bijdrage aan het realiseren van de transformatie.
<i>Doelstelling</i>	De deregulering van lokale regels zijn verder doorgevoerd.
<i>Realisatie</i>	De deregulering van lokale regels is verder doorgevoerd. Enkele voorbeelden zijn het: <ul style="list-style-type: none"> • Standplaatsenbeleid. Hierin is veel gedereguleerd; er zijn meer standplaatsen beschikbaar en de regels zijn versoepeld; • Evenementenbeleid. Hierin is de meldingsplicht verruimd wat leidt tot veel minder vergunningen en een korte behandeltijd van meldingen; • Reclamebeleid. Hierbij is een kwaliteitsimpuls geïnitieerd qua straatbeeld en kan het beheer en onderhoud ondergebracht worden bij private partijen.
<i>Doelstelling</i>	Het beleid voor de ondersteuning van evenementen is aangepast aan het Besluit van algemene strekking met betrekking tot de Wet Markt en Overheid. In het beleid is de ondersteuning van de activiteiten verruimd.
<i>Realisatie</i>	Op 21-06-2016 heeft het college besloten om de Criteria gemeentelijke ondersteuning bij evenementen Waalre (vastgesteld 11-02-2014) in te trekken en de Nadere regels algemene ondersteunings- en subsidiebeleid Waalre vast te stellen.
<i>Doelstelling</i>	Aan het vastgestelde handhavingsplan is uitvoering gegeven.
<i>Realisatie</i>	Het uitvoeringsprogramma is opgesteld en uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
003	Burgerzaken	442	486	410	488
004	Baten en lasten secretarieleges burgerzaken	129	135	139	134
822	Overige volkshuisvesting	1.146	1.137	1.609	1.143
823	Bouwvergunningen (omgevingsvergunning)	-	-	-	-
	Totaal lasten publieke dienstverlening	1.717	1.758	2.158	1.765
BATEN					
003	Burgerzaken	-	-	-	-
004	Baten en lasten secretarieleges burgerzaken	300	305	323	325
822	Overige volkshuisvesting	43	1	2	-
823	Bouwvergunningen (omgevingsvergunning)	406	288	600	671
	Totaal baten publieke dienstverlening	749	594	925	996
	Totaal saldo publieke dienstverlening	968-	1.164-	1.233-	769-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de [leeswijzer](#).

003 Burgerzaken

- Een voordeel van € 17.000 wordt verklaard door minder kosten voor de organisatie van het referendum door de inzet van minder stembureaus.
- Een voordeel van € 3.000 wordt verklaard door minder externe advieskosten t.b.v. de bevolkingsadministratie.
- Minder Eigen verklaringen zijn ingekocht dan begroot ad. € 7.000. Hierdoor ook minder leges inkomsten die hieronder verantwoord worden binnen de leges opbrengsten.

004 Lasten/baten burgerzaken

- De leges rijbewijzen en reisdocumenten hebben in 2016 € 2.000 meer opgeleverd. De inkoop van deze documenten was € 5.000 lager. Hierdoor een voordeel ad. € 7.000.

822 Overige volkshuisvesting

- Het krediet woonwagencentrum is in 2016 nagenoeg niet meer nodig geweest. (V € 24.000). Dit bedrag (krediet) wordt nu niet onttrokken uit de reserve.
- Niet meer benodigd krediet volkshuisvesting levert op deze post een voordeel op van € 168.000. Dit voordeel is de tegenhanger van de kosten die verklaard zijn op functie 980. Hiermee is e.e.a. budgetneutraal.

823 Bouwvergunningen

- De realisatie van meer bouwprojecten in 2016 met daarbij opgeteld de kleinere aanvragen om omgevingsvergunning resulteert in een hogere omzet dan verwacht. (V € 71.000).

Thema 2 Onderwijs

Waar gaat het thema over?

Onderwijs is van essentieel belang voor de ontwikkeling van onze inwoners van alle leeftijden. Centraal in het thema Onderwijs staat de brede school gedachte waarbij het belangrijk is om diverse sociaal culturele activiteiten te stimuleren en inwoners/ouders in de wijk te betrekken. Dit past goed binnen de volgende twee speerpunten:

1. maatschappelijke deelname; en
2. het versterken van het zelf-organiserend vermogen van inwoners.

Multifunctionele inzet van de onderwijshuisvesting (brede scholen) vergemakkelijkt de ontmoeting tussen verschillende groepen inwoners en biedt de mogelijkheid om wijk-gebonden activiteiten te laten plaatsvinden. Dit stimuleert netwerkvorming en betrokkenheid bij elkaar. De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het onderwijsbeleid, integraal met al het beleid over jeugd vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Onderwijs zien wij niet los van de thema's Jeugdhulp en Leerlingenvervoer.

Lokaal Onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken?

- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Het behouden van een positief opvoed- en opgroei-klimaat.
- Het laten aansluiten van de ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) bij de ondersteuning die de gemeente biedt vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid op basis van de Jeugdwet.
- Creëren van kwalitatief goede huisvesting om brede school concept mogelijk te maken.
- De ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken (d.m.v. multifunctionele inzet onderwijshuisvesting).
- Soepele overdracht van het buitenonderhoud van de gemeente naar de scholen (taak voor de scholen per 1 januari 2015 door wetswijziging).
- Het realiseren van een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere (doorgaande ontwikkelingslijn) om achterstand of uitval te voorkomen. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren in Waalre van 0-23 jaar; voorschoolse voorzieningen (0-4 jaar), basisonderwijs (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (12+). Daarbij is een link gelegd met cultuur en sport.
- Het verzorgen van leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen. Dit o.b.v. de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De verenigingscontactfunctionaris is ingezet. Met de inzet van de verenigingscontactfunctionaris werken onderwijs, buitenschoolse opvang en het verenigingsleven structureel samen.
<i>Realisatie</i>	De verenigingscontactfunctionaris is ingezet in 2016. Onderwijs en buitenschoolse opvang werken structureel samen. De samenwerking tussen de overige partijen is in ontwikkeling.

<i>Doelstelling</i>	Er zijn goed functionerende Zorg Advies Teams (ZATs).voor leeftijdsgroep 0-4 en 4-12.
<i>Realisatie</i>	Dit is gerealiseerd. De ZATs 0-4 (ouders, consultatiebureau, voor-schoolse voorziening, CMD) en de ZATs 4-12 (ouders, intern begeleider/kwaliteitsondersteuner van de basisschool en CMD) lopen heel goed. Tenminste twee keer per jaar komen alle (professionele) deelnemers van de ZATs bij elkaar om de samenwerking in de ZATs met elkaar te bespreken. In 2016 is in deze bijeenkomsten steeds aangegeven dat de samenwerking heel positief loopt. Het onderwijs is zeer positief over de inzet van het CMD en PlusTeam. Thema's die extra aandacht hebben gekregen zijn de samenwerking met Veilig Thuis en het werken met signaleringssysteem Zorg voor Jeugd.
<i>Doelstelling</i>	Deskundigheidsbevordering bij het Waalrese verenigingsleven over kinderen met een beperking is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Met het project SjorsSportief worden alle kinderen betrokken, ook die naar het (speciaal) onderwijs buiten de gemeente Waalre gaan. Waalrese verenigingen waar kinderen met een beperking terecht kunnen hebben een keurmerk gekregen in het programmaboekje SjorsSportief 2016-2017.
<i>Doelstelling</i>	Een goede samenwerking tussen het CMD en PlusTeam met het (voortgezet) onderwijs is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Er is eind 2016 een evaluatie gehouden bij het voortgezet onderwijs, het CMD en het PlusTeam over de samenwerking. De samenwerking is op een aantal punten verbeterd t.o.v 2015. De expertise en kennis van het CMD en PlusTeam wordt onmisbaar geacht op scholen en er is een brede wil bij alle partijen om de samenwerking tussen het voortgezet onderwijs en de gemeentelijke teams tot een succes te maken. De samenwerking is dus goed. Wel zijn er een aantal verbeterpunten, die gaan over de communicatie, de beschikbare expertise in het CMD en PlusTeam (vanwege de hoge caseloads) het gebruik van Zorg voor Jeugd; contacten met ouders; samenwerking met leerplicht en de inzet en bekostiging van zorg. De gemeente Waalre vertegenwoordigt (ambtelijk en bestuurlijk) de regio in gesprekken met het bestuur van het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs over de aansluiting onderwijs-jeugdhulp, om zo deze samenwerking zo positief mogelijk te beïnvloeden.
<i>Doelstelling</i>	De scholen hebben samengewerkt in brede schoolverband met het Waalrese verenigingsleven en de jongerenwerker op het gebied van talentontwikkeling, sport, gezonde voeding en weerbaarheid van leerlingen.
<i>Realisatie</i>	Het jongerenwerk en het onderwijs hebben (samen met de GGD, Zuidzorg en het CMD) de gastles 'Omgaan met Conflicten' ontwikkeld voor (groep 7 en 8 van) de basisscholen. Deze les is er op gericht de weerbaarheid van de leerlingen te vergroten. Het jongerenwerk richt zich zowel in Aalst (beweging in De Pracht) en in Waalre-dorp (techniek in Het Klooster) op de talentontwikkeling van (o.a. basisschool)leerlingen.

Scholen werken in brede schoolverband samen met de voor- en naschoolse voorzieningen op thema's gericht op talentontwikkeling, sport en weerbaarheid. Het verenigingsleven is hier nog niet structureel bij betrokken.

Doelstelling Alle leer- en kwalificatieplichtige leerlingen uit Waalre hebben een diploma/startkwalificatie behaald.
Realisatie (peildatum 1 oktober 2015) De gemeente Waalre heeft 2.297 leerplichtige leerlingen, waarvan 2.284 staan ingeschreven op een school. Dit verschil komt doordat 10 leerlingen via leerplicht een vrijstelling hebben gekregen. Bij de overige leerlingen is er geen sprake van absoluut verzuim, maar deze leerlingen zijn later ingeschreven op een school.

Doelstelling Er is in regionaal verband samengewerkt om te zorgen dat er voor alle Waalrese leerlingen vanuit het voortgezet onderwijs, inclusief Praktijkonderwijs, Leerwegondersteunend Onderwijs en Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) uitstroom mogelijk is naar vervolgonderwijs, arbeidsmarkt of dagbesteding.
Realisatie Het Beleidskader RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt), dat regionaal is afgestemd tussen de (21) regiogemeenten besteedt specifiek aandacht aan de doelgroep 'jongeren in een kwetsbare positie'. Dit zijn leerlingen die van het VMBO basis/leerwerktraject doorstromen naar Entree of MBO2 en leerlingen van het van het VSO en Praktijkonderwijs. Ook worden – gezien de huidige stroom asielzoekers – jongeren met een migratieachtergrond tot deze doelgroep gerekend. Het beleidskader formuleert een aantal maatregelen m.b.t. deze doelgroep, zoals het versterken van de rol van de RMC loopbaanbegeleiders, monitoring van de uitstroomprofielen van VSO en Praktijkonderwijs en aansluiting met de gemeentelijke teams (CMD en PlusTeam).

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

- Creëren van kwalitatief goede huisvesting om brede school concept mogelijk te maken.
- De ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken (d.m.v. multifunctionele inzet onderwijshuisvesting).
- Soepele overdracht van het buitenonderhoud van de gemeente naar de scholen (taak voor de scholen per 1 januari 2015 door wetswijziging).

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

Doelstelling Bouw Brede school Waalre is gestart (oplevering voorjaar 2017).
Realisatie Dit is gerealiseerd. In de kerstvakantie 2016 is de school overgegaan naar het nieuwe gebouw.

Brede scholen

Wat willen we bereiken?

- Het realiseren van een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere (doorgaande ontwikkelingslijn) om achterstand of uitval te voorkomen. Dit geldt voor alle kinderen en jongeren in Waalre van 0-23 jaar; voorschoolse voorzieningen (0-4 jaar), basisonderwijs (4-12 jaar) en voortgezet onderwijs (12+). Daarbij is een link gelegd met cultuur en sport.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er is gewerkt aan goede samenwerkingsverbanden tussen: <ul style="list-style-type: none"> - Onderwijs, gemeente (het CMD en PlusTeam) en zorgaanbieders; - School, voor- en naschool; - Huisarts, gemeente, onderwijs en jeugdgezondheidszorg (JGZ); - Verloskundige, consultatiebureau en kinderdagverblijf; - Etc.
<i>Realisatie</i>	Dit is gerealiseerd. De gemeente Waalre heeft op ambtelijk en bestuurlijk niveau structureel overleg met deze partners in diverse overlegstructuren, zoals het (gemeentebrede) ZAT overleg; de Lokale Educatieve Jeugd Agenda (LEJA); de Werkgroep Samenwerken in de Toegang tot jeugdhulp (met de huisartsen en de jeugdarts, het CMD en PlusTeam) en de FOT (maandelijkse fysieke overlegtafel met zorgaanbieders). Naast deze overlegstructuren weten de verschillende partijen elkaar goed te vinden en zijn de lijntjes kort.

<i>Doelstelling</i>	Er is een eenduidige overdracht gerealiseerd van alle voorschoolse voorzieningen naar alle basisscholen en een warme overdracht voor alle kinderen met een specifieke ontwikkelingsbehoefte.
<i>Realisatie</i>	Er is een overdracht van alle voorschoolse voorzieningen naar alle basisscholen en een warme overdracht voor alle kinderen met een specifieke ontwikkelingsbehoefte. Deze overdracht is (nog) niet identiek voor iedere voorschoolse voorziening. De prioriteit hiervan is i.o.m. de voorschoolse voorzieningen verschoven, vanwege de aandacht die de inkoop van peuterspeelplekken vraagt.

Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?

- Het verzorgen van leerlingenvervoer voor leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen. Dit o.b.v. de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Aanvragen voor leerlingenvervoer zijn getoetst door het CMD. Er is op maat gewerkt en er is rekening gehouden met de school die het meest passend is voor de leerling. Dit is niet altijd de dichtstbijzijnde school.
<i>Realisatie</i>	50 kinderen die gebruik maken van het leerlingenvervoer zijn bekend bij het CMD of Plusteam. Bij de beoordeling van deze aanvragen is advies gevraagd aan de betreffende consultant of medewerker van het Plusteam.

<i>Doelstelling</i>	Een pilot is uitgevoerd voor leerlingen uit groep 8 met De Zonnewijzer Valkenswaard en ouders om leerlingen zelfstandig te laten fietsen naar school ter voorbereiding op het zelfstandig fietsen naar een vervolgopleiding.
<i>Realisatie</i>	Deze pilot heeft in 2016 niet plaatsgevonden en is doorgeschoven naar 2017.

<i>Doelstelling</i>	Ouders van leerlingen die gebruikmaken van taxivervoer hebben gewerkt met een digitaal registratiesysteem waar zij zelf kortdurende ritmutaties in moeten voeren (afmeldingen en betermeldingen).
<i>Realisatie</i>	Dit Vervoersmanagement Online systeem wordt door 75 ouders (tbv 83 leerlingen) naar tevredenheid gebruikt.

<i>Doelstelling</i>	Voor het schooljaar 2015-2016 is een contract afgesloten samen met de gemeente Eindhoven en de nieuwe toezichthouder, Trafficon, zodat al het doelgroepenvervoer (Taxibus) onder één toezichthouder valt.
<i>Realisatie</i>	Dit contract is afgesloten voor een periode van drie jaren. Met daarna de mogelijkheid tot verlenging van twee maal twee jaren.
<i>Doelstelling</i>	Een regionale werkgroep is gestart met het verkennen van het thema doelgroepenvervoer.
<i>Realisatie</i>	Op 8 juli 2016 is de werkconferentie "Samenwerken aan integrale mobiliteitsoplossingen in Zuidoost-Brabant" gehouden. Naar aanleiding van de gehouden werkconferentie is de notitie "Slimme mobiliteitsoplossingen in Zuidoost-Brabant voor doelgroepenvervoer en OV" opgesteld. Het leerlingenvervoer maakt deel uit van deze notitie. Schooljaar 2017-2018 start Waalre met een pilot om kinderen die speciaal onderwijs volgen zelfstandig te leren reizen met het OV.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
420	Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	73	72	72	72
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	919	762	711	693
480	Gemeensch. baten en lasten van het onderwijs	344	372	428	343
482	Volwasseneneducatie	-	2	5	1
650	Kinderdagopvang	144	124	182	178
	Totaal lasten Onderwijs	1.480	1.332	1.398	1.287
BATEN					
420	Basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	-	-	-	-
421	Basisond. Onderwijshuisvesting (openbaar en bijzonder)	153	150	140	140
480	Gemeensch. baten en lasten van het onderwijs	4	7	4	6
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-
650	Kinderdagopvang	15	15	7	15
	Totaal baten Onderwijs	172	172	151	161
	Per saldo onderwijs	1.308-	1.160-	1.247-	1.126-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

420 Basisonderwijs excl. onderwijshuisvesting (Openbaar en Bijzonder)

- Verschil van 10.000 voordeel wordt verklaard door een lager verzekeringsbedrag en minder kosten door schade dan begroot.

421 Basisonderwijs onderwijshuisvesting (Openbaar en Bijzonder)

- Verschil van 86.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs

- Geen verschil van betekenis.

482 Volwasseneneducatie

- Geen verschil van betekenis.

650 Kinderopvang

- Verschil van 8.000 voordeel wordt verklaard doordat door de uitstel van de oplevering van de Brede School heel 2016 huur is betaald.

Thema 3 Cultuur en sport

Waar gaat het thema over?

Dit thema gaat over sport, gemeenschapshuizen, ondersteuningsbeleid voor vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, museum, erfgoed en muziek. Speerpunten zijn ontplooiing en ontmoeting. Het zelf-organiserend vermogen van inwoners en het bevorderen van maatschappelijke deelname en netwerkvorming zijn hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een stimulerende en faciliterende rol.

Sport

Wat willen we bereiken?

- Door middel van het aanbieden van sportactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl (gezondheidsbeleid), leefbaarheid in wijken en buurten (Wmo) en de ontwikkeling van kinderen (onderwijs) in Waalre.
- Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er is verder uitwerking gegeven aan sport in relatie tot jeugd, onderwijs en gezondheid.
<i>Realisatie</i>	Sjors Sportief en Sjors Creatief is een belangrijke taak van de verenigingscontactfunctionaris. Er zijn boekjes gemaakt die onder de scholen zijn verspreid. Het aantal kinderen dat deelneemt is in schooljaar 2016 – 2017: Sjors Sportief 179 kinderen, Sjors Creatief 85 kinderen. Dit aantal groeit nog omdat het schooljaar nog niet is afgerond. Ook de opening van de sportweek heeft plaatsgevonden. Het aantal kinderen dat deelneemt aan het Jeugdsportfonds is toegenomen in 2016. Sport en bewegen is een onderdeel van de lokale educatieve jeugdagenda en het lokale gezondheidsbeleid.
<i>Doelstelling</i>	De huidige speelvoorzieningen binnen de gemeente Waalre zijn geïnventariseerd en onderzocht of deze nog passen bij de samenstelling van de buurt en/of wijk.
<i>Realisatie</i>	In 2016 alle speelvoorzieningen gecontroleerd door een gecertificeerd bedrijf. De controles hebben geleid tot onderhoud van de toestellen en op sommige plekken werden toestellen verwijderd. In het najaar van 2016 is de gemeente, i.s.m. een extern bureau, begonnen met de ontwikkeling van het speelruimtebeleid. Hiervoor hebben, naast een groot-schalige enquête onder inwoners, wijkwandelingen plaatsgevonden met de jeugd en is demografisch onderzoek in buurten en wijken plaatsgevonden. Naar verwachting kan het speelruimtebeleid in het tweede kwartaal 2017 worden vastgesteld door de gemeenteraad.
<i>Doelstelling</i>	Kaders zijn opgesteld waaruit duidelijk blijkt hoe de gemeente Waalre omgaat met verzoeken van inwoners voor de aanleg en vervanging van speelvoorzieningen.

<i>Realisatie</i>	In het najaar 2016 is begonnen met de ontwikkeling van het speelruimtebeleid. De verwachting is dat in het tweede kwartaal 2017 dit beleid, met daarin o.a. kaders voor de aanleg en vervanging van speelvoorzieningen, kan worden vastgesteld door de gemeenteraad.
-------------------	--

<i>Doelstelling</i>	Mogelijkheden om speelvoorzieningen zodanig in te richten dat deze te gebruiken zijn voor zowel jeugd als ouderen zijn onderzocht.
<i>Realisatie</i>	Zoals vermeld is in 2016 gestart met de ontwikkeling van het speelruimtebeleid, dat in 2017 wordt vastgesteld. In dit beleid worden ook de speelvoorzieningen meegenomen waarvan zowel ouderen als jeugd gebruik kan maken. In 2016 is gestart met de aanleg van de KWIEK-beveegroute voor ouderen in de Voldijn. Deze route is in maart 2017 in gebruik genomen en voor zowel ouderen als jeugd te gebruiken.

<i>Doelstelling</i>	Een verenigingscontactfunctionaris (combinatiefunctionaris) fungeert als verbinder van de verenigingen met de thema's onderwijs, sport en cultuur.
<i>Realisatie</i>	Een verenigingscontactfunctionaris is aangesteld. Zie ook thema onderwijs.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken?

- Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, wijkzorg en wijkoverstijgende activiteiten en/of speciale ruimte vragende activiteiten te faciliteren.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De nieuwe stichting, die verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van de accommodaties 't Hazzo en het Klooster, is gestart met haar taken.
<i>Realisatie</i>	Met Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre hebben we voor 2016 voor 't Hazzo en Het Klooster een prestatieovereenkomst gesloten. Het Klooster is per 1 oktober 2016 overgedragen aan Lumens.

<i>Doelstelling</i>	De dagbesteding in de wijkcentra heeft een structureel karakter gekregen.
<i>Realisatie</i>	De twee Prachtdagen zijn structurele dagactiviteiten in de Pracht met gemiddeld 12 deelnemers per activiteit. Het Toverstokje wordt wekelijks bezocht door 12 – 15 (groot)ouders met kinderen.

<i>Doelstelling</i>	Onderzoek naar eventuele andere zorgactiviteiten die in de wijkcentra plaats kunnen vinden is uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	In 't Hazzo is een leerwerkbedrijf gestart.

<i>Doelstelling</i>	De prestatieafspraken voor de subsidie voor sociaal cultureel werk zijn opnieuw bekeken, en nieuwe afspraken zijn gemaakt.
---------------------	--

<i>Realisatie</i>	Voor 2016 en 2017 hebben wij een prestatieovereenkomst afgesloten met De Pracht en het Stichting Maatschappelijk Beheer Waalre.
-------------------	---

Cultuur

Wat willen we bereiken?

- Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst). De eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties is hierbij leidend. De gemeente heeft hierin een faciliterende en stimulerende rol.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het ondersteuningsbeleid is opnieuw ingericht en van kracht per 1 januari 2016.
<i>Realisatie</i>	<p>Het nieuwe ondersteuningsbeleid is in 2016 opgesteld en van kracht op 1 januari 2017. Er is een onderscheid gemaakt in prestatiesubsidies, maatschappelijke subsidies, pilotsubsidies en ondersteuning in natura. De administratieve regeldruk is verminderd bij verenigingen en de gemeentelijke organisatie door meerjarige toekenningen van subsidies. Met veel verenigingen en organisaties zijn in 2016 gesprekken gevoerd om tot een maatschappelijke of prestatiesubsidie te komen.</p> <p>Prestatiesubsidies vanaf 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harmonie Juliana - Docentenvereniging Muziekonderwijs Aalst Waalre - Stichting Waalres Erfgoed - Harmonie De Volharding (nog niet geheel afgerond) - Comité Oude Willibrorduskerk Waalre concerten <p>Maatschappelijke subsidies vanaf 2017:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Loopgroep Waalre – Ronde van Waalre - IVN - Natuurbelang - Vereniging voor de Jeugd – Koningsdag, Vliegerdag, Sinterklaas - Organisatie Sinterklaas Aalst – Sinterklaas - AWC De Keien - Carnavalsoptocht - Vrienden van Aalst - Koningsdag <p>Er zijn intensieve gesprekken gevoerd met het Waalres Museum om tot een prestatieovereenkomst te komen in 2017. Dit is nog niet geheel afgerond in 2016.</p>

<i>Doelstelling</i>	De bibliotheek is doorontwikkeld in het kader van mediawijsheid bij de jeugd.
<i>Realisatie</i>	De bibliotheek biedt een leerlijn aan op het gebied van mediawijsheid. Het gaat vooral om digitale media, die ervoor zorgen optimaal te kunnen deelnemen aan de samenleving: digitaal boek maken, soorten media, omgaan met social media enz.

Doelstelling	Er is een verenigingscontactfunctionaris die fungeert als verbinder van de verenigingen met de thema's onderwijs, sport en cultuur.
Realisatie	Een verenigingscontactfunctionaris is aangesteld. Zie thema onderwijs.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	-	2	-	1
510	Openbaar bibliotheekwerk	258	270	275	266
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	59	55	38	35
530	Sport	500	671	605	674
531	Groene sportvelden en -terreinen	379	361	331	308
540	Kunst	19	33	17	38
580	Overige recreatieve voorzieningen	93	142	134	174
Totaal lasten cultuur en sport		1.308	1.534	1.400	1.496
BATEN					
341	Ov. agrarische zaken, jacht en visserij	-	4	2	2
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-
511	Vormings- en ontwikkelingswerk	-	5	-	-
530	Sport	118	118	135	118
531	Groene sportvelden en -terreinen	26	53	65	69
540	Kunst	-	-	-	-
580	Overige recreatieve voorzieningen	-	-	-	-
Totaal baten cultuur en sport		144	180	202	189
Per saldo cultuur en sport		1.164-	1.354-	1.198-	1.307-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

341 Overige agrarische zaken, jacht en visserij

- Geen verschil van betekenis.

510 Openbaar bibliotheekwerk

- Geen verschil van betekenis.

511 Vormings- en ontwikkelingswerk

- Geen verschil van betekenis.

530 Sport

- Verschil van 74.000 nadeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead
- Verschil van 10.000 nadeel wordt verklaard door minder huurinkomsten.

531 Groene sportvelden en –terreinen

- Verschil van 26.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

540 Kunst

- Verschil van 21.000 nadeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead

580 Overige recreatieve voorzieningen

- Verschil van 41.000 nadeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead

Thema 4 Sociale voorzieningen

Waar gaat het thema over?

Het ondersteunen van inwoners bij het vinden van werk of het participeren aan de samenleving. Het verstrekken van bijstand voor levensonderhoud en het bestrijden van armoede. De speerpunten binnen dit thema zijn: werk, inkomen en minimabeleid.

De onderdelen werk en inkomen (Participatiewet) worden op basis van een samenwerkingsovereenkomst uitgevoerd door de gemeente Eindhoven.

Het beleid en de uitvoering van de armoedebestrijding en schulddienstverlening zijn ondergebracht in het lokale Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD). Hierdoor is er een integrale benadering met de zorg- en welzijnstaken van de gemeente zoals de Wmo en Jeugdzorg.

Inkomen

Wat willen we bereiken?

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80% de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Op aanvraag is onder wettelijke voorwaarde inkomen verstrekt aan inwoners die niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
<i>Realisatie</i>	Op aanvraag zijn uitkeringen aan inwoners, die niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud is inkomen verstrekt.

<i>Doelstelling</i>	Aan inwoners met een arbeidsvermogen is ondersteuning gegeven om werk te vinden op de reguliere arbeidsmarkt.
<i>Realisatie</i>	Aan inwoners met een arbeidsvermogen is ondersteuning gegeven om werk te vinden op de reguliere arbeidsmarkt.

<i>Doelstelling</i>	Uitkeringen en regelingen zijn rechtmatig vertrekt.
<i>Realisatie</i>	De uitkeringen en regelingen aan inwoners zijn rechtmatig verstrekt.

<i>Doelstelling</i>	De uitvoering van de drie decentralisaties is versterkt door een integrale benadering van participatie in relatie tot de Wmo en Jeugdzorg en visa versa.
<i>Realisatie</i>	De benadering is vormgegeven binnen het Centrum voor maatschappelijke Deelname (CMD) en versterkt de integrale aanpak tussen de beleidsvelden de uitvoering hiervan vindt in 2017 plaats. Vanaf 2017 wordt het CMD aangevuld met Consulente Participatiewet uit Eindhoven.

<i>Doelstelling</i>	Regievoering m.b.t. de samenwerking Eindhoven heeft plaatsgevonden.
<i>Realisatie</i>	Regie m.b.t. de samenwerking Eindhoven heeft plaatsgevonden.

<i>Doelstelling</i>	Het CMD is ingericht om de participatiewet uit te voeren vanaf 1 januari 2017.
<i>Realisatie</i>	In zoverre gerealiseerd dat voor 4 dagdelen per week consultants van de Participatiewet op het CMD werken.

Werk

Wat willen we bereiken?

- Doel van de Participatiewet is om inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 30 tot 80% wordt ondersteuning ingezet.
- De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.
- Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Integraal is afgestemd met andere beleidsterreinen Wmo en Jeugdzorg om gezamenlijk op te trekken in het bevorderen van participatie.
<i>Realisatie</i>	Binnen het concept van het CMD is dit gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Onderzoek naar de haalbaarheid om werk en inkomen te gaan uitvoeren binnen het CMD is uitgevoerd. Dit als versterking van de kwaliteit en de integraliteit tussen beleidsvelden.
<i>Realisatie</i>	De kwaliteit en integraliteit tussen beleidsvelden is versterkt doordat sinds 2016 consultants van de Participatiewet voor 4 dagdelen per week op het CMD werken. Volledig terughalen van werk en inkomen is daarom niet noodzakelijk.

<i>Doelstelling</i>	Op basis van de samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven is uitvoering gegeven aan de Participatiewet.
<i>Realisatie</i>	Met name ook in de samenwerking in GRWRE/ Ergon verband wordt in samenwerking de Participatiewet uitgevoerd.

<i>Doelstelling</i>	Het regionale beleid jeugdwerkloosheid is uitgevoerd (door de gemeente Eindhoven) o.a. door het aanbieden van diverse producten en initiatieven zoals de "startersbeurs", "De Broekriem", "Start Dynamo Academy" en het Servicepunt Leren en werken.
<i>Realisatie</i>	Is gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Ambtelijk en bestuurlijk is deelgenomen aan de GRWRE Ergon.
<i>Realisatie</i>	Zowel ambtelijk als bestuurlijk heeft de gemeente een rol in de GRWRE Ergon.

<i>Doelstelling</i>	Enkele participatieplaatsen in het kader van de banenafspraken zijn binnen de gemeente Waalre gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Binnen de gemeentelijke organisatie voldoen we nog niet aan deze banenafspraken. Wel zijn er diverse werkervaringsplaatsen ingevuld in de organisatie.

<i>Doelstelling</i>	Ambtelijk en bestuurlijk is geparticipeerd in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost.
<i>Realisatie</i>	Op bestuurlijk niveau gerealiseerd. De gemeente Waalre wordt ambtelijk door Eindhoven vertegenwoordigd.

Minimabeleid

Wat willen we bereiken?

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen, zoals beschreven in de Toekomstvisie Waalre 2020.
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen.
- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD).
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet).
- Goede vorm van cliëntenparticipatie.
- Pro actieve schulddienstverlening met veel aandacht voor preventie.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Doorontwikkeling CMD door bevordering van de eerder genoemde integraliteit is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Voorwaarden zijn geschapen en door de steeds verdere ervaring is de integraliteit gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Uitvoering van Bijzondere Bijstand (maatwerk) is breed en ruimhartig.
<i>Realisatie</i>	De uitvoering van Bijzondere Bijstand is maatwerk. Eerst wordt gekeken of andere voorzieningen zoals Diaconaal Noodfonds, Stichting leergeld, Sportfonds/Cultuurfonds een optie is. Vervolgens wordt er integraal afgewogen en maatwerk geleverd.

<i>Doelstelling</i>	Individuele Inkomensvoet is verstrekt.
<i>Realisatie</i>	Is gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Schuldhulpverlening is ondergebracht binnen het CMD.
<i>Realisatie</i>	Schuldhulpverlening is nu een onderdeel van het CMD.

<i>Doelstelling</i>	De cliëntenparticipatie voor het minimabeleid is georganiseerd.
<i>Realisatie</i>	Is gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Het Jeugdcultuurfonds is ingericht en actief.
<i>Realisatie</i>	Het jeugdcultuurfonds is actief sinds eind 2015.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
610	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies	3.002	2.995	3.175	2.968
611	Sociale werkvoorziening	1.401	1.387	1.372	1.327
614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	541	543	417	434
623	Re-integratie- en participatievoorzieningen participatiewet	197	189	114	196
	Totaal lasten sociale voorzieningen	5.141	5.114	5.078	4.925
BATEN					
610	Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies	2.547	2.314	2.560	2.277
611	Sociale werkvoorziening	1.401	21	-	14-
614	Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid	90	32	15	80
623	Re-integratie- en participatievoorzieningen participatiewet	234	9	-	2-
	Totaal baten sociale voorzieningen	4.272	2.376	2.575	2.341
	Per saldo sociale voorzieningen	869-	2.738-	2.503-	2.584-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

610 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen en subsidies (138 N excl uren)

- Verschil van 108.000 nadeel wordt verklaard door minder terug ontvangsten dan begroot voor bijstandsuitkeringen, omdat de regelgeving omtrent debiteuren inkomsten en uitgaven zijn gewijzigd.
- Verschil van 30.000 nadeel wordt verklaard doordat meer bijstand is verstrekt o.b.v. bijstandsbeluit zelfstandigen en de I.O.A.W (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers), omdat de regelgeving omtrent inkomsten en uitgaven zijn gewijzigd.
- Verschil van 30.000 nadeel wordt verklaard doordat meer krediethypotheeklen zijn verstrekt.
- Verschil van 23.000 voordeel wordt verklaard door een voordeel in de kosten voor de uitbesteding van W&I aan Eindhoven ten opzichte van het begrootte bedrag.
- Verschil van 61.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

611 Sociale werkvoorziening

- Verschil van 30.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

614 Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid

- Verschil van 27.000 voordeel wordt verklaard doordat meer leenbijstand (bijzondere bijstand) is terugontvangen.
- Verschil van 23.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

623 Re-integratie- en participatievoorzieningen Participatiewet

- Verschil van 81.000 nadeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

Thema 5 Jeugdhulp

Waar gaat het thema over?

De gemeente is verantwoordelijk voor de Jeugdhulp zoals het bieden van goede en toegankelijke lichte tot zwaardere zorg aan jeugdigen. Het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt.

De gemeente wil de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun omgeving versterken. Dit willen we doen door problemen tijdig te signaleren en aan te pakken met gebruik van deze eigen kracht. De gemeente wil het (preventieve) jeugdbeleid integraal met het onderwijsbeleid vormgeven, zodat er eenduidigheid en effectiviteit ontstaat. Het thema Jeugdhulp zien wij niet los van het thema Onderwijs.

Jeugdbeleid

Wat willen we bereiken?

- Het bevorderen van maatschappelijke deelname van de Waalrese jeugd (door uitvoering van het jeugdbeleid).
- Het vormen en gebruikmaken van (de eigen) netwerken door stimulerend op te treden en persoonlijke relaties met de inwoners en professionals in dit veld te onderhouden.
- Het integraal uitvoeren van jeugd- en onderwijsbeleid samen met (brede) school partners.
- Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd.
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed.
- Aansluiten van ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) op de gemeentelijke ondersteuning (verantwoordelijkheid Jeugdwet).
- Vergroten van het preventieve jeugdbeleid om te voorkomen dat dure specialistische hulpverlening wordt ingezet.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Regionaal is jeugdhulp ingekocht met een bestuurlijk aanbestedingstraject (verblijf; spoedeisende zorg; AMHK als onderdeel van Veilig Thuis; jeugdbescherming en jeugdreclassering en jeugdzorgplus).
<i>Realisatie</i>	Regionaal wordt dit onderdeel ingekocht voor 21 gemeenten.
<i>Doelstelling</i>	De integrale regionale crisisdienst is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Dit is gerealiseerd: SpoedvoorJeugd, de regionale crisisdienst voor jeugd.

Doelstelling	Er is gewerkt met geïnnoveerde producten, passend bij 'de transformatie jeugdzorg'.
Realisatie	In 2016 is gewerkt met geïnnoveerde producten. Zo is er bijv. het nieuwe product 'preventieve jeugdbescherming' ingekocht. Uiteraard wordt nog hard gewerkt aan de transformatie. In 2016 is aan 399 cliënten jeugdhulp in natura verleend. Hiervan is aan 239 cliënten één beschikking voor één traject verleend. Aan 102 cliënten twee en aan 58 cliënten drie of meer. Twee beschikkingen kan ook een verlenging van een traject betekenen, omdat beschikkingen voor een jaar worden afgegeven en over een kalenderjaar heen lopen. In onderstaande tabel is het aantal plaatsingen per zorgvorm weergegeven. Hierbij is onderscheid gemaakt naar het aantal lopende trajecten vanuit 2015, het aantal trajecten dat in 2016 is gestart en afgesloten en het aantal trajecten dat doorloopt in 2017. Naast deze trajecten jeugdhulp in natura, is aan 29 cliënten een persoonsgebonden budget toegekend.

Zorgvorm	Toelichting	lopend op 1-1-16	Gestart en afgesloten 2016	lopend op 31-12-16	langer dan 1 jaar	Totaal
Gesloten plaatsingen	JeugdzorgPlus: gesloten jeugdzorg, als het ware laatste stap voor jeugddetentie	2	0	1	0	3
Behandelgroepen met verblijf	Zwaardere (opvoed)ondersteuning	5	1	2	1	9
Overig residentieel	Kinderen met een beperking die in een instelling wonen, zoals Hondsborg, Rensis en Lunet	2	2	3	0	7
Pleegzorg	Pleegzorgplaatsingen	4	4	3	2	13
Ambulante begeleiding jeugd-GGZ (DBC)	Psychologische zorg, bijv. GGZE, Herlaarhof, Apanta, Affect, Opdidakt en lokale psychologenpraktijken	102	78	119	0	299
Ambulante hulp	zware (opvoed)ondersteuning bijv. door De Combinatie	16	25	16	2	59
Dagbehandeling zonder verblijf	Zware (opvoed)ondersteuning o.a. bij De Combinatie en gehandicaptenzorg o.a. bij Lunet	10	17	32	4	63
Generalistische/basis GGZ	Lichte psychologische zorg	51	69	50	0	170
Begeleiding en persoonlijke verzorging	Hulp bij het zelfstandig leiden van een leven	6	14	20	0	40
Totaal aantal plaatsingen		198	210	246	9	663

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
715	Centra voor jeugd en gezin (Jeugdgezondheidszorg)	224	154	231	214
682	Individuele voorzieningen natura jeugd		1.718	2.034	1.877
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd		744	302	368
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang jeugd		-	-	-
	Totaal lasten jeugdhulp	224	2.616	2.567	2.459
BATEN					
715	Centra voor jeugd en gezin (Jeugdgezondheidszorg)	-	-	-	-
682	Individuele voorzieningen natura jeugd		-	-	-
683	Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd		-	-	-
687	Ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang jeugd		2	-	-
	Totaal baten jeugdhulp	-	2	-	-
	Per saldo jeugdhulp	224-	2.614-	2.567-	2.459-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

682 Individuele voorzieningen natura jeugd

- Zorgaanbieders brengen de kosten voor een jeugdhulp traject over het algemeen pas bij het afsluiten van een traject in rekening. De trajecten lopen over het begrotingsjaar heen. Om als gemeente toch de juiste lasten op te kunnen nemen in de jaarrekening, zijn zorgaanbieders verplicht in het eerste kwartaal van het jaar (2017) volgend op het begrotingsjaar (2016) te verantwoorden hoeveel zorg zij binnen de gemeente hebben geleverd. In de laatste tussenrapportage is een inschatting gemaakt van de verwachte lasten 2016. Deze inschatting blijkt nu toch 157.000 te hoog te zijn.

683 Veiligheid, Jeugdreclassering en opvang jeugd

- Deze zorg, voor een groot deel verleend in opdracht van een rechter, wordt regionaal ingekocht als onderdeel van een dienstverleningsovereenkomst met Eindhoven. Deelnemende gemeenten betalen een voorschot. Afhankelijk van de zorg die verleend is binnen de deelnemende gemeenten moeten gemeenten nog een bedrag bijbetalen voor het beschikbaar zijn van deze zorg. Het grootste deel van het nadeel van 67.000 wordt verklaard door de afrekening met betrekking tot 2015 welke Waalre in december 2016 heeft mogen ontvangen.

715 Jeugdgezondheidszorg

- Verschil van 15.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

Thema 6 Wmo en volksgezondheid

Waar gaat het thema over?

Het thema Wmo en Volksgezondheid gaat over de mogelijkheid van inwoners om deel te nemen aan én deel uit te maken van de samenleving. We werken in Waalre aan een samenleving waar iedereen meetelt en mee kan doen. Een goede gezondheid is belangrijk voor het welbevinden en welzijn van inwoners. Belangrijk voor dit thema zijn preventieve activiteiten en een goed sociaal netwerk. Daar waar gevraagde zorg en ondersteuning niet door de sociale omgeving kan worden geboden, fungeert de gemeente als vangnet.

Het versterken van de eigen kracht werkt preventief op meerdere leefgebieden en op het algehele welbevinden van de inwoners. Vanuit de verantwoordelijkheid die de gemeente met de nieuwe (zorg)taken heeft gekregen, is het verantwoord om te investeren in preventieve maatregelen.

Lokaal gezondheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

- Het behouden en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Waalre.
- Het zoveel mogelijk voorkomen van gezondheidsproblemen door middel van preventie.
- Een relatie ontwikkelen tussen Lokaal gezondheidsbeleid en de zorg - en welzijnstaken. De eigen verantwoordelijkheid voor de gezondheid staat hierbij voorop.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het project Goed voor Mekaar is in 2016 gecontinueerd.
<i>Realisatie</i>	Het online platform www.GoedvoormekaarWaalre.nl is life gegaan en er is veel publiciteit aan het project gegeven, zoals door presentaties Goed voor Mekaar Waalre, wekelijks een interview met de ambassadeurs in De Schakel, het verspreiden van flyers en posters en artikelen in nieuwsbrieven van partnerorganisaties. Dit heeft er onder andere toe geleid dat vrijwilligers en mensen (organisaties) die vrijwilligers nodig hebben elkaar via het online platform weten te vinden.
<i>Doelstelling</i>	Mantelzorgwaardering is onderdeel van de beleidsnotitie Mantelzorgondersteuning 2016-2019.
<i>Realisatie</i>	Er zijn 600 mantelzorg waarderingskaarten verspreid in de mantelzorgweek (november 2016). 416 vouchers ter waarde van € 15 zijn opgehaald bij het LIAC en besteed bij 10 Waalrese ondernemers. Het steunpunt mantelzorg heeft 100 nieuwe mantelzorgers geregistreerd.
<i>Doelstelling</i>	Er is gewerkt aan een dementievriendelijke gemeenschap (DVG). De DVG netwerkstructuur is uitgebouwd en samen met partners is het programma verder uitgewerkt.
<i>Realisatie</i>	13 mantelzorgers en vrijwilligers hebben de training Mimakkus gevolgd "als taal niet meer mogelijk is". Waarderingscijfer : 9

Er is voorlichting gegeven aan de Rabobank en AH medewerkers over het omgaan met mensen met dementie. Er is een lotgenotengroep opgericht in De Pracht. De maandelijkse zondagochtend ontmoeting Waalre in Beweging voor mensen met dementie en partner is gecontinueerd onder begeleiding van vrijwilligers. Vrijwilligers die werken met mensen met dementie zijn geschoold door het GOW welzijnswerk. Studenten van het Summa college lopen stage bij de dagbestedingsactiviteiten de Pracht-dagen en Neffe de Kerk in kader van het project Ontmoeten en leren in de wijk. Het online platform www.GoedvoormekaarWaalre.nl is gepromoot om in te zetten ter ondersteuning van de mantelzorgers van mensen met dementie.

Doelstelling De verenigingscontactfunctionaris is ingezet in relatie tot volksgezondheid.

Realisatie Voor het thema alcoholpreventie is contact gelegd met het project Uit met Ouders in Eindhoven. Zes ouders uit Waalre hebben hieraan deelgenomen. De informatieavond voor verenigingen over alcoholpreventie en weerbaarheid is niet doorgegaan vanwege te geringe belangstelling.

Doelstelling Er is gewerkt aan het bevorderen van een lokaal netwerk (inwoners, ondernemers en verenigingen) voor ouderen met een beperking (ook met dementie) zodat het netwerk deskundig is in het signaleren van problemen en het hiermee omgaan.

Realisatie In 2016 hebben de ouderenadviseurs 218 ouderen op 179 adressen bezocht. Dit is 30% van 726 aangeschreven ouderen. Het project Goed voor mekaar Waalre maakt inwoners bewust dat zij de ogen en oren van de buurt zijn. Casemanagers dementie hebben voorlichting gegeven bij lokale ondernemers over typisch gedrag van mensen met dementie en hoe hier mee om te gaan.

Doelstelling Het stimuleringsprogramma Sjors Sportief en Sjors Creatief is ingezet voor het meedoen van kinderen met een beperking.

Realisatie Er zijn informatieboekjes gemaakt over activiteiten in Waalre voor kinderen van 6 t/m 12 jaar. Deze boekjes zijn ook toegezonden aan ouders van kinderen die het speciaal basisonderwijs volgen en in Waalre wonen. Het aantal kinderen dat in 2016 deelneemt aan Sjors Sportief is 179 en aan Sjors Creatief 85.

Doelstelling De verenigingscontactfunctionaris is de verbindende schakel met alle partijen (scholen, verenigingen, ouders en kinderen).

Realisatie De functie verenigingscontactfunctionaris is ingevuld in 2016. De samenwerking tussen scholen, verenigingen, ouders en kinderen is in ontwikkeling.

Doelstelling Bewegingsprogramma's voor ouderen zijn geïnitieerd, gestimuleerd en gefaciliteerd en zijn uitgevoerd door particuliere initiatiefnemers en lokale ondernemers (Wandelen in de Wijk, Kwiek, Fitness voor ouderen, Wandelgroepen)

<i>Realisatie</i>	Aan wandelen in de Wijk nemen wekelijks 10 personen deel. Kwiek stimuleert ouderen om meer naar buiten te gaan en te bewegen. Route wordt in 2017 in gebruik genomen. De Seniorenvereniging promoot fitness voor ouderen. 70 senioren bezoeken wekelijks de fitness school. Wekelijks nemen 60 ouderen deel aan 3 niveau wandelgroepen gecoördineerd door een fysiotherapie praktijk. Verder zijn er Meer Bewegen voor Ouderen volksdans- en gymnastiekgroepen actief. Koersbal wordt georganiseerd door de seniorenvereniging. Jeu de boules groepen zijn actief in De Voldijn en bij De Pracht.
<i>Doelstelling</i>	Met de leerkrachten van de basisscholen is een programma samengesteld voor leerlingen en ouders over het gebruik van Social Media inclusief cyberpesten. Ook ouders en kinderen die buiten Waalre naar het speciaal onderwijs gaan zijn hierbij betrokken.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is bibliotheek Eindhoven begonnen met ouderavonden over (het omgaan met) social media op de basisscholen in de gemeente Waalre. Deze worden goed bezocht en positief beoordeeld.
<i>Doelstelling</i>	Voor mantelzorgers maken we het mogelijk om ondersteuning op maat te gaan verlenen waardoor overbelasting voorkomen wordt.
<i>Realisatie</i>	Individuele aanvragen hiervoor zijn nog niet gedaan. We onderzoeken de mogelijkheid om vouchers voor hulp in en om het huis in te zetten.
<i>Doelstelling</i>	Met het project Goed voor Mekaar zijn vervolgstappen gezet door samen met buurtverenigingen het 'hulp vragen en hulp geven' in de buurt te stimuleren o.a. door een pilot met een digitaal buurtplatform te realiseren.
<i>Realisatie</i>	Er zijn contacten met 3 buurtverenigingen in Waalre: Achter de Statie, Van Mert tot Statie en de Componistenbuurt. Er wordt onderzocht of de WhatsApp-groepen voor buurtpreventie hier iets in kunnen betekenen.
<i>Doelstelling</i>	Samen met Zorgbelang zijn in het kader van Goed voor Mekaar dialoogbijeenkomsten georganiseerd voor inwoners om in gesprek te gaan hoe we elkaar kunnen helpen in de buurt. Hiermee is de eigen kracht versterkt en wordt ieders talent benut.
<i>Realisatie</i>	Dit project is niet tot stand gekomen. De relatie is nu gelegd met de klankbordgroepen van de Seniorenraad. Alle klankbordgroepen zijn geïnformeerd over het project Goed voor Mekaar en dragen dit uit naar hun achterban.
<i>Doelstelling</i>	Het basisonderwijs is betrokken bij Goed voor Mekaar via afspraken met de schooldirecties in de Lokale Educatieve Jeugd Agenda.
<i>Realisatie</i>	De schooldirecties zijn geïnformeerd. Informatie over Goed voor Mekaar Waalre kan gepubliceerd worden in de Nieuwsbrieven van de scholen.

Wmo-beleid / AWBZ transitie**Wat willen we bereiken?**

- Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving. Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden.
- Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden. Dit geldt in het bijzonder voor een nieuwe doelgroep (mensen die tot 1 januari 2015 onder de Awbz vielen) waarbij creatieve oplossingen en antwoorden gezocht worden en vernieuwende ideeën vanuit de samenleving eventueel worden ondersteund. Dit is een grote (cultuur) verandering waar we een aantal jaar voor nodig hebben.
- Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en ervoor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er is onderzocht of er een inloopfaciliteit voor mensen met GGZ-problematiek gerealiseerd kan en moet worden binnen de gemeente Waalre.
<i>Realisatie</i>	Er is een inloopfaciliteit voor mensen met GGZ-problematiek gerealiseerd in de voormalige Inloper.
<i>Doelstelling</i>	Innovatie binnen het zorg- en ondersteuningsaanbod is geïnitieerd.
<i>Realisatie</i>	Gecontracteerde zorgaanbieders hebben hiervoor een innovatief voorstel moeten indienen. Het inkoopteam gaat met een aantal voorstellen van deze voorstellen aan de slag. Uiteraard in samenwerking met de zorgaanbieders.
<i>Doelstelling</i>	Beschermd wonen door Centrum gemeente Eindhoven samen met PlusTeam is geborgd.
<i>Realisatie</i>	Het PlusTeam stelt indicaties voor beschermd wonen. De beschermd wonen-specialisten uit de gemeente Eindhoven kunnen hierbij indien nodig als klankbord fungeren. Gemeente Eindhoven geeft de beschikking af.
<i>Doelstelling</i>	Aanbesteding Wmo-hulpmiddelen is afgerond en geïmplementeerd.
<i>Realisatie</i>	Het contract met Welzorg is gesloten. In 2016 is (onder andere door Welzorg) aan 151 cliënten een rolstoelvoorziening verstrekt en aan 132 cliënten een (andere) vervoersvoorziening.

<i>Doelstelling</i>	Aanbesteding trapliften is afgerond en geïmplementeerd.
<i>Realisatie</i>	Het contract met Handicare-trapliften is gesloten. Naast trapliften, kunnen andere woningaanpassingen nodig zijn om thuis te kunnen blijven wonen. In 2016 is (onder andere door Handicare) aan 65 cliënten een dergelijke woonvoorziening verstrekt.

Naast bovengenoemde voorzieningen is in 2016 is aan 250 cliënten ondersteuning in natura verstrekt. In onderstaande tabel is het verstrekkingen per voorziening weergegeven. Hierbij is onderscheid gemaakt naar het aantal lopende trajecten vanuit 2015, het aantal trajecten dat in 2016 is gestart en afgesloten en het aantal trajecten dat doorloopt in 2017. Naast deze hulp en ondersteuning in natura is aan 24 cliënten een persoonsgebonden budget verstrekt voor huishoudelijke hulp en aan 36 cliënten voor begeleiding.

Aantallen cliënten Wmo (Zin)	lopend op 1-1-16	Gestart en afgesloten 2016	lopend op 31-12-16	langer dan 1 jaar	Totaal
huishoudelijke verzorging	0	16	112	0	128
Begeleiding	66	51	89	26	232
Persoonlijke verzorging	0	0	0	2	2
Verblijf	0	2	1	0	3
Totaal	66	69	202	28	365

Thema 6a CMD en PlusTeam

Waar gaat het thema over?

Naar aanleiding van de drie decentralisaties (Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet) is op basis van de bestuurlijk vastgestelde visienota "Persoonlijk en Dichtbij" inhoud gegeven aan een basismodel bestaande uit een lokaal Centrum voor Maatschappelijke Deelname en een regionaal PlusTeam.

Het CMD is een laagdrempelige voorziening met als doel om alle vragen van inwoners m.b.t. deelname aan de maatschappij te beantwoorden en waar nodig (kortdurende) ondersteuning (maatwerk) te leveren of te organiseren. Tevens is het CMD de toegang tot specialistische ondersteuning die wordt geleverd door het PlusTeam.

Het PlusTeam is een samenwerkingsverband van Waalre en Geldrop-Mierlo en beschikt over professionals die samen met de inwoner, op basis van een ondersteuningsplan, zorgt dat de juiste specialistische ondersteuning wordt ingezet.

Centrum voor Maatschappelijke Deelname

Wat willen we bereiken?

- Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.
- Er wordt een integrale aanpak voorzien met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het CMD functioneert als toegang tot alle ondersteuning op het gebied van zorg, welzijn en werkt nauw samen met de lokale partners (huisartsen, onderwijs, jeugd- en jongerenwerk, GOW) en werkt preventief.
<i>Realisatie</i>	Het CMD functioneert als toegang, werkt samen met lokale partners. Het CMD is gestart met een preventieactiviteit op schalen in het kader van (vecht) scheidingen. Dit wordt in 2017 op alle scholen uitgevoerd.
<i>Doelstelling</i>	Het CMD biedt in samenwerking met het PlusTeam mensen/ gezinnen ondersteuning zodat ze het zelf (weer) kunnen. Het CMD zorgt dat deze hulp goed past bij de mensen en hun omgeving.
<i>Realisatie</i>	Dit is de methodiek van het CMD.
<i>Doelstelling</i>	CMD consulenten werken met een integrale aanpak. Dit wil zeggen dat niet alleen de specifieke vraag wordt beantwoord maar altijd rekening wordt gehouden met de gehele ontwikkeling van jeugdigen en het gezin waarvan de jeugdige of ouder deel van uit maakt.
<i>Realisatie</i>	Dit is de methodiek van het CMD.

<i>Doelstelling</i>	Uitvoering geven aan minimaregelingen. De minimaregelingen bestaan uit het verstrekken van de Meedoenbijdrage, de Individuele inkomens- toeslag, de Individuele studietoeslag en bijzondere bijstand.
<i>Realisatie</i>	Het CMD heeft de minimaregelingen uitgevoerd. Tevens wordt er actief verwezen naar andere minimavoorzieningen in Waalre.
<i>Doelstelling</i>	Intermediair voor deelname van inwoners aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds.
<i>Realisatie</i>	CMD consultants verwijzen inwoners naar het Jeugdsportfonds en het Jeugdcultuurfonds.
<i>Doelstelling</i>	Uitvoering geven aan de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) door het houden van adviesgesprekken, het inzetten van instrumenten zoals o.a. budgethulp, schuldbemiddeling en schuldsaneringen. Integrale aanpak en preventieve aanpak heeft prioriteit.
<i>Realisatie</i>	Het CMD geeft uitvoering aan de Wgs.
<i>Doelstelling</i>	Het geven van persoonlijke ondersteuning (Wmo) waarbij op maat on- dersteuning d.m.v. een voorziening wordt ingezet.
<i>Realisatie</i>	CMD consultants geven persoonlijke ondersteuning en verstrekken voor- zieningen op maat.
<i>Doelstelling</i>	Ondersteuning bieden aan mantelzorg, informele zorg en vrijwilligers om invulling te geven aan de nieuwe vorm van lokale zorg.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is veel gebeurd op dit gebied zoals besproken bij de realisatie onder thema 6.
<i>Doelstelling</i>	Minimale zorg waar kan, zware zorg waar moet.
<i>Realisatie</i>	Dit is een kader waarbinnen het CMD en PlusTeam werkt
<i>Doelstelling</i>	Advisering op het gebied van de Participatiewet.
<i>Realisatie</i>	Door toevoeging van Consultants participatiewet aan het CMD wordt de advisering meer integraal.

PlusTeam

Wat willen we bereiken?

- Het PlusTeam is een team van gespecialiseerde professionals dat enerzijds het net-
werk rondom de zorgvrager activeert en versterkt en anderzijds de professionele zorg
rondom de vrager organiseert.
- Het PlusTeam ondersteunt (kwetsbare) inwoners/ gezinnen bij het herstellen van de
zelfredzaamheid en het voeren van eigen regie. Doelstelling is ook om een klimaat te
creëren waarin kinderen zich positief ontwikkelen en veilig opgroeien.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het PlusTeam stelt, samen de inwoner en zijn gezin, op basis van de zelfredzaamheidsmatrix, een ondersteuningsplan op.
---------------------	---

<i>Realisatie</i>	De start van de ondersteuning door het PlusTeam begint met een ondersteuningsplan waarbij de zelfredzaamheidsmatrix wordt gebruikt. Hiermee wordt de situatie van het gezin op diverse leefgebieden in beeld gebracht.
<i>Doelstelling</i>	Minimale zorg waar kan, zware zorg waar moet.
<i>Realisatie</i>	Ook het PlusTeam werkt met het kader Minimale zorg waar kan, zware zorg waar moet uit de Visie Persoonlijk & Dichtbij. Hierdoor wordt maatwerk geleverd in het gezin.
<i>Doelstelling</i>	Daar waar het kan verleent het PlusTeam ondersteuning zelf.
<i>Realisatie</i>	Het PlusTeam voert steeds meer zorg zelf uit in plaats van dat er zorg wordt ingekocht.
<i>Doelstelling</i>	Het PlusTeam biedt in samenwerking met externe hulpverleners jeugdigen/ gezinnen ondersteuning zodat ze het zelf (weer) kunnen.
<i>Realisatie</i>	Het PlusTeam koopt indien nodig externe hulpverleners in met als doel dat het systeem/gezin weer zelfstandig kan functioneren na de hulpverlening.
<i>Doelstelling</i>	PlusTeam voert de regie op extern ingekochte ondersteuning.
<i>Realisatie</i>	Het PlusTeam heeft de regie op de door hun zelf ingekochte ondersteuning. Hiermee is in beeld welke zorg er in een systeem/gezin zit.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		Rekening 2014	Rekening 2015	begroting 2016	Rekening 2016
LASTEN					
621	Vreemdelingen	-	-	-	-
661	Maatwerkvoorziening natura materieel wmo	451	124	347	315
662	Maatwerkvoorziening natura immaterieel wmo	1.276	1.460	989	1.021
663	Opvang en beschermd wonen wmo		-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorziening en opvang wmo		-	-	-
670	Algemene voorzieningen wmo en jeugd	1.602	1.595	1.172	1.117
671	Eerstelijnsloket wmo en jeugd	158	996	1.720	1.859
672	Pgb wmo en jeugd		377	315	327
677	Eigen bijdragen algemene voorzieningen wmo en jeugd		-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	345	386	326	371
	Totaal lasten WMO en volksgezondheid	3.832	4.938	4.869	5.010
BATEN					
621	Vreemdelingen	-	-	-	-
661	Maatwerkvoorziening natura materieel wmo		-	-	-
662	Maatwerkvoorziening natura immaterieel wmo	465	265	3	7
663	Opvang en beschermd wonen wmo		-	-	-
667	Eigen bijdragen maatwerkvoorziening en opvang wmo		-	150	158
670	Algemene voorzieningen wmo en jeugd	226	243	151	172
671	Eerstelijnsloket wmo en jeugd		-	-	-
672	Pgb wmo en jeugd		-	-	-
677	Eigen bijdragen algemene voorzieningen wmo en jeugd		-	-	-
714	Openbare gezondheidszorg	-	-	-	-
	Totaal baten WMO en volksgezondheid	691	508	304	337
	Per saldo WMO en volksgezondheid	3.141-	4.430-	4.565-	4.673-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de [leeswijzer](#).

661 Maatwerkvoorzieningen natura materieel Wmo

- Verschil van 44.000 wordt verklaard door minder uitgaven aan vervoersvoorzieningen (rolstoelen, taxipassen, etc.)
- Verschil van 9.000 nadeel wordt verklaard door meer uitgaven aan woningaanpassingen.

662 Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo

- Verschil van 30.000 nadeel wordt verklaard door meer uitgaven aan begeleiding en verzorging en door hogere uitgaven aan huishoudelijke verzorging, onder andere doordat op basis van een uitspraak van de rechter aan een aantal cliënten met terugwerkende kracht PGB moest worden toegekend.

670 Algemene voorzieningen Wmo en jeugd

- Verschil van 39.000 voordeel wordt verklaard doordat gemeenschapshuis het Klooster in oktober is overgedragen aan Lumens.
- Verschil van 10.000 voordeel wordt verklaard doordat subsidie is toegekend voor goedvoormekaarWaalre.nl.
- Verschil van 10.000 voordeel wordt verklaard doordat minder subsidie is uitgekeerd dan begroot.

671 eerstelijnsloket Wmo en jeugd

- Verschil van 219.000 nadeel wordt verklaard door doorberekeningen van salariskosten en overhead.
- Verschil van 71.000 voordeel wordt verklaard doordat de bijdrage aan het PlusTeam voor 2016 lager was dan verwacht, waarvan 55.000 wordt verklaard door de afrekening van het PlusTeam (minder kosten bij jaarrekening 2016) die geen eigen reserve mag vormen.

672 PGB Wmo en jeugd

- Waalre betaalt de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voorschotten op basis van toegekende persoonsgebonden budgetten (pgb). De daadwerkelijke lasten hangen uiteindelijk af van de uitnutting van deze budgetten door declaraties op basis van daadwerkelijk geleverde zorg en ondersteuning. Verschil van 12.000 nadeel wordt verklaard door meer declaraties dan geraamd.

714 Openbare gezondheidszorg

- Verschil van 37 nadeel wordt verklaard door doorberekeningen van salariskosten en overhead.
- Verschil van 8.000 nadeel wordt verklaard door meer kosten voor de uitvoering van het wettelijk toezicht op de kinderopvang.

Zie bijlage 1 bij het jaarverslag voor een meer gedetailleerd financieel overzicht van de transitie binnen het sociaal domein.

Thema 7 Milieu en duurzaamheid

Waar gaat het thema over?

Duurzame ontwikkeling is gericht op de balans tussen de drie elementen People (sociale cohesie en betrokkenheid), Planet (ecosystemen en hulpbronnen), Prosperity (verantwoorde economische ontwikkeling) oftewel de drie P's.

Het gaat er om de drie P's in samenhang in evenwicht te brengen. Alleen zo kunnen de huidige generaties gezond, veilig en in welvaart leven met behoud van mogelijkheden voor toekomstige generaties. Duurzaamheid raakt nagenoeg alle beleidsterreinen binnen onze gemeente. Duurzaamheid is meer dan alleen 'milieu'. De gemeente Waalre heeft zelf een belangrijke (voorbeeld)functie bij het verder verduurzamen van de samenleving.

Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

- Zo duurzaam mogelijk handelen bij alle gemeentelijke opgaven en daarbij inwoners en partners stimuleren hetzelfde te doen. Duurzaamheid een leidend thema maken binnen de gemeentelijke organisatie. Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het coalitieakkoord 2014-2018 waarmaken.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Duurzaamheid is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie geworden en is in alle beleidsvoorstellen opgenomen.
<i>Realisatie</i>	Het thema duurzaamheid wordt expliciet betrokken bij alle voorstellen die worden voorgelegd aan het college. In het format van de adviesnota moet bij argumenten en kanttekeningen aandacht worden besteed aan het thema duurzaamheid. Voor medewerkers is een checklist/achtergronddocument beschikbaar over duurzaamheid.

<i>Doelstelling</i>	Er is uitvoering gegeven aan de duurzaamheidsagenda die door de gemeenteraad in 2015 is opgesteld.
<i>Realisatie</i>	Er zijn diverse acties uitgevoerd op de drie speerpunten van de Duurzaamheidsagenda: Zonne-energie (Zon PV), Circulaire grondstoffen (Waalre afvalloos) en Mobiliteit (schoon vervoer). Voor Zon PV is een inventarisatie uitgevoerd naar het potentieel van zonne-energie binnen de gemeentegrenzen van Waalre. De uitkomsten van deze studie zijn opgenomen in een inventarisatierapport, verdeeld over vier categorieën (conform de Duurzaamheidsagenda): locaties voor zonneweides, daken van bedrijfspanden, daken van gemeentelijk vastgoed en scholen en particuliere daken. De inventarisatie is basis voor het vervolgtraject in 2017 waarin de diverse opties nader uitgewerkt worden richting daadwerkelijk uitvoering/realisatie van zonnepaneelprojecten. <i>Waalre afvalloos:</i> In september 2016 is met de 'Pilot hoogfrequent inzamelen van materiaalstromen' fase 2 van het transitietraject 'Van afval naar grondstof' gestart. Op basis van de eerste drie maanden zijn de resultaten met de inzamel fiets bemoedigend.

	<p><i>Schoon vervoer:</i> Er is opdracht gegeven aan om te komen tot een concreet, pragmatisch plan van aanpak hoe wij vanuit onze lokale schaal en positie een bijdrage kunnen leveren aan duurzame mobiliteit inclusief een groslijst met (geprioriteerde) maatregelen c.q. projecten. Op basis hiervan wordt in 2017 wordt aan de gemeenteraad een voorstel voorgelegd gericht op implementatie en uitvoering</p>
<i>Doelstelling</i>	In het project nieuwe huisvesting is duurzaamheid als belangrijk uitgangspunt meegenomen.
<i>Realisatie</i>	In het programma van eisen van het nieuwe gemeentehuis zijn stevige duurzaamheidsambities opgenomen. Innovatieve energieconcepten en duurzame materialen worden toegepast.
<i>Doelstelling</i>	Er is uitvoering geven aan de ambities rondom bouw en duurzaamheid zoals beschreven in de Brabantse Deal Nul op de Meter.
<i>Realisatie</i>	De gemeente Waalre heeft de acties uitgevoerd zoals afgesproken in de Brabantse Deal Nul op de Meter, waaronder de jaarlijkse gevraagde financiële bijdrage.
<i>Doelstelling</i>	Regionale energietransitie is georganiseerd en de activiteiten uit het plan van aanpak 2016 zijn gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	De regionale energie coördinator heeft uitvoering gegeven aan het plan van aanpak, waaronder het organiseren van netwerkbijeenkomsten, het inrichten van een energieloket en het faciliteren van energiecoöperaties.
<i>Doelstelling</i>	Samen met inwoners is de verdere ontwikkeling van het gemeentelijk beleid van afval naar grondstof door middel van pilots beproefd.
<i>Realisatie</i>	In de eerste helft van 2016 is de 'Pilot hoogfrequent inzamelen van materiaalstromen in Waalre' verder voorbereid. Na de ontvangen subsidiebeschikking van de provincie Noord-Brabant, is de inzamelings samen met onze projectpartners verder ontwikkeld en vlak voor de zomerperiode opgeleverd. De proef is gestart eind september in een deel van de wijk de Voldijn. Daar is met de inzamelings plastics, metalen en drankkartons (pmd), voedselresten, luiers/incontinentiemateriaal en restafval twee keer per week opgehaald.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
721	Afvalverwijdering en -verwerking	1.370	1.412	1.540	1.631
723	Milieubeheer	596	757	551	656
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-	-	-	-
	Totaal lasten milieu en duurzaamheid	1.966	2.169	2.091	2.287
BATEN					
721	Afvalverwijdering en -verwerking	218	731	801	936
723	Milieubeheer	20	-	50	60
725	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	1.293	1.152	1.158	1.158
	Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.531	1.883	2.009	2.154
	Per saldo milieu en duurzaamheid	435-	286-	82-	133-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de leeswijzer.

721 Afvalverwijdering en -verwerking

- Op onderdeel "ophalen huisvuil" is er per saldo een voordeel door o.a. een hogere bijdrage voor papier en pmd.
- In totaal zijn er meer kosten toegerekend aan de afvalstoffenheffing t.o.v. de begroting. Hierdoor moet er in 2016 meer worden onttrokken uit de voorziening afvalstoffenheffing. Bij de begroting 2018 zal duidelijk worden of dit consequenties heeft voor de tarieven afvalstoffenheffing voor de komende jaren.
- De kosten voor de afvalproef worden gesubsidieerd door de provincie en zijn budgettair neutraal opgenomen in de jaarrekening.

723 Milieubeheer

- In 2016 is er op diverse posten onderhoud/externe advisering/inhuur een kleine overschrijding geweest voor het oppakken van verschillende duurzaamheidsprojecten.

725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing

- Geen verschil van betekenis.

Thema 8 Openbare ruimte

Waar gaat het thema over?

Aanleg, onderhoud en het beheer van riolering, wegen, civieltechnische werken, openbaar groen, openbare verlichting, nutsvoorzieningen, de zorg voor het openbaar vervoer en een verkeersveilige woonomgeving.

Riolering

Wat willen we bereiken?

- Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveau's: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap (bijvoorbeeld de keur).
- Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Een regenwatervoorziening onder het parkeerterrein van de Brede School Waalre is aangelegd, gelijktijdig met aanleg van extra parkeerplaatsen en een reconstructie van de Groenstructuur.
<i>Realisatie</i>	Aanleg regenwatervoorziening, in combinatie met aanleg parkeerplaatsen en herinrichting Groen, is gerealiseerd in kader van nieuwbouw Brede School Waalre.
<i>Doelstelling</i>	De riolering van het Willem Smuldersplein is vervangen. Tegelijkertijd is de openbare ruimte opnieuw ingericht.
<i>Realisatie</i>	Werkzaamheden zijn in het najaar van 2016 uitgevoerd.
<i>Doelstelling</i>	Een onderzoek naar een gedifferentieerde verdeling van de rioolheffing voor eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens is uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	Onderzoek naar een tariefdifferentiatie van de rioolheffing is uitgesteld totdat het wetsvoorstel, om de rioolheffing in rekening te brengen bij de gebruiker, is vastgesteld.
<i>Doelstelling</i>	Het opstellen van een meerjarig uitvoeringsplan 'Vervanging en reparatie van de riolering' is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Meerjarig uitvoeringsplan 'Vervanging en reparatie riolering' is in 2016 opgesteld. Aansluitend wordt deze planning gekoppeld met de planning van Wegen en Groen.
<i>Doelstelling</i>	Het is duidelijk of er sprake is van structurele grondwateroverlast in de Arembergstraat en omgeving. Ook is duidelijk of en zo ja, wat de gemeente moet doen met betrekking tot de grondwateroverlast.

<i>Realisatie</i>	Uit onderzoek in 2016 blijkt dat er sprake is van structurele overlast. Maatregelen in de vorm van aanleg van een drainage in het openbaar gebied en in de achterpaden is voorbereid en worden in 2017 uitgevoerd.
-------------------	--

<i>Doelstelling</i>	In samenwerking met het waterschap en gemeenten in de regio zijn de eerste maatregelen getroffen om te voldoen aan de eisen uit de Kaderrichtlijn Water.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is een volgende stap gezet in actieve samenwerking met regio-gemeenten en waterschap. Een van de zaken is het meten aan de riole-ring en neerslag. Door samen, op één uniforme wijze, te meten aan het rioolstelsel wordt inzicht verkregen in het functioneren van het (regio-nale) rioolstelsel. Dit is onmisbare informatie voor het maken van afwe-gingen voor (toekomstige) investeringsmaatregelen om o.a. de kans op wateroverlast en de werking van de riooloverstorten te reduceren.

Wegen

Wat willen we bereiken?

- Het verbeteren en handhaven van schone, veilige en duurzame wegen en fiets- en voetpaden, waarbij kosten en kwaliteit in balans zijn.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Maatregelen planjaar 2016 uit het Wegenbeheersplan 2015-2018 zijn uitgevoerd waarbij het beschikbare budget vanuit de voorziening wegbe-heer en budget voor klein onderhoud taakstellend is.
<i>Realisatie</i>	Diverse onderhoudsmaatregelen aan asfaltwegen en fietspaden zijn uit-gevoerd binnen het beschikbare budget.

<i>Doelstelling</i>	Vorbereiding herinrichting voorterrein Brede School Waalre is afgerond. Het betreft uitbreiding van het aantal parkeerplaatsen en aanpassing van loop- en fietsroutes. Bewoners zullen hierbij intensief worden betrokken.
<i>Realisatie</i>	Uitbreiding parkeerplaatsen, aanleg loop-en fietsroutes westzijde van de Kerkakkers, inrichting van het voor- en achter terrein is gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Vorbereiding en aanbesteding aanleg fietsroutes Dommeldal-De Hogt is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Vorbereiding voor aanleg van de fietspaden is gestart in 2016, aanbe-steding en uitvoering van de werkzaamheden staat gepland voor 2017.

<i>Doelstelling</i>	Herinrichting Willem Smuldersplein is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Herinrichting van het Willem Smuldersplein is in samenwerking met school en omwonenden medio 2016 afgerond. Bewoners en school heb-ben positief gereageerd op de nieuwe situatie.

Verkeer

Wat willen we bereiken?

- Verbetering van de objectieve verkeersveiligheid (minder verkeersongevallen) met specifieke aandacht voor kwetsbare verkeersdeelnemers; de fietsers en voetgangers.
- Verbetering van de subjectieve verkeersveiligheid (gevoel van veiligheid) met name voor de jongere – en oudere verkeersdeelnemers.
- Minder doorgaand auto- en vrachtverkeer door de kernen van Waalre-dorp en Aalst.
- Het bevorderen van het fietsverkeer en het stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Vorbereiding starten voor een integrale studie herinrichting N69 en Traverse waarbij de nadruk ligt op verkeersveiligheid (kruispunten, wegvakken, fietspaden), doorstroming en invloed op omliggende woonstraten is gereed. Uitgangspunt hierbij is de situatie na aanleg van de nieuwe N69.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is een start gemaakt met de integrale studie 'herinrichting N69 en Traverse Waalre-dorp' door middel van het aanstellen van externe projectleider en het opstellen van een Plan van Aanpak.

<i>Doelstelling</i>	Overdracht N69, in samenwerking met de gemeente Valkenswaard en de provincie, is gerealiseerd. Inzet is om de extra onderhoudskosten af te kopen om daarmee het grootschalig onderhoud over 10 tot 15 jaar te financieren. Naar verwachting wordt in de eerste helft van 2017 de overdracht officieel met de provincie vastgelegd.
<i>Realisatie</i>	De voorbereidende gesprekken met de provincie voor de overdracht N69 zijn afgerond. Bestuurlijke besluitvorming vindt plaats in 2017.

<i>Doelstelling</i>	Verkeersacties van Veilig Verkeer Nederland voor oudere - en jongere verkeersdeelnemers zijn ondersteund. De nadruk ligt op acties op het gebied van fietsvaardigheden, verkeersregels- en tekens, dodenhoekspiegel voor de jeugd en het opfrissen van verkeersregels voor ouderen.
<i>Realisatie</i>	Waalre heeft in 2016 het verkeersonderwijs financieel ondersteunt door het stimuleren van verkeersonderwijs (theorie en praktijk) op alle basisscholen. Dit onder de vlag van BVL (Brabantse Verkeersveiligheidslabel) welke ook door de provincie financieel wordt ondersteunt.

Openbaar groen

Wat willen we bereiken?

- De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving.
- Reduceren van kosten bij (her)inrichting van groenstroken.
- Reduceren van kosten door verdergaande samenwerking op het gebied van beheer- en onderhoudskosten.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het integraal bestek "Beheer Openbare Ruimte" (onderhoud groenvoorziening en bomen) is uitgevoerd op basis van een contract; een geïntegreerde contractvorm waarbij taken en verantwoordelijkheden bij één contractpartij liggen.
<i>Realisatie</i>	Tot grote tevredenheid van zowel aannemer als gemeente, is een start gemaakt met het integraal bestek Beheer Openbare Ruimte. Het betreft het ruimen van zwerfvuil, onderhoud plantsoenen en gazons, snoeien van laan- en straatbomen, maaien van wegbermen en sloten, het vegen van wegen en het onkruidbeheer op verhardingen.

<i>Doelstelling</i>	Ontzorging van de gemeente door in partnerschap samen te werken (opdrachtnemer werkt proactief mee), het verhogen van burgers tevredenheid en het verhogen van kwaliteit en duurzaamheid van de openbare ruimte.
<i>Realisatie</i>	Deze geheel nieuwe manier van samenwerking heeft bij de burgers in een eerste enquête geleid tot een 'voorzichtige score' van 6.4 over de kwaliteit van het Openbaar Groen.

<i>Doelstelling</i>	Vervangen bomen Stephan Zoetmulderdreef. Naar aanleiding van een verzoek van de bewoners om de bomen te vervangen is een Bomen Effect Analyse uitgevoerd. Op basis van de conclusies en aanbevelingen zijn de bomen vervangen.
<i>Realisatie</i>	In overleg met en tot tevredenheid (reacties van omwonenden) van de bewoners zijn in een deel van de Stephan Zoetmulderdreef de bomen(elen) vervangen. De nieuwe bomen zijn beter afgestemd op het wegprofiel en er zijn duurzame groeiplaatsen ingericht. Tegelijkertijd is de riolering aangepast en het wegdek gerepareerd.

<i>Doelstelling</i>	Het renoveren van groenvoorzieningen. Beplanting en / of bomen die slecht ontwikkelen of het eind van de levensduur hebben bereikt worden vervangen.
<i>Realisatie</i>	In de volgende straten zijn slechte plantvakken gerenoveerd: Juliana de Lannoylaan, Heuvelsche Hof, Raadhuisstraat, Dommelveld, Clivialaan, Bosranklaan, Gestelsestraat, Malvalaan, Balsemienlaan, Vonderveld, Karel de Stoutelaan en Hortensialaan.

Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

- Bewerkstelligen dat het openbaar vervoer in Waalre een goed en gelijkwaardig alternatief is voor de auto (voor woon-werk verkeer en activiteiten buiten werktijd). Uitgangspunt is dat het openbaar vervoer is ingericht op de gebruikerswensen van onze inwoners en dat het voor iedereen toegankelijk is.
- Goed op elkaar afgestemd innovatief vraaggericht openbaar vervoer dat een positief effect heeft op de leefbaarheid en duurzaamheid van de samenleving.
- Goed en frequent openbaar Vervoer op alle dagen van de week (zowel overdag als 's-Avonds) vanuit Waalre naar belangrijke bestemmingen in de omgeving.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er is geparticipeerd in openbaar vervoerpilots die aansluiten op ontwikkelingen op het gebied van de Wmo en het passend onderwijs, o.a. door het inzetten van buurtbussen.
<i>Realisatie</i>	Onderzoek duurzame mobiliteit en vervoerspilot op het gebied van Wmo is gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	Er is in het kader van de aanbesteding voor een nieuwe concessie 2016-2024, bij de provincie herhaaldelijk aandacht gevraagd voor het in stand houden en verbeteren van de huidige lijnvoering.
<i>Realisatie</i>	Actie is in 2016 uitgevoerd maar heeft helaas niet geleid tot het in stand houden van alle Openbaar Vervoer lijnen. Daarentegen is lijn 17 langs wijk de Voldijn geschrapt en rijdt lijn 7 door Ekenrooi minder frequent.

Openbare verlichting

Wat willen we bereiken?

- Het realiseren van een verdere besparing op de energielasten van de openbare verlichting door het vervangen van oude armaturen en lampen.
- Het verbeteren van de lichtkwaliteit van de openbare verlichting om de sociale veiligheid te verbeteren en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De openbare verlichting in wijk de Voldijn is vervangen (aandacht ligt bij de oudste (hoge) lichtmasten). Hiermee wordt een inhaalslag gemaakt.
<i>Realisatie</i>	De hoge lichtmasten (>6,00m) in De Voldijn en de Burgemeester Mol-laan zijn in het najaar van 2016 vervangen. Er zijn circa 215 masten vervangen.

<i>Doelstelling</i>	Regulier onderhoud, zoals het schilderen van de lichtmasten langs de Eindhovenseweg en OL Vrouwedijk en het verhelpen van storingen is gerealiseerd. Het aantal klachten/meldingen (2010: 330 meldingen, 2014: 285 meldingen) is nog verder teruggebracht en is binnen maximaal vier weken afgehandeld (m.u.v. calamiteiten).
<i>Realisatie</i>	De lichtmasten langs de Eindhovenseweg en de O.L. Vrouwedijk zijn in het voorjaar van 2016 geschilderd. Meldingen en klachten, ca. 220/jaar zijn binnen 4 weken afgehandeld.

Kabels en leidingen

Wat willen we bereiken?

- Overlast bij aanleg en onderhoud voor inwoners minimaliseren door meer regie te voeren op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen).
- Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud.

- Het reduceren van kosten.
- Goede en snelle afhandeling van het verlenen van vergunningen, meldingen en klachten.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het toepassen van de Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2015 (VOI 2015) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) bij werken i.s.m. werkgroep Kabels en Leidingen MRE is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is de VOI en het Handboek K&L verder geïmplementeerd. Er is 2x regulier overleg geweest met K&L partijen, aangevuld met afstemmingsoverleg per project. De Verordening heeft ervoor gezorgd dat in onze regio op een uniforme wijze en pro-actief de regio over de ondergrondse infrastructuur gevoerd wordt.

<i>Doelstelling</i>	Coördineren en toezicht houden op werkzaamheden (om overlast te beperken) bij aanleg glasvezel KT Waalre 2B fase is gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	In 2016 heeft KTWaalre geen nieuwe fase met betrekking tot glasvezel gerealiseerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	1.388	1.701	1.655	1.584
212	Openbaar vervoer	2	2	-	3
240	Waterkering, afwatering en landaanwinning	23	30	35	32
550	Natuurbescherming	41	39	45	40
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	977	1.093	1.057	1.124
722	Riolering	906	1.611	1.537	1.676
724	Lijkbezorging	93	144	113	115
726	Baten rioolheffing	-	-	-	-
732	Baten begraafplaatsrechten	-	-	-	-
	Totaal lasten openbare ruimte	3.430	4.620	4.442	4.574
BATEN					
210	Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen	818	328	157	140
212	Openbaar vervoer	-	-	-	-
240	Waterkering, afwatering en landaanwinning	-	-	-	-
550	Natuurbescherming	50	9	9	9
560	Openbaar groen en openluchtrecreatie	3	16	3	-
722	Riolering	14	4	5	5
724	Lijkbezorging	-	-	-	-
726	Baten rioolheffing	1.345	1.393	1.447	1.446
732	Baten begraafplaatsrechten	48	66	63	59
	Totaal baten openbare ruimte	2.278	1.816	1.684	1.659
	per saldo openbare ruimte	1.152-	2.804-	2.758-	2.915-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

210 Wegen, straten, pleinen en verkeersmaatregelen)

- Bij de aanbesteding van vervanging openbare verlichting is een aanbestedingsvoordeel gegenereerd ad. € 22.000. Hier tegenover zijn dit jaar geen inkomsten uit doorberekende schadegevallen openbare verlichting ad. € 11.000 gegenereerd.
- Minder strooiacties zijn uitgevoerd door een zachte winter eind 2016 (V € 34.000)
- Minder storingen in de beheer zijnde VRI's (V € 3.000)
- Minder vervuiling langs de weg resulteert in minder stortkosten (V € 4.000)

212 Openbaar vervoer

- Geen verschil

240 Waterkering, afwatering en landaanwinning

- Geen verschil van betekenis.

550 Natuurbescherming

- Geen verschil van betekenis.

560 Openbaar groen en openluchtrecreatie

- Minder evenementen dan begroot resulteert in een voordeel ad. €15.000.
- € 38.000 is meer uitgegeven aan onderhoud plantsoenen en laanbomen. Extra werkzaamheden in het kader van renoveren van een deel van de Stefan Zoetmulderdreef heeft plaats gevonden.
- Daarnaast nog een incidenteel voordeel ad. € 3.000 op recreatie en toerisme.

722 Riolering

- In 2016 is € 51.000 meer gestort in de voorziening riolering dan begroot (N€51.000).
- Een aantal meer omvattende aansluitingen zijn aangelegd in 2016. Deze zijn qua kosten duurder dan het geldende gemeentelijke vastgestelde tarief (N €4.000).

724/732 Lijkbezorging

- Geen verschil van betekenis.

Thema 9 Ruimtelijke ontwikkeling en economie

Waar gaat het thema over?

Ruimtelijke ontwikkeling en Economie omvat de volgende beleidsvelden:

- Ruimtelijke ontwikkeling (visievorming, beleidsontwikkeling, integrale gebiedsontwikkeling, reconstructie buitengebied, bestemmingsplanontwikkeling).
- Wonen/volkshuisvesting (visievorming, beleid en woningbouwprogrammering).
- Grondzaken en planeconomie/bouwgrondexploitatie.
- Economische Zaken, Bedrijfscontacten en Recreatie en toerisme.

Wat willen we bereiken?

Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. In het bijzonder werken we aan behoud en versterking van de positie van Waalre in de stedelijke regio Eindhoven als aantrekkelijke, groene woongemeente met een recreatief aantrekkelijk buitengebied. Om deze ambitie te behalen wordt op lokaal en regionaal niveau samengewerkt. Ook treedt de gemeente hiervoor stimulerend en faciliterend op richting marktpartijen. Daarnaast wil de gemeente de eigen verantwoordelijkheid van inwoners stimuleren bijvoorbeeld door projecten als (collectief) particulier opdrachtgeverschap.

Wonen

Wat willen we bereiken?

- Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. In het bijzonder werken we aan behoud en versterking van de positie van Waalre in de stedelijke regio Eindhoven als aantrekkelijke, groene woongemeente met een recreatief aantrekkelijk buitengebied.
- De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor starters, jonge gezinnen en senioren.
- Een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar.
- Behouden van een verpleeghuis in Waalre.
- Voldoen aan onze taakstelling voor huisvesting statushouders.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Realiseren van meerdere ruimtelijke visies.
<i>Realisatie</i>	De kaders voor de herontwikkeling van het gebied rondom voormalig gemeenschapshuis 't Hazzo - dat met de bouw van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis een groot deel van haar functies verliest - zijn vastgelegd in de gebiedsvisie voor 't Hazzo en omgeving. Hierbij is gekeken naar een groter gebied en de omvorming van een deel van het achtergelegen bedrijventerrein. Aandachtspunten zijn o.a. sociale woningbouw, woningen voor senioren en ontmoeten gekoppeld aan de sporthal.

<i>Doelstelling</i>	Na een intensief overleg met de gezamenlijke gemeenten is er een nieuw woningbouwprogramma voor elke gemeente in het Stedelijk Gebied vastgesteld. De consequenties hiervan zijn, ook in financiële zin (relatie met gemeentelijke bouwgrondexploitatie), in beeld gebracht.
<i>Realisatie</i>	Er heeft een zeer intensief overleg plaatsgevonden tussen alle gemeenten in het Stedelijk Gebied en de provincie om tot aanpassing van het woningbouwprogramma te komen. Hierin zijn wel stappen gezet maar dit heeft vooral vanwege de grote financiële belangen nog niet geleid tot nieuwe woningbouwafspraken. In 2017 zou tot overeenstemming voor aanpassing moeten worden gekomen.

<i>Doelstelling</i>	Afspraken voor de toepassing van gelijke systematiek voor grondprijberekening zijn in regionaal verband gemaakt.
<i>Realisatie</i>	In het Stedelijk Gebied is de afspraak gemaakt om voor sociale woningbouw uit te gaan van de residuele grondwaarde methode, waarbij tevens een bandbreedte is bepaald voor de grondprijzen per m ² voor sociale huurwoningen. De afspraken hebben nauwelijks wijzigingen en/of financiële consequenties voor de gemeente Waalre omdat deze systematiek al werd toegepast.

<i>Doelstelling</i>	Een voorstel over de mogelijkheden en onmogelijkheden voor een regeling voor startersleningen passend bij de Waalrese situatie is aan de raad voorgelegd.
<i>Realisatie</i>	Aangegeven is dat bij herijking van het woningbouwprogramma en Woonvisie ook het nut en noodzaak van eventueel toe te passen maatregelen, zoals een starterslening, zal worden bekeken. Mede vanwege onduidelijkheid over het woningbouwprogramma heeft dit nog niet plaatsgevonden. Dit staat voor medio 2017 op de agenda.

<i>Doelstelling</i>	De bouw van het appartementencomplex De Meeris is gestart.
<i>Realisatie</i>	In het voorjaar van 2016 is begonnen met de werkzaamheden in en op de voormalige vuilstort ten behoeve van het appartementencomplex. Het werk gebeurt onder een door de gemeente aangestelde milieukundige begeleider. Ook is direct gestart met het grondwerk voor de inrichting van het toekomstig park. Oplevering van het complex wordt eind 2017 verwacht, waarna ook het park wordt ingericht.

<i>Doelstelling</i>	Een stedenbouwkundig plan voor locatie Heistraat-noord, fase 2 is opgesteld en vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	In mei 2016 heeft de gemeenteraad het stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan Heistraat Noord Fase 2 vastgesteld. Hierna heeft het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegen. In het najaar is, via een uitvraag, ook een ontwikkelaar geselecteerd. De woningen worden ontwikkeld door Dura Vermeer en hebben 'Nul-op-de-meter' (energiezuinig).

<i>Doelstelling</i>	De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid in het plan Waalre-noord is gestart: afspraken met ontwikkelaars zijn gemaakt en een stedenbouwkundig plan is in ontwikkeling.
<i>Realisatie</i>	In november '16 is samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en ontwikkelaar Van Grunsven getekend. Hierin zijn de afspraken over deze ontwikkeling vastgelegd. Ook over de stedenbouwkundige opzet is overeenstemming en dit wordt nu uitgewerkt in een concreet stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan. Het stedenbouwkundig plan zal in 2017 gereed zijn.

<i>Doelstelling</i>	Op het Brabantia-terrein is gestart met de bouw van koopwoningen, die door een CPO project voor starters zijn ontwikkeld. Voor een deel van de locatie heeft een herontwikkeling plaatsgevonden en wordt een nieuw bestemmingsplan vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is gestart met de bouw van de eerste fase van de door een CPO-groep ontwikkelde koopwoningen. Voor de tweede fase is ook de omgevingsvergunning aangevraagd en verkoop loopt. De aannemer is voornemens deze op eigen risico te gaan bouwen. Voor het deel van het project langs de Tongelreep zijn vele varianten bekeken en besproken. Hierover heeft ook overleg plaatsgevonden met het planteam van de provincie. Dit heeft nog niet geleid tot overeenstemming.

<i>Doelstelling</i>	Het bestemmingsplan voor het CPO project voor senioren op de locatie Ekenrooisestraat is vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	Op 4 oktober 2016 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan voor deze locatie vastgesteld en daarbij de bouw van seniorenwoningen en uitgifte van bouw kavels mogelijk gemaakt.

<i>Doelstelling</i>	In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar, inclusief verpleeghuis, gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	Het overleg met RSZK en Wooninc over de toekomst van Hoevenakkers en 't Laar als woon- en zorgvoorziening lopen nog door. Er wordt toegevoerd naar een toekomstvisie op de verpleegzorg in Waalre. Opzet hierbij blijft om een verpleeghuis in de gemeente te behouden.

<i>Doelstelling</i>	Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is overeenstemming bereikt over de Prestatieafspraken met de woningcorporaties 'thuis, Woonbedrijf en Wooninc alsmede met de respectievelijke huurdersvertegenwoordiging van deze corporaties. Na akkoord over de laatste teksten zijn deze in het voorjaar 2016 getekend.

<i>Doelstelling</i>	Voor onze taakstelling voor huisvesting statushouders hebben we het gemeentelijk vastgoed ingezet, intensief samengewerkt met de woningcorporaties en met particulieren eigenaren de mogelijkheden van alternatieve huisvesting onderzocht (bv ombouw kantoorgebouwen e.d.).
---------------------	--

<i>Realisatie</i>	<p>Het afgelopen jaar is er veel inzet geweest op het vraagstuk van huisvesting voor vluchtelingen. De vestiging van een asielzoekerscentrum op het sportpark in Waalre is mogelijk gemaakt, maar is door een verminderde toestroom van vluchtelingen niet door gegaan. Bij realisatie van het AZC zouden de regiogemeenten de taakstelling voor huisvesting statushouders overnemen. Hierdoor zijn er tijdelijk minder statushouders gehuisvest. Omdat de AZC niet doorging, was er hierna een behoorlijke achterstand. Hierop is actie ondernomen door het opstellen van een plan van aanpak tijdelijke huisvesting, die in 2017 zal worden uitgewerkt en uitgevoerd.</p> <p>Er is ook gemeentelijk vastgoed ingezet om statushouders te huisvesten en het pand Raadhuisstraat 22 is verbouwd voor kamerbewoning door 4 alleenstaanden. Door een krachtige inzet en samenwerking wordt de achterstand nu ingelopen.</p>
-------------------	---

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken?

- Realiseren en uitvoeren van de doelstellingen van de in 2012 vastgestelde Centrumvisie Waalre-dorp is een gezamenlijke opgave voor bestuur/raad, inwoners en ondernemers. De ambitie is hoog: het centrum verlevendigen, het winkelcentrum versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied vergroten en ruimte bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Eind 2015/begin 2016 heeft een verdiepingsslag plaats gevonden waarmee de koers en strategie van de centrumontwikkeling scherper is geworden.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is een aanscherping vastgesteld van de oorspronkelijke Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012. De thema's 'culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn benoemd als leidende thema's voor toekomstige ontwikkelingen in het gebied. De ambitie is onverminderd hoog.

<i>Doelstelling</i>	De gemeente is met verschillende partijen aan het werk om te komen tot realisatie van verschillende projecten, zoals de herinvulling van de Grote Willibrorduskerk en de voormalige bibliotheek.
<i>Realisatie</i>	De aanbesteding voor de verkoop van de voormalige bibliotheek is afgerond, maar heeft (nog) niet tot concreet resultaat geleid, gesprekken met geïnteresseerde partijen lopen nog. Het parochiebestuur heeft aangegeven dat herinvulling van de Grote Willibrorduskerk voorlopig van de baan is. Er is een start gemaakt met de stedenbouwkundige verkenningen voor de herontwikkeling van de "Gouden Driehoek". Er lopen gesprekken over diverse particuliere initiatieven.

<i>Doelstelling</i>	Op basis van de eerdere studie naar de herinrichting van het openbaar gebied rondom de Markt is een besluit genomen en wordt een ontwerp
---------------------	--

	gemaakt voor de herinrichting. Na goedkeuring van het ontwerp zal worden gestart met de uitvoering.
<i>Realisatie</i>	Er is hard gewerkt aan het ontwerp voor de herinrichting van het openbaar gebied aan de Markt. Het definitief ontwerp zal in het voorjaar van 2017 gereed zijn, na besluitvorming hierover kunnen de voorbereidingen voor de realisatie (voorzien voor najaar 2017) starten.

Winkelcentrum Den Hof

Wat willen we bereiken?

- Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) zorgen voor een toekomstbestendig winkelcentrum Den Hof. De ambitie voor versterking van winkelcentrum den Hof is verwoord in het rapport 'Den Hof ... volop kansen!'. Winkelcentrum Den Hof is compact, compleet en comfortabel. Compact omdat de winkels dicht bij elkaar liggen, rondom den Hof. Compleet vanwege het winkelaanbod, kansen worden gezien voor toevoeging van winkels in het middensegment en speciaalzaken. Comfortabel voor de consumenten en dat heeft met name betrekking op de bereikbaarheid, uitbreiding/versterking van de parkeervoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Na de herinrichting van het parkeerterrein wordt gewerkt aan het bestemmingsplan die de uitbreiding van de supermarkt Albert Heijn mogelijk maakt.
<i>Realisatie</i>	Bestemmingsplan traject is doorlopen en op 17 januari 2017 is het bestemmingsplan Aalst, herziening Den Hof door de gemeenteraad vastgesteld.

<i>Doelstelling</i>	Samen met vastgoedeigenaren en ondernemers is er een actieplan winkellegeestand opgesteld en uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	Centrum Aalst (Den Hof) is 1 van de vier praktijken in Brabant, waar samen met de provincie naar de leegstands aanpak wordt gekeken ("Samen hart voor de zaak"). BRO-adviseurs heeft een toekomstperspectief voor Den Hof opgesteld. Deze is op 28 januari 2016 aan ondernemers en vastgoedeigenaren gepresenteerd. Vervolgens zijn twee werkgroepen geformeerd om meer dynamiek (bv door evenementen) en invullingen op Den Hof te krijgen.

<i>Doelstelling</i>	In de planvorming voor de herinrichting van de huidige N69 (Eindhovenseweg) is bekeken hoe de bereikbaarheid van het winkelcentrum kan worden verbeterd.
<i>Realisatie</i>	Er is een start gemaakt met de integrale visie dorpschart Aalst (onderdeel van het traject Duurzaam door Waalre). Hierin worden de opgaves voor de herinrichting van de Eindhovenseweg en het (winkel)centrum Den Hof integraal met opgepakt. Adviesbureau LOS Stadomland zal het proces van de gebiedsvisie begeleiden.

<i>Doelstelling</i>	Er heeft regelmatig overleg met de klankbordgroep centrumontwikkeling Den Hof over de voortgang van deelprojecten plaatsgevonden.
<i>Realisatie</i>	De klankbordgroep/ stuurgroep Den Hof (bestaande uit ondernemers, vastgoedeigenaren, 'Thuis en gemeente) is negen maal bij elkaar geweest om voortgang en acties te bespreken.

Samenwerking Stedelijk Gebied Eindhoven - werken

Wat willen we bereiken?

- De regio Zuidoost-Brabant wil uitgroeien tot één van de best presterende regio's van Nederland en tot één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa (ambitie Brainport 2020). Lokaal willen we werken aan een versteviging van de positie van ons bedrijfsleven alsmede een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Op basis van de nieuwe bedrijventerreinen prognose is de regionale programmering bijgesteld en zijn afspraken gemaakt over financiële verevening.
<i>Realisatie</i>	In 2016 zijn voor het Stedelijk Gebied Eindhoven voorstellen voor de programmering, financieel arrangement en het Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties opgeteld. Marktpartijen en gemeenteraden zijn uitdrukkelijk in traject betrokken.

<i>Doelstelling</i>	Waalre draait mee in het en regionaal loket voor vraagstukken op het vlak van bedrijfshuisvesting in het Stedelijk Gebied ("1-loket").
<i>Realisatie</i>	Het 1-loket is 10 maal bij elkaar gekomen om bedrijfshuisvestingsvraagstukken te bespreken en advies uit te brengen.

Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

- Waalre regionaal positioneren als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het stedelijk gebied Eindhoven en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Grote Heide'.
- De aantrekkelijkheid van het Waalrese buitengebied vergroten op het vlak van recreatie en toerisme; juist ook voor inwoners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Aan verbetering van de landschappelijke en recreatieve kwaliteiten van het Waalrese buitengebied is gewerkt (zie subthema's 'reconstructie Buitengebied/ landschapsontwikkelingsplan' en 'Gebiedsontwikkeling Waalre-noord/Businesscase Dommeldal - de Hogt').
<i>Realisatie</i>	Landgoed Eeckenhoode is aangelegd, inclusief wandelpaden en brug over de tongelreep. De natuurwandelingen van de IVN zijn verbeterd (nieuwe markeringen, digitalisering). Renovatie van Vlindertuin in Waalre heeft plaatsgevonden. Voorbereidingen voor de aanleg van recreatieve fietsroutes in Dommeldal de Hogt zijn getroffen. Zie ook subthema paragraaf 'reconstructie Buitengebied/ landschapsontwikkelingsplan'.

<i>Doelstelling</i>	Het Bastion hotel op Diepenvoorde wordt gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	De vergunningverlening voor de bouw van het Bastion hotel is succesvol afgerond. De ondernemer is in de zomer gestart met de bouw en de oplevering is gepland in juli 2017.

<i>Doelstelling</i>	Onderzoek naar de invoering van toeristenbelasting in Waalre is aan de gemeenteraad ter besluitvorming aangeboden.
<i>Realisatie</i>	In 2016 niet opgepakt. Voorstel tot invoering van toeristenbelasting wordt in eerste helft van 2017 aan gemeenteraad voorgelegd.

<i>Doelstelling</i>	Na het aanbrengen van de verbeteringen in het fietsnetwerk zijn ook verbeteringen in het wandelknooppuntennetwerk en ruiterroutes worden aangebracht.
<i>Realisatie</i>	De vier ruiterroutes in Waalre zijn in ere hersteld. Betrof toegankelijk maken van de ruiterspaden en aanbrengen van markeringen. Er is ook overleg met maneges en ruiterverenigingen geweest. Opdracht tot vervanging van wandel- en mtb-panelen is verleend.

<i>Doelstelling</i>	De zone Heikant is actief als toeristische recreatieve ontwikkelingsgebied gepromoot en vermarkt.
<i>Realisatie</i>	Aangezien de directe toeristisch recreatieve ontwikkelingsruimte maar zeer beperkt te regelen is in het bestemmingsplan is geen actieve promotie ondernomen.

<i>Doelstelling</i>	Regelmatig overleg met het Toeristisch Recreatief Platform (TRP) Waalre, met name over de toeristische website, heeft plaatsgevonden.
<i>Realisatie</i>	In het overleg met TRP Waalre zijn diverse zaken besproken, waaronder routestructuren, website en andere ontwikkelingen.

Grenscorridor N69

Wat willen we bereiken?

- Verbeteren van de leefbaarheid, bereikbaarheid en andere ruimtelijke knelpunten door verdere invulling te geven aan het Gebiedsakkoord N69.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De provincie heeft aanleg van de nieuwe verbinding aanbesteed en de benodigde grondverwerving afgerond.
<i>Realisatie</i>	Er is vertraging opgelopen vanwege uitloop van de planologische procedure (het PIP rond de weg). De planologische procedure is naar verwachting halverwege 2017 afgerond. 2016 is wel gebruikt om alle stukken behorende bij de aanbesteding voor te bereiden / uit te werken. Naar verwachting wordt het aanbestedingsproces medio 2017 opgestart. De grondverwerving loopt nog steeds. Geprobeerd wordt zoveel mogelijk minnelijk te verwerven. Lukt dit niet dan zal er onteigend worden. Het PIP is de grondslag voor onteigening.

<i>Doelstelling</i>	Waalrese Nulplusmaatregel Fietspad Spoorbaantracé is aangelegd.
<i>Realisatie</i>	In april 2016 is het fietspad geopend. In december 2016 is gestart met de natuurcompensatie t.b.v. het project. Dit is een 5-jaren project waarbij de ecologische waarden ieder jaar zullen toenemen. Het grondwerk en eerste aanplant is naar verwachting afgerond in februari 2017.

<i>Doelstelling</i>	De grondverwerving rond Gebiedsimpulsmaatregelen is gestart en de eerste gebiedsimpulsmaatregelen zijn uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	Gezamenlijk met DDH (Dommeldal de Hogt) is vanuit de N69 gestart met de eerste kavelruil. In 2016 hebben de eerste gesprekken met boeren plaatsgevonden en is aan de hand van deze gesprekken een concept kavelruilplan ontwikkeld. Naar verwachting wordt de kavelruil in 2017 afgerond met de kaveloverdracht bij de notaris. Tevens zijn in 2016 alle voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van recreatieve fietspaden uitgevoerd. Ook is er een info avond gehouden voor burgers. Vergunningverlening, aanbesteding en realisatie is voorzien in 2017.

<i>Doelstelling</i>	De overeenkomst met de provincie over de overdracht van de bestaande N69 is afgesloten.
<i>Realisatie</i>	Het overleg met de provincie heeft geleid tot een concept akkoord over de hoogte van de bijdrage ten tijde van de overdracht van de N69 aan de gemeente Waalre. De provincie is doende met het opstellen van een overeenkomst. De raad wordt in 2017 bij de besluitvorming betrokken.

Herinrichting Eindhovenseweg en omgeving

Wat willen we bereiken?

- Het door herinrichting van de Eindhovenseweg en omgeving verbeteren van de woon- en leefomgeving en bereikbaarheid in de beide kernen zowel op het gebied van gezondheid en milieu als ruimtelijk en economisch:
  - meer ruimte voor groen
  - duurzame maatregelen
  - verbeteren luchtkwaliteit
  - verbeteren van de (verkeers)veiligheid

- verbeteren ruimtelijke kwaliteit
- verminderen barrièrewerking van de bestaande wegen
- inpassen HOV traject Eindhoven-Valkenswaard
- aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van de winkelcentra vergroten en de centrumfunctie meer etaleren

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het plan van aanpak ter realisering van de doelstellingen alsook de visie op de invulling van het planproces (nauwe samenwerking met alle stakeholders) zijn ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad; vervolgen is gestart met de hieruit voortkomende vervolgcacties.
<i>Realisatie</i>	Het plan van aanpak is gereed. Er is een stuurgroep geformeerd en er zijn denktanks geformeerd naar aanleiding van een algemene informatieavond. Er is een start gemaakt met de Integrale visie dorpschart Aalst (eveneens vermeld in de opgave Winkelcentrum Den Hof). Hierin worden de opgaves voor de herinrichting van de Eindhovenseweg en het (winkel)centrum Den Hof integraal met opgepakt. Adviesbureau LOS Stadomland begeleidt het proces. Het formeren van een denktank in Waalre t.b.v. de Traverse door Waalre volgt. Het project heeft inmiddels een werknaam gekregen: "Duurzaam door Waalre".

Reconstructie buitengebied / landschapontwikkelingsplan

Wat willen we bereiken?

- Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.
- In de ontwikkeling van het buitengebied intensief samenwerken met de gemeenten Veldhoven en Eindhoven. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het bestemmingsplan Buitengebied is vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	Er is vertraging opgetreden bij de vaststelling van het plan door de behandeling van de binnengekomen zienswijzen, met name van de Provincie Noord Brabant. Over de inhoud hebben diverse inhoudelijke gesprekken plaatsgevonden.

<i>Doelstelling</i>	Een gebiedsvisie voor het Achtereind is vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	Vorbereidingen zijn getroffen. Diverse projecten in het gebied (vb; afronding landgoed Eeckenrhoode, nieuw landgoed Achtervoorde, grondruil tbv realisatie EHS en handhaving kap bos) vroegen capaciteit welke voorrang heeft gekregen. Afronding is voorzien in 2017.

<i>Doelstelling</i>	Landschapsonwikkelingsplan is vastgesteld en er is gestart met de eerste uitvoeringsmaatregelen.
<i>Realisatie</i>	Aandacht is uitgegaan naar concrete projecten, zoals aanleg fietspaden, natuurcompensatie, landgoederen, enz. Afronding is voorzien in 2017.

<i>Doelstelling</i>	Uitvoering plan Landgoed Eeckenroode, inclusief aanleg voetgangersbrug Tongelreep, is gestart.
<i>Realisatie</i>	De uitvoering van het landgoedplan is gestart. Natuur en paden zijn vrijwel allemaal aangelegd. Er is een vergunning aangevraagd en verleend voor de bouw van de woning en bijgebouw. In september 2016 is ook het bruggetje aangelegd. Opening is voorzien omstreeks april 2017.

<i>Doelstelling</i>	Deelname coöperatie Boven Dommel is geëvalueerd.
<i>Realisatie</i>	De samenwerkingsovereenkomst die ten grondslag ligt aan de oprichting van de coöperatie is afgelopen. Partijen zijn met elkaar in gesprek over een doorstart van de streekontwikkeling. Hiervoor is in 2016 een begin gemaakt met het opstellen van een ambitiedocument, welke in 2017 verder uitgewerkt wordt in een projectenprogramma. Dan wordt duidelijk wat dit zowel inhoudelijk als financieel zou kunnen betekenen voor de gemeente Waalre. Vooralsnog zien wij geen meerwaarde aan de verdere deelname aan de coöperatie. Wel zullen wij op projectniveau de samenwerking met andere gemeenten en organisaties voortzetten.
	In 2016 heeft de coöperatie met de resterende middelen diverse buitengebiedprojecten van het IVN (wandelroute+vlindertuin) in Waalre gerealiseerd.

<i>Doelstelling</i>	De rol van Waalre binnen regionaal project Groote Heide Leenderbos (primair grondgebied van de gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck, Valkenswaard, Hamont-Achel en Neerpelt) is nader onderzocht.
<i>Realisatie</i>	Waalre neemt deel aan diverse samenwerkingsverbanden betreffende buitengebied zaken zoals Dommeldal de Hogt, gebiedsimpuls N69 en coöperatie Boven Dommel. Wij richten ons, zowel qua capaciteit als in financiële zin, op de bestaande samenwerkingsverbanden. Wel volgen wij de ontwikkelingen die binnen Groote Heide project gebeuren.

<i>Doelstelling</i>	Het pachtbeleid is geactualiseerd.
<i>Realisatie</i>	Er ligt een relatie met Bestemmingsplan Buitengebied en de Kavelruil. Omdat deze langer duren dan gedacht is afronding opgeschoven. U bent hier ook separaat per brief feb. 2017 over geïnformeerd.

Businesscase Dommeldal De Hogt

<i>Doelstelling</i>	De benodigde gronden voor het project zijn verworven en de kavelruil is verder voorbereid.
<i>Realisatie</i>	Door landelijke wetgeving (AMVB melkveehouderij) zijn de gronden die de partijen binnen Dommeldal de Hogt voor een aankoop op het oog hadden duurder geworden, waardoor aankoop niet meer haalbaar bleek. In 2016 is gewerkt aan een nieuwe grondstrategie teneinde de doelen

alsnog binnen de beoogde periode (2025) te realiseren. Gezamenlijk met DDH (Dommeldal de Hogt) is vanuit de N69 gestart met de eerste kavelruil. In 2016 hebben de eerste gesprekken met boeren plaatsgevonden en is er een concept kavelruilplan ontwikkeld aan de hand van deze gesprekken. Naar verwachting wordt de kavelruil in 2017 afgerond met als laatste stap een kaveloverdracht bij de notaris.

Doelstelling De ambitiekaart is uitgewerkt in een concreet inrichtingsplan.
Realisatie In overleg met partijen is in 2016 gekozen voor een iets andere aanpak, gekoppeld aan de gebiedsimpuls N69 waarvoor een uitvoeringsprogramma is benodigd. Er hebben diverse sessies met partijen, maar ook met het gebied (landbouw inspiratiedag) plaatsgevonden om na te denken over projecten die kunnen worden uitgevoerd anders dan de projecten die reeds in planning stonden (kavelruil, fietspaden, natuurcompensatie). Het uitvoeringsprogramma is medio 2017 gereed.

Doelstelling Gestart is met de aanleg van fietspaden in het gebied; andere inrichtingsmaatregelen zijn voorbereid.
Realisatie In 2016 zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van recreatieve fietspaden uitgevoerd en is een informatieavond gehouden voor burgers. Vergunningverlening, aanbesteding en realisatie is voorzien in 2017. In december 2016 is wel gestart met de aanleg van de natuurcompensatie voor fietspad over de Oude Spoorbaantracé. De resterende natuurcompensatie voor Waalre Noord volgt medio 2017. Daarnaast is gestart met voorbereidende werkzaamheden voor omvorming van Bos-Heide.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
310	Handel, ambacht en industrie	191	181	172	178
311	Baten marktgelden	-	-	-	-
810	Ruimtelijke ordening	958	1310	1219	1.746
821	Stads- en dorpsvernieuwing	65	39	209	185
830	Bouwgrondexploitatie	3326	2596	2267	1.454
	Totaal lasten ruimtelijke ontw. en economie	4.540	4.126	3.867	3.563
BATEN					
310	Handel, ambacht en industrie	3	2	2	2
311	Baten marktgelden	8	7	7	7
810	Ruimtelijke ordening	345	438	944	1.621
821	Stads- en dorpsvernieuwing	30	0	2	2
830	Bouwgrondexploitatie	3057	2583	2297	1.485
	Totaal baten ruimtelijke ontw. en economie	3.443	3.030	3.252	3.117
	per saldo ruimtelijke ontw. en economie	1.097-	1.096-	615-	446-

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

310 Handel, ambacht en industrie

- Geen verschil van betekenis.

311 Baten marktgeden

- Geen verschil van betekenis.

810 Ruimtelijke ordening

- Voordeel van 11.000 door minder inhuur externe expertise.
- Restant krediet reconstructie buitengebied van 27.000 komt hier te vervallen.
- Op basis van een recente taxatie is de boekwaarde van het pand Dijkstraat 2 t.l.v. deze functie met 106.000 afgewaardeerd.
- 2 voormalige BGE complexen zijn op deze functie verantwoord. De geraamde winstneming valt 35.000 hoger uit dan geraamd. Een deel van de kosten wordt verantwoord op functie 980.

821 Stads- en dorpsvernieuwing

- Nadeel van 5.000 door diverse reparaties van de 2 fonteinen in de dorpskernen.

830 Bouwgrondexploitatie

- De bouwgrondexploitatie is in de jaarrekening 2016 budgettair neutraal verantwoord.

Thema 10 Algemeen bestuur

Waar gaat het thema over?

Dit thema gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie. De bestuursvorm die Waalre gekozen heeft is die van netwerkgemeente.

Onze uitdaging is het organiseren en optimaliseren van dienstverlening en lokale democratie in die netwerkgemeente. Om die uitdaging aan te (blijven) kunnen zijn wij actief bezig met de veranderende rol van de overheid, hetgeen een herbezinning op de invulling van de bestuurlijke rollen betekent voor de bestuurlijke organisatie. Voor de ambtelijke organisatie staan daarbij ondernemerschap, leren, flexibiliteit, talentontwikkeling, co-creatie en innovatieve werkmethoden centraal. In Waalre hebben we gekozen voor een overheid die er niet alleen vóór de inwoners is, maar zeker ook ván de inwoners.

Taken en verantwoordelijkheden dienen in het belang van de inwoner van Waalre belegd te worden waar ze het meest effectief en efficiënt uitgevoerd kunnen worden. Soms samen met de inwoners, soms zelf en soms samen met andere overheden, instellingen en/of het bedrijfsleven. Waar we voorheen heel veel zelf deden, zien we een verschuiving van taken en verantwoordelijkheden naar verschillende samenwerkingsverbanden. Voor de raad vraagt dit meer dan voorheen om het stellen van heldere kaders ten dienste van de controlerende taak en op hoofdlijnen het debat voeren.

Bestuursorganen

Wat willen we bereiken?

- De besluitvorming van de raad is zodanig ingericht dat (organisaties van) inwoners invloed kunnen hebben op de planvorming van de gemeente.
- Het college is op basis van de gestelde kaders verantwoordelijk voor een adequate uitvoering en draagt daarbij zorg voor een adequate en actieve informatie aan de raad.
- Raad, college en ambtelijke organisatie zijn complementair aan elkaar bij het opstellen en uitvoeren van beleid. Waar het kan wordt een beleidsarme benadering gekozen.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Als uitwerking van de Kracht van Waalre zijn in 2015 W100 bijeenkomsten opgestart. Dit zijn innovatieteams voortgekomen die op diverse terreinen geleid hebben tot een aangepaste rol van de gemeente Waalre.
<i>Realisatie</i>	Na de W100 zijn diverse initiatieven door inwoners opgepakt. Medio 2016 is een denk- en doegroep, bestaande uit inwoners, gestart om te bezien hoe initiatieven vanuit de W100 verder te brengen. In die samenwerking is geleerd over de veranderende rollen van gemeente en inwoners. In 2017 en verder zullen deze rollen onder andere door uitvoering van het actieplan De Kracht van Waalre verder uitgekristalliseerd worden.

<i>Doelstelling</i>	Een visie op "participatie en interactieve politiek" is aangeboden aan de raad.
<i>Realisatie</i>	We hebben deze visie in 2016 niet opgesteld. Deze visie zal in 2017 aan de raad worden aangeboden.

<i>Doelstelling</i>	De uitkomsten van de evaluatie van de vergadersystematiek van de raad hebben geresulteerd in een verbetering van die vergadersystematiek.
<i>Realisatie</i>	De evaluatie van de vergadersystematiek is eind 2015 afgerond. Aan de hand daarvan is besloten niets te veranderen aan de systematiek, maar wel het Reglement van Orde aan te passen aan de ontstane praktijk. Dit is in 2016 voorbereid en in 2017 zal hierop besluitvorming plaatsvinden.

<i>Doelstelling</i>	Een nieuw format voor het collegeadvies en raadsvoorstel is geïmplementeerd.
<i>Realisatie</i>	In 2016 hebben we een nieuw format geïmplementeerd met het oog op betere facilitering van de kaderstellende rol van de raad.

<i>Doelstelling</i>	Het nieuwe (samen)werken is zichtbaar geworden in concrete plannen voor het nieuwe gemeentehuis/MFC, waarbij niet alleen de "bricks" en de "bites" aandacht hebben gekregen, maar met name ook de "behaviour".
<i>Realisatie</i>	Wij hebben door middel van diverse workshops de kaders voor het nieuwe (samen)werken vastgesteld. De nadruk heeft hierbij met name op de "behaviour"-kant gelegen. De concrete uitwerking en het meenemen van de medewerkers hierin vindt in 2017 plaats.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken?

- Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het eerste jaar van de nieuwe rekenkamercommissie heeft de commissie in ieder geval een onderzoek afgerond en aangeboden aan uw raad.
<i>Realisatie</i>	Het onderzoek "En nu de transformatie centraal!" is door de Rekenkamercommissie aangeboden aan de raad. De hierin opgenomen aanbevelingen zijn door de raads werkgroep Sturing Sociaal Domein ter hand genomen. In 2016 is vervolgens gestart met het onderzoek "Grip op grote projecten in Waalre". Dit zal in 2017 afgerond worden.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

- Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier zullen dan ook goede resultaten behaald worden.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De discussie is gevoerd welke taken het beste in (sub)regionaal verband belegd kunnen worden. Concrete voorstellen hierover zijn aan de raad voorgelegd.
<i>Realisatie</i>	Deze discussie hebben we nog niet gevoerd. De voorbereiding is momenteel in volle gang.

<i>Doelstelling</i>	De samenwerking in de Dommelvallei + is verder versterkt.
<i>Realisatie</i>	De doorontwikkeling "zorg-inkoop" is van start gegaan. Van transitie naar daadwerkelijke transformatie. Alle 4 de gemeenten leveren hierin hun aandeel. Verder zijn de bestaande inkoopafspraken onder de loep genomen en deze worden momenteel doorontwikkeld: Diverse werkgroepen zijn van start gegaan (werkgroep productdienstencatalogus, werkgroep administratieve processen, werkgroep monitoring en verantwoording, werkgroep tarifiering) om per 1 januari 2018 tot een nieuwe productdienstencatalogus te komen met bijpassende bekostigingssystematiek en monitoring.

<i>Doelstelling</i>	De uitkomsten van discussies in het Stedelijk Gebied over Wonen, Werken en Voorzieningen hebben bijgedragen aan een versterking van Waalre, alsook het Stedelijk Gebied als geheel.
<i>Realisatie</i>	In 2016 hebben we belangrijke stappen gezet in discussies op diverse terreinen: Op het gebied van Werken is een programma bedrijventerreinen met een financieel arrangement ontwikkeld en een Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties. Hierdoor versterken gemeenten elkaar in plaats van elkaar te beconcurreren. Verder is op het terrein van Wonen een Urgentieregeling in werking getreden, waardoor een betere afstemming van woonruimteverdeling mogelijk is. Ook is een regionaal portaal beschikbaar gekomen (Wooniezie), waar alle sociale huurwoningen in het Stedelijk Gebied voor inwoners zichtbaar zijn. Op het terrein van Voorzieningen is in 2016 een onderzoek gedaan, hetgeen de basis is voor concrete stappen die in 2017 gezet zullen worden.

<i>Doelstelling</i>	Op het thema Energietransitie heeft Waalre als trekker de samenwerking subregionaal vorm gegeven en op een hoger plan gebracht.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is samen met de bestuurlijk trekker voor de Regionale Ruimtelijke Strategie hard gewerkt om de duurzame energieopgave voor onze regio op de kaart te zetten. Er wordt momenteel met alle belangrijke stakeholders toegewerkt naar een kaart waarop de kansen én de ruimte-vraag op het gebied van zonne-energie, wind, biomassa en geothermie

voor onze regio in beeld zijn gebracht. De kaart wordt onderdeel van de Regionale Ruimtelijke Strategie die medio 2017 ter besluitvorming aan de gemeenteraden wordt voorgelegd. Verder hebben wij invulling gegeven aan de functie van een regionale energiecoördinator.

Doelstelling De Raadstafel 21 is gestart en dit heeft tot goede adviezen geleid ten behoeve van activiteiten binnen de Metropoolregio Eindhoven.

Realisatie De Raadstafel 21 heeft in 2016 een witboek opgesteld met uitgangspunten en werkwijze. Tevens is zij vier maal bijeen geweest en op enkele inhoudelijke thema's geadviseerd. Tenslotte geeft zij een nieuwsbrief uit voor alle raden met een overzicht van de stand van zaken van alle werkplaatsen.

Doelstelling Het Regionaal Werkbedrijf is zodanig ingericht dat de regionale uitvoering van de Participatiewet ten aanzien van mensen met een arbeidsbeperking voor alle betrokkenen op een eenduidige wijze verloopt.

Realisatie Het Regionaal Werkbedrijf heeft het werkgeversservicepunt 04Werkt ingericht. Hierdoor is sprake van een verbetering van de werkgeversdienstverlening door via vijf accountteams en een focusteam Banenafpraak vraag (werkzoekenden) en aanbod (vacatures) goed op elkaar aan te laten sluiten

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
001	Bestuursorganen	1.612	1.734	2.746	2.705
002	Bestuursondersteuning college van b&w	761	903	814	755
005	Bestuurlijke samenwerking	494	412	432	514
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	233	349	285	268
	Totaal lasten algemeen bestuur	3.100	3.398	4.277	4.242
BATEN					
001	Bestuursorganen	258	253	1.012	1.020
002	Bestuursondersteuning college van b&w	-	1	1	-
005	Bestuurlijke samenwerking	72	13	112	72
006	Bestuursonderst.raad en rekenkamer(functie)	-	-	-	-
	Totaal baten algemeen bestuur	330	267	1.125	1.092
	per saldo algemeen bestuur	2.770-	3.131-	3.152-	3.150-

Verschillenverklaring

Hierna worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de **leeswijzer**.

001 Bestuursorganen

- Nadeel van 15.000 op kosten raad/college/voormalige wethouders.
- Hogere terugontvangen fractievergoeding van 8.000.
- Niet uitgegeven budget krediet Kracht van Waalre van 15.000.
- Niet benodigde presentiegelden commissie Bezwaar van 5.000.

002 Bestuursondersteuning college B&W

- Minder benodigd budget voor representatiekosten.
- De ontwikkelkosten voor de website zijn 8.000 lager dan geraamd.

005 Bestuurlijke samenwerking

- Door meer inkooptrajecten zijn de kosten 20.000 hoger dan geraamd.
- Van het gereserveerde werkbudget stedelijk gebied hebben we in 2016 24.000 niet hoeven uitgeven.
- Verschil van € 133.000 nadeel wordt verklaard door de doorberekening van salaris-kosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(functie)

- Voordeel van 14.000 op kosten griffier.
- Door extra controlewerkzaamheden van de accountant zijn de kosten 5.000 hoger.
- Door minder werkzaamheden rekenkamer zijn de kosten 4.000 lager.

Thema 11 Veiligheid

Waar gaat het thema over?

Veiligheid is een kerntaak van het openbaar bestuur, het is een breed begrip. Het thema veiligheid is daarom uitgewerkt in drie onderwerpen: Integraal Veiligheidsbeleid, Brandweer en Rampenbestrijding.

Integraal Veiligheidsbeleid gaat over fysieke en sociale veiligheid, en over veiligheidsrisico's. (On)veiligheid houdt niet op bij de gemeentegrenzen. Samenwerken in de regio is daarom cruciaal en past in de lijn van het verstevigen van duurzame samenwerkingsverbanden in de regio.

De Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO) is verantwoordelijk voor de uitvoering en het beheer van de Brandweezorg. Brandweezorg is erop gericht snel en effectief brand te blussen, en het verrichten van inspanningen om brand te voorkomen.

Voor de Rampenbestrijding is een regionale multidisciplinaire crisisorganisatie en een lokale crisisorganisatie ingericht. De gemeenten uit de regio (verantwoordelijk voor Bevolkingszorg) werken hierin multidisciplinair met de hulpdiensten samen.

Integraal veiligheidsbeleid

Wat willen we bereiken?

- Dat inwoners van Waalre in een veilige omgeving wonen en leven en zich veilig kunnen verplaatsen. Het bevorderen van de veiligheid is niet alleen een zaak van de (lokale) overheid, maar vraagt om een samenhangende inspanning van onder andere lokaal bestuur, politie, maatschappelijke instanties, het bedrijfsleven en de inwoners.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

Uitvoeren projecten en maatregelen opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2015-2016 met daarin bijzondere aandacht voor de prioriteiten:

- Veiligheid kwetsbaren & jeugd;
- Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit;
- Projecten.

Veiligheid kwetsbaren & jeugd

<i>Doelstelling</i>	De regierol in de aanpak rondom kwetsbaren (o.a. ouderen) en jeugd is vervuld.
<i>Realisatie</i>	De gemeente heeft regie gepakt op de integrale aanpak van overlastgevende jeugd rondom de voetbalkooi in Waalre-dorp en het sportpark in Aalst. Dit heeft erin geresulteerd dat de meldingen over overlastgevende jeugd rondom die plekken zijn gestopt. Preventietips voor ouderen zijn verspreid via De Schakel en de KBO.
<i>Doelstelling</i>	Casussen zijn, indien nodig, met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD) en het PlusTeam opgepakt.

<i>Realisatie</i>	11 casussen zijn in 2016 integraal aangepakt door de veiligheidscoördinator in samenwerking met o.a. het CMD en/of Plusteam en andere extern betrokken partijen, om escalaties te voorkomen. Dit heeft geresulteerd in beheersbare situaties of het opschalen van 2 casussen naar het Veiligheidshuis.
-------------------	--

<i>Doelstelling</i>	De gemeente heeft erop toegezien dat partners hun taak in de integrale aanpak vervullen.
<i>Realisatie</i>	De gemeente heeft regie en coördinatie gevoerd op de aanpak van woninginbraken, nazorg ex-gedetineerden, casuïstiek, mogelijke komst van een asielzoekerscentrum, de huisvesting van statushouders en ex-gedetineerden in De Boerderij in Aalst en het woonwagencentrum.

<i>Doelstelling</i>	Indien noodzakelijk is samengewerkt en deelgenomen in het Veiligheidshuis.
<i>Realisatie</i>	In 2016 zijn vier casussen uit Waalre besproken binnen het Veiligheidshuis. Twee casussen werden behandeld in het PGA-overleg (Persoonsgerichte Aanpak) en twee casussen waren een Casus Op Maat (COM). De twee PGA-casussen werden in 2016 afgesloten binnen het Veiligheidshuis. De twee COM's werden begin 2017 afgesloten in het Veiligheidshuis.

<i>Doelstelling</i>	Het Sociaal Calamiteitenprotocol is (indien nodig) ingezet en beoefend met partners.
<i>Realisatie</i>	Het Sociaal Calamiteitenprotocol is in 2016 één maal ingezet tijdens de brand in het woonhuis op De Bleeck. Het protocol is tevens beoefend tijdens de jaarlijkse oefening van het Gemeentelijke Beleidsteam (GBT).

<i>Doelstelling</i>	Onder regie van de gemeente zijn ouderen bewuster gemaakt van de risico's van 'Langer veilig thuis wonen'.
<i>Realisatie</i>	Preventiemaatregelen en bewustwording onder ouderen zijn in 2016 vergroot middels communicatie in De Schakel, via het KBO, voorlichtingsmomenten in het kader van 'Preventie Woninginbraken' en zijn mantelzorgers getraind in het kader van dementievriendelijke gemeente.

Bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit

<i>Doelstelling</i>	Het bewustzijn in de gemeentelijke organisatie over de verschillende verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit is vergroot.
<i>Realisatie</i>	Binnen de gemeentelijke organisatie zijn verschillende medewerkers getraind op het herkennen van verschijningsvormen van georganiseerde criminaliteit.

<i>Doelstelling</i>	Bestuurlijke instrumenten om georganiseerde criminaliteit te bestrijden zijn gericht ingezet.
<i>Realisatie</i>	Bestuurlijke instrumenten, zoals het Damoclesbeleid, zijn ingezet. In totaal werden in zeven panden drugs aangetroffen, waarvan één (bedrijfs)pand werd gesloten, vijf een bestuurlijke waarschuwing ontvingen en één eigenaar een aanschrijving kreeg.

<i>Doelstelling</i>	De gemeente heeft deelgenomen en samengewerkt in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).
<i>Realisatie</i>	Op twee casussen is in 2016 samengewerkt met het RIEC. Eén casus daarvan is inmiddels afgesloten als RIEC-casus.

Projecten

<i>Doelstelling</i>	De regierol in de lokale integrale aanpak Woninginbraken is vervuld.
<i>Realisatie</i>	De gemeente heeft de aanpak Woninginbraken zowel tijdens Het Donkere Dagenoffensief (DDO) 2015-2016 als 2016-2017 geregisseerd als uitgevoerd.

<i>Doelstelling</i>	Gezamenlijke acties in het kader van integrale aanpak Woninginbraken zijn uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	In beide DDO-periodes zijn ruim 300 bewoners geïnformeerd via een voorlichtingsavond of in de BuurtTent. Daarnaast staat er regelmatig een preventietip in De Schakel en op de social media van de gemeente. Ook werden ruim 200 besmettingsbrieven verspreid na meerdere woninginbraken in één wijk.

<i>Doelstelling</i>	Het aantal woninginbraken is in lijn met de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2015-2016 afgenomen.
<i>Realisatie</i>	De gemeentelijk regie heeft er mede toe geleid dat het aantal woninginbraken in 2016 (voor het derde achtereenvolgende jaar) daalde met 26 % t.o.v. 2015 naar in totaal 54 woninginbraken. Dit is ruimschoots onder de doelstelling uit het uitvoeringsprogramma 2015-2016, waarin voor 2016 een streven was opgenomen van maximaal 70 woninginbraken.

<i>Doelstelling</i>	Het normaliseringstraject rondom het woonwagencentrum op de Broekweg is gedurende het gehele jaar uitgevoerd.
<i>Realisatie</i>	Het project Broekweg wordt binnen de bestaande organisatie opgepakt. Er wordt nog altijd multidisciplinair samengewerkt aan de normalisering en minimaal twee keer per jaar vindt er een bijeenkomst plaats met bewoners om lopende zaken te bespreken. De openbare ruimte achter de lange zijde is inmiddels schoon en heringericht en alle bebouwing die er staat is vergund.

<i>Doelstelling</i>	De overlast rondom Waterplas De Meeris is in lijn met de doelstellingen uit het uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2015-2016 verder afgenomen.
<i>Realisatie</i>	De ervaren overlast rondom Waterplas De Meeris is zo goed als verdwenen. In 2016 is wederom een integrale schoonmaakactie geweest in en rondom de waterplas. Het opgehaalde afval was beduidend lager dan het voorgaande jaar.

Brandweer

Wat willen we bereiken?

- De brandweezorg is veilig en verantwoord.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De gemeente heeft gestuurd op de kwaliteit van de dienstverlening op het gebied van brandveiligheid.
<i>Realisatie</i>	In 2016 heeft periodiek een sturingsoverleg plaatsgevonden tussen de burgemeester en de brandweercommandant. Hieruit kwam o.a. extra aandacht naar voren voor de evenementenveiligheid In Waalre. De brandweer rukte in 2016 98 keer uit, waarvan in 56 gevallen voor een brand en het 10 keer (10%) bleek om loos alarm te gaan.

Rampenbestrijding

Wat willen we bereiken?

- Bij rampen de negatieve gevolgen voor de betrokkenen zo klein mogelijk houden.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Bestuurders en medewerkers zijn opgeleid, getraind en beoefend.
<i>Realisatie</i>	De regionale functionarissen hebben trainingen en oefeningen gehad vanuit de VRBZO. Bestuurders zijn getraind en beoefend tijdens de jaarlijkse oefening van het Gemeentelijke Beleidsteam (GBT).

<i>Doelstelling</i>	Een gemeente brede oefening voor lokale functionarissen in Waalre heeft plaatsgevonden.
<i>Realisatie</i>	In april 2016 is een gemeentebrede oefening geweest waaraan alle functionarissen in de lokale rampenbestrijdingsorganisatie van Waalre hebben deelgenomen.

<i>Doelstelling</i>	Aan regionale werkgroepen voor verbetering van de processen is deelgenomen.
<i>Realisatie</i>	Aan de regionale werkgroepen 'Opvang' en 'Verplaatsen Mens & Dier' is ambtelijk deelgenomen vanuit de gemeente Waalre. Dit heeft geresulteerd in meerdere regionale oefeningen voor deze processen, als ook een actualisatie van de afspraken binnen de processen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
120	Brandweer en rampenbestrijding	795	781	760	695
140	Openbare orde en veiligheid	176	163	126	124
	Totaal lasten veiligheid	971	944	886	819
BATEN					
120	Brandweer en rampenbestrijding	21	68	81	19
140	Openbare orde en veiligheid	-	2	-	4
	Totaal baten veiligheid	21	70	81	23
	per saldo veiligheid	950-	874-	805-	796-

Let op: Daar waar geen (nadere) verklaring staat ingevuld of de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de **in de leeswijzer** vermelde verklaring m.b.t. doorberekeningen van salariskosten en overhead.

Verschillenverklaring rekening 2016 t.o.v. begroting 2016 (na wijziging)**120 Brandweer en rampenbestrijding**

- Verschil van 10.000 nadeel wordt verklaard door minder huurontvangsten voor de brandweerkazerne.
- Verschil van 14.000 voordeel wordt verklaard door de doorberekening van salariskosten en overhead (zie leeswijzer voor toelichting).

140 Openbare orde en veiligheid

- Geen verschil van betekenis.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Waar gaat het thema over?

Het thema bevat een overzicht van algemene dekkingsmiddelen, waaronder de uitkering uit het Gemeentefonds, en het bedrag voor onvoorzien uitgaven. Volgens de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) horen deze dekkingsmiddelen in het onderdeel 'programmabegroting' van de beleidsbegroting te staan.

In de programmabegroting 2017 zijn conform het gewijzigd BBV in dit thema ook de overhead en rente kosten opgenomen. Deze wijziging is echter pas geldig vanaf de begroting 2017 en is daarom niet doorgevoerd in deze jaarrekening.

Wat willen we bereiken?

- Het hebben van voldoende financiële middelen voor de dekking van alle kosten die zijn opgenomen in alle overige thema's/ Programma's.
- Een acceptabele lastendruk voor de inwoners van Waalre.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	De begroting 2016 is (meerjarig) sluitend en heeft een positief saldo.
<i>Realisatie</i>	De vastgestelde begroting, inclusief de begrotingswijzigingen, voldoen aan dit kader.

<i>Doelstelling</i>	Een saldo (onvoorzien) is in de begroting opgenomen waardoor onvoorzien zaken opgevangen worden.
<i>Realisatie</i>	Dit is gebeurd. In de concept Financiële Verordening die in het voorjaar 2017 ter besluitvorming aan de Raad wordt voorgelegd, wordt voorgesteld dit kader permanent vast te leggen.

<i>Doelstelling</i>	De verhoging van de OZB voor de inwoners van Waalre is beperkt tot gemiddeld 2,5%.
<i>Realisatie</i>	De tarieven zijn vastgesteld in overeenstemming met dit kader. Zie ook de paragraaf A. Lokale Heffingen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

omschrijving		rekening 2014	rekening 2015	begroting 2016	rekening 2016
LASTEN					
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	2	-	-	-
913	Overige financiële middelen	89	6	5	1
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	-	-	-	-
921	Uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-
922	Algemene baten en lasten	120	558	-	33-
923	Uitkering deelfonds sociaal domein			-	
930	Uitvoering Wet WOZ	260	236	253	241
931	Baten OZB gebruikers	-	-	-	-
932	Baten OZB eigenaren	-	-	-	-
939	Baten precariobelasting	-	-	-	-
940	Baten en lasten heffing & invordering gem.belastingen	41	52	59	60
942	Vennootschapsbelasting	-	-		4
960	Saldo van kostenplaatsen	2.524	420	404	730
980	Mutaties reserves van alle programma's	2.068	3.925	224	567
	Totaal lasten dekkingsmiddelen	5.104	5.197	945	1.570
BATEN					
911	Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	14	1	1	-
913	Overige financiële middelen	11	14	9	50
914	Geldl. en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	1.346	1.329	960	1.028
921	Uitkeringen gemeentefonds	12.248	11.102	11.775	11.880
922	Algemene baten en lasten	10	249	-	34
923	Uitkering deelfonds sociaal domein		5.688	5.300	5.300
930	Uitvoering Wet WOZ	-	-	-	-
931	Baten OZB gebruikers	216	222	219	218
932	Baten OZB eigenaren	2.725	2.815	2.890	2.888
939	Baten precariobelasting	2	2	2	2
940	Baten en lasten heffing & invordering gem.belastingen	-	-	-	-
942	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-
960	Saldo van kostenplaatsen	211-	-	141-	35-
980	Mutaties reserves van alle programma's	2.444	5.003	832	1.351
	Totaal baten dekkingsmiddelen	18.805	26.425	21.847	22.716
	per saldo dekkingsmiddelen	13.701	21.228	20.902	21.146

Verschillenverklaring

Hieronder worden de gesaldeerde (baten en lasten samen) verschillen tussen de begroting 2016 (na wijziging) en de rekening 2016 per functie toegelicht. Daar waar de bedragen niet aansluiten met bovenliggende cijfers is dit verschil te wijten aan de doorberekeningen van salariskosten en overhead. Voor een toelichting op verschillen door doorberekeningen van salariskosten en overhead, wordt verwezen naar de leeswijzer.

911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar

- Geen verschil van betekenis.

913 Overige financiële middelen

- Door een beter beleid t.a.v. de invordering kan de voorziening dubieuze debiteuren omlaag met 41.000 t.g.v. deze functie.

914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar

- Hier wordt het totaal van de intern toegerekende rente verantwoordt (2016 laatste jaar). Deze post valt weg tegen het saldo van de renteomslag op functie 960.

921 Algemene Uitkering (AU) uit het gemeentefonds

- In de 1^e Turap 2017 is de raad gemeld dat de Decembercirculaire 2016 een ophoging Gemeentefonds van 88.000 oplevert voor 2016.
- Daarnaast is nog een bedrag ontvangen over 2014 van 7.000.
- In 2017 is nog een bedrag ontvangen van 10.000 over 2016.

922 Algemene baten en lasten

- Dit voordeel betreft een verzameling van posten en verschillen die niet op andere functies kunnen worden geboekt.

923 Uitkering deelfonds sociaal domein

- Geen verschil van betekenis.

930 Uitvoering Wet W.O.Z.

- Geen verschil van betekenis.

931 Baten OZB gebruikers

- Geen verschil van betekenis.

932 Baten OZB eigenaren

- Geen verschil van betekenis.

939 Baten precariobelasting

- Geen verschil van betekenis.

940 Heffing en invordering gemeentelijke belastingen

- Geen verschil van betekenis.

942 Vennootschapsbelasting

- Op basis van een voorlopige berekening verwachten wij over 2016 4.000 aan VPB te moeten betalen.

960 Saldo kostenplaatsen

Op deze functie wordt het saldo van de indirecte kosten verantwoordt.

- Dit betreft o.a. een voordeel op de bij de 9^e turap opgehoogde budget voor personeelskosten van 105.000.
- Lagere onderhoudskosten gemeentehuis van 25.000.
- Een eenmalig te laag geraamd budget voor het beheer van automatiseringssystemen van 17.000.

980 Mutaties reserves

- Een niet geraamde bijdrage uit de reserve BGE van 106.000 voor de afwaardering van Dijkstraat 2 (zie functie 810) is t.g.v. deze post geboekt.

- Het kredietvolumebesluit volkshuisvesting komt te vervallen (zie voordeel functie 822). De dekking uit de reserve wordt eveneens niet doorgeschoven naar 2017 is wordt hier als nadeel t.o.v. de begroting aangemerkt.
- Stortingen in het lokale en regionale fonds moeten op functie 980 worden geboekt. Dit is hier een nadeel. De voordelen zitten op functie 810.

Deel 2: Paragrafen

Paragraaf A. Lokale heffingen

Waar gaat de paragraaf over?

In deze paragraaf wordt het belastingbeleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de profijtbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid proberen wij de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de raad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de nieuw in te voeren toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij een bepaalde vergoeding wordt betaald voor specifieke door de gemeente verleende diensten. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten. Bij retributies mag de opbrengst niet boven de uitgaven van een dienst uitkomen.

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie 2016 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De hertaxatie voor belastingjaar 2016 vond plaats op basis van de waarde-peildatum 1 januari 2015.

Op basis van de waarderingsinstructie vanuit de Waarderingskamer zijn gemeenten verplicht jaarlijks van 20 % van het woningbestand de basisgegevens te controleren waarop de waardebeoordeling is gebaseerd. In 2016 zijn de gegevens ten behoeve voor deze controle voor het eerst uitgevoerd door inwoners te verzoeken een digitale vragenlijst in te vullen, wat 87% respons opleverde. Door deze werkwijze is Waalre in staat om de WOZ waarde nog nauwkeuriger en rechtvaardiger te bepalen.

In 2016 zijn 8.027 beschikkingen opgelegd met een nieuwe waarde. De beschikkingen zijn verzonden binnen de wettelijk vastgestelde termijn. Belanghebbenden kunnen tegen de vastgestelde waarde formeel bezwaar maken. In 2016 zijn 100 bezwaarschriften ontvangen (2015: 110). Inhoudelijk zijn de bezwaren getoetst door ons taxatiebureau en allemaal binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Dit heeft er toe geleid dat 62 bezwaren zijn toegekend.

Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' is een directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De tarieven zijn vastgesteld conform de begroting 2016 en zijn met 2,5 % gestegen. De heffingsmaatstaf voor de OZB is de jaarlijks nieuwe vastgestelde WOZ-waarde. In onderstaande tabel is weergegeven wat de opbrengst van de onroerende zaakbelasting was van 2014 tot en met 2016.

OZB	2014	2015	2016
<u>woningen</u> eigendom	€ 2.406.000	€ 2.481.000	€ 2.548.000
<u>niet woningen</u> eigendom	€ 319.000	€ 333.000	€ 340.000
gebruiker	€ <u>216.000</u>	€ <u>222.000</u>	€ <u>218.000</u>
Totaal	€ 2.941.000	€ 3.036.000	€ 3.106.000

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak. De afvalstoffenheffing is zogenaamde retributie, die maximaal zo veel mag opbrengen als de kosten zijn. Het beleid in Waalre is dat 100 % kostendekkendheid wordt nagestreefd. Meeropbrengsten in een jaar worden gestort in een egalisatievoorziening. Indien tarieven niet kostendekkend zijn, wordt een bedrag ter hoogte van de niet gedekte kosten onttrokken uit de voorziening. De tarieven zijn voor 2016 niet verhoogd ten opzichte van 2015.

De kosten die in 2016 moeten worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing bestaan uit onder andere de kosten voor het inzamelen van het huisvuil, vuil verwijderen langs wegen, personele kosten en uitgaven voor kwijschelding. In onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de afvalstoffenheffing van 2015 en 2016 afgezet tegen de kosten in betreffend jaar en de ontwikkeling van de voorziening.

Afvalstoffenheffing	2015	2016
1 pers. huishouden	€ 108	€ 108
meer pers. huishouden	€ 180	€ 180
Opbrengst afvalstoffenheffing	€ 1.151.000	€ 1.158.000
Toerekenbare kosten	€ 1.489.000	€ 1.524.000
Kostendekkendheid tarieven	77,3%	76,0%
Onttrekking uit voorziening	€ 337.000	€ 366.000
toevoeging voorziening	€ 39.000	€ 20.000
Restant voorziening	€ 673.000	€ 327.000

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, die op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) en omvat het beleid en de plannen omtrent onder andere rioolbeheer en grondwaterbeheer. De gemeente mag, evenals op de afvalstoffenheffing, geen winst op de rioolheffing maken. In 2016 is het tarief met 3% gestegen conform het vastgesteld vGRP. Jaarlijks wordt conform het vGRP een bedrag in een voorziening gestort (en/of onttrokken) ter dekking van de kosten van groot onderhoud. In onderstaande tabel zijn de opbrengsten van de rioolheffing van 2015 en 2016 afgezet tegen de kosten in betreffend jaar en de ontwikkeling van de voorziening.

Rioolheffing	2015	2016
Tarief per aansluiting	€ 181	€ 187
Opbrengst rioolheffing	€ 1.393.000	€ 1.446.000
Overige opbrengsten (huisaansluitingen e.d.)	€ 4.000	€ 5.000
Totale baten	€ 1.397.000	€ 1.451.000
Toerekenbare kosten	€ 1.166.000	€ 1.191.000
Storting in voorziening	€ 231.000	€ 260.000
toevoeging voorziening	€ 391.000	€ 417.000
Restant voorziening	€ 10.407.000	€ 11.084.000

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit betreft bijvoorbeeld het verstrekken van een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. De diensten en bijbehorende tarieven zijn opgenomen in de door de raad vastgestelde legesverordening. Zoals vermeld in de programmabegroting 2017, wordt in 2017 gewerkt aan het uitwerken van de kostentoe rekening aan de leges.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de tabel op de volgende pagina staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden.

Voor de ozb gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde in Waalre van €299.000 (in 2015 € 295.000)

Totale gemiddelde belastingdruk	2015	2016	2017
éénpersoonshuishouden	€ 625	€ 639	€ 654
meerpersoonshuishouden	€ 697	€ 711	€ 727
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	-/-1,4%	2,0 %	2,2 %

Toelichting belastingdruk

Gemeenten kunnen in het kader van de gemeentelijke autonomie een hoger voorzieningenniveau nastreven, wat belastinggeld kost. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2016 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop de tarieven van elke gemeente in beeld gekregen kan worden. De gemeente Waalre heeft in 2016 van de toen 390 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 132e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal iets onder een gemiddeld niveau liggen. Regionaal gezien zijn we op een 5^e plaats gebleven.

Rangnr Regio	plaats	huishouden 1 p	huishouden >1 p	Rangnr NL 2014	Rangnr NL 2015	Rangnr NL* 2016
1	Veldhoven	511	579	7	18	15
2	Eindhoven	519	594	19	15	20
3	Geldrop-Mierlo	504	612	29	20	30
4	Best	664	664	101	92	74
5	Waalre	639	711	192	136	132
6	Valkenswaard	701	774	262	259	251
7	Cranendonck	665	802	292	249	298
8	Bergeijk	611	827	222	277	323
9	Eersel	599	835	340	350	339
10	Bladel	527	882	275	307	367
11	Heeze Leende	749	980	409	398	385
12	Nuenen ca	753	1033	412	400	391
Gemiddeld Nederland			723			

*Conform CBS heeft Nederland 390 gemeenten. www.Coelo.nl rekent in 2016 met 396 (deel)gemeenten.

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invoeringswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding. In Waalre is in 2016 aan 214 inwoners kwijtschelding verleend.

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op het weerstandsvermogen en de mate waarin de gemeente Waalre risico's onder controle heeft. De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is één van de paragrafen die het Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft om op te nemen in de begroting en verantwoording. Deze paragraaf bestaat uit twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen (in relatie tot de BBV).

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. Daarom wordt in Waalre gedurende het jaar effort gestoken om alle bekende risico's inzichtelijk te maken en in te schatten. Het belang van risicomanagement wordt dan ook onderkent.

Risicomanagement en Weerstandsvermogen

Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor is inzicht nodig in de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio). Ons weerstandsvermogen is het vermogen waarover we beschikken om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt.

Om de ratio te duiden maken we¹ gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	<0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit) is voor Waalre over 2016 (€ 10.725.096 / € 1.859.625 =) 5,8. Dit betekent dat ons weerstandsvermogen volgens de waarderingstabel op dit moment uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van

¹ Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen.

90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen. Stille reserves (ad. € 3.377.000) en fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Indien deze buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandsvermogen nog steeds hoger dan twee (namelijk 3,1) en uitstekend te noemen.

Het ratio jaarstukken 2016 is nagenoeg gelijk met het vorige bijstellingsmoment (5,6) de programmabegroting 2017. In de jaarstukken 2015 was nog geen ratio berekend. Het ratio is nagenoeg gelijk (+/+ 0,2) met het vorige bijstellingsmoment. De reserves zijn verhoudingsgewijs nagenoeg gelijk gedaald met de financiële daling van de omvang van de risico's.

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang". Waalre voldoet met een Algemene reserve ad. € 3.617.000 ruimschoots aan deze ondergrens.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt. Bijvoorbeeld door het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte heb wij de risico's beoordeeld door ze, conform onderstaande figuur, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000) \ Kans	Zeerklein 10%	Klein 25%	Gemiddeld 50%	Groot 75%	Zeergroot 90%
≥ €1.000	Yellow	Orange	Red	Dark Red	Dark Red
€500 - €1.000	Yellow	Orange	Orange	Red	Dark Red
€250 < €500	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Red
€100 < €250	Light Green	Yellow	Yellow	Orange	Orange
€50 < €100	Green	Light Green	Yellow	Yellow	Orange
< €50	Green	Green	Light Green	Yellow	Yellow

Hieronder treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en -beoordeling aan.

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
1	Jeugdzorg	Jeugdzorg is een open einde regeling. Door de korting op het budget loopt Waalre een risico.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. D.m.v. PlusTeam op langere termijn doelmatiger zorg bieden. Reserve Sociaal Domein biedt incidentele opvang voor hoge kosten.
2	WMO	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), is een open einde regeling. Door bedragen laag (aan de onderkant) te begroten worden de risico's hoger.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. Risico neemt toe door verlaging budget. Ook hiervoor dient reserve Sociale Domein als incidentele opvang.
3	Plus Team	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.			€ 37.500		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting PlusTeam. In deze begroting is een risicoparaagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst. (30% * € 125.000).
4	GGD	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.			€ 27.500		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. overleg met de GGD over hun begroting en jaarrekening.
5	Instream statushouders	Kan gevolgen hebben voor meerdere disciplines binnen de gemeentelijke begroting.	75%	€ 250.000	€ 187.500		Periodieke monitoring van de gevolgen voor Waalre (zie Kademota 2017)
6	Vennootschapsbelasting	Gemeenten zijn belastingplichtig voor activiteiten waar zij zich als een onderneming gedragen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		Op basis van een gedegen inventarisatie om onverwachte belastingaanslagen (vpb) en boetes te voorkomen lijkt het risico voor Waalre alleen eventuele winsten uit grondexploitatie te betreffen. Dit kan worden opgevangen binnen de grondexploitatiegebieden of reserve grondexploitatie.
7	Bouwgrond-exploitatie	Realisatie verwachte opbrengst is onzeker. Merkbaar is wel dat de woningmarkt is verbeterd. Risico's worden per gebied gekwantificeerd in de exploitatieopzet.	10%	€ 1.158.000	€ 115.800		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
8	Appartementen-complex	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertrags)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	25%	€ 1.700.000	€ 425.000		Eind 2016 heeft de rechtbank bepaald dat ontwikkelaar recht heeft op vergoeding van het renteverlies a.g.v. vertraging en gemaakte juridische kosten. Nagenoeg alle andere gedimde schadegronden zijn afgewezen. Deze schade valt onder het maximaal verzekerd bedrag en heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente. Wel is de ontwikkelaar tegen deze uitspraak in beroep gegaan. Het risico blijft dus bestaan.
9	Sportparken	Indien de Stichting de huur van de sportvelden niet kan betalen zijn wij verantwoordelijk voor de gehele kapitaallast.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Periodiek overleg met de Stichting aangaande hun financiële positie.
10	Onderhoud sportparken	Per juli 2014 is onderhoud sportparken overgedragen aan sportstichting Waalre. Indien de Stichting dit onvoldoende uitvoert kan dit de gemeente extra kosten.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Jaarlijks wordt een keuring uitgevoerd om te monitoren of de subsidie afdoende is voor het gewenste niveau van onderhoud.
11	Sportparken	Vanuit het rijk is een belastingwijziging (BTW) aangekondigd. Mogelijk dient eenmalig een deel van de terugontvangen BTW over de investering t.b.v. de renovatie van de buitensportaccommodatie Aalst terugbetaald te worden aan de belastingdienst.	25%	€ 136.000	€ 34.000		
11a	Sportparken	Daarnaast kan de BTW wijziging een structurele last betekenen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		
12	Bijdrage realisatie N69	Extra onderhoudskosten N69 na overdracht van provincie naar gemeente Waalre. Gaat drie jaar na ingebruikname spelen (+/- 2018).	75%	€ 165.000	€ 123.750		Structurele ophoging van onderhoudsbudget wegen is noodzakelijk. Grootte van onderhoudsbudget is afhankelijk van de bijdrage provincie bij overdracht.
13	Gewaarborgde geldleningen	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	€ 25.000.000	€ 250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
14	Bodemsanering	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	€ 500.000	€ 50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.
15	Zwerfvuil/ illegale stort	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en vervoorzaker is zelden te achterhalen.	75%	€ 100.000	€ 75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
16	Vuilverwerking Attero	I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	€ 190.000	€ 47.500		Inmiddels is er een uitspraak van de rechter waarin de vordering is afgewezen. Attero heeft in april 2016 een vordering tot vernietiging van dit vonnis ingediend. Het risico blijft daarom staan. Het contract met Attero loopt 1 februari 2017 af.

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
17	Volumebesluit volkshuisvesting	Op basis van voorgeschiedenis kunnen de woningcorporaties die in Waalre werkzaam zijn eventueel nog aanspraak maken op de middelen die vroeger beschikbaar waren binnen het zogeheten "volumebesluit volkshuisvesting".	10%	€ 167.000	€ 16.700		Voorheen was een krediet beschikbaar gesteld (ca. 167.000 euro). Het krediet komt te vervallen bij vaststelling jaarstukken 2016.
18	Schadeclaims	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	€ 10.000	€ 2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
19	Informatie veiligheid	De primaire en ondersteunende processen van de gemeente Waalre zijn in hoge mate afhankelijk van een adequate informatievoorziening en betrouwbare informatiesystemen. Mede door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties voor gemeenten van groot belang. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Waalre. Kwetsbaarheid van o.a. informatiesystemen en daarmee ook de bescherming van persoonsgegevens vormen een risico.	5%	€ 250.000	€ 12.500		Informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld. Een GAP en impactanalyse zijn gemaakt. De uitrol van dit beleid en de kwetsbaarheden in de GAP analyse wordt uitgerold door middel van een informatiebeveiligingsplan. Een informatiebeveiligingsorganisatie is inmiddels samengesteld. Hiermee zal de implementatie van beveiligingsmaatregelen in 2017 en 2018 meer handen en voeten krijgen.
20	Datalekken	Op 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken in werking getreden. Waalre slaat veel persoonsgegevens op. Deze zijn vertrouwelijk en mogen vaak niet openbaar worden gemaakt. Gebeurt dit toch onbedoeld dan is er sprake van een datalek. Als een datalek geschied dan dient er een melding te worden gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Gebeurt dit niet of niet tijdig dan kan de AP een bestuurlijke boete van maximaal € 820.000 opleggen.	5%	€ 820.000	€ 41.000		Een protocol Meldplicht Datalekken is opgesteld binnen de gemeente Waalre. Alle medewerkers binnen de gemeente zijn geïnformeerd over het onderwerp Datalekken. Daarnaast is een zgn. leerzame lunch gehouden waarbij alle medewerkers zijn geïnformeerd.
					€ 1.966.250	Subtotaal	
					€ 1.769.625	Subtotaal 90%	
21	Risico's onvoorzien	Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.			€ 100.000	N.v.t.	
					€ 1.859.625	90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit	

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2016				
	2015		2016	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
a. exploitatie				
-Ruimte OZB belasting (fictief)		€ 1.500.000		€ 1.500.000
-post onvoorzien (regulier)		€ -		€ -
	€ -	€ 1.500.000	€ -	€ 1.500.000
b. vermogen				
- algemene buffer reserve	€ 3.617.000		€ 3.617.000	
- algemene reserve grondexploitatie	€ 1.231.000		€ 608.509	
- algemene reserve sociaal domein	€ 1.000.000		€ 1.000.000	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 617.000		€ 622.587	
- stille reserves	€ 4.295.000		€ 3.377.000	
	€ 10.760.000	€ -	€ 9.225.096	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 10.760.000	€ 1.500.000	€ 9.225.096	€ 1.500.000
Incidenteel en structureel samen		€ 12.260.000		€ 10.725.096

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre in 2017 uit op:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 10.725.096}}{\text{€ 1.859.625}} = 5,77$$

De beschikbare stille reserves zijn eind 2016 opnieuw geïventariseerd en opnieuw gewaardeerd. De kortlopende pachtgronden zijn meer realistisch opgenomen. Nu, vanaf 2016, gaan we ervan uit dat 25% van de pachtgronden per direct verkocht kunnen worden. In de oude situatie werd er vanuit gegaan dat alle pachtgronden direct verkoopbaar zouden zijn. E.e.a. resulteert in een aanpassing van € 1.000.000 in de stille reserves.

Financiële kengetallen (horizontale verantwoording)

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Deze kengetallen moeten in samenhang en in onderlinge verhouding beoordeeld worden.

Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel. Vooralnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde.

Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de 5 kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd, het oordeel op basis van bovenstaande tabel en het landelijk gemiddelde. De berekening en duiding van individuele kengetallen worden onderaan de paragraaf toegelicht.

Kengetal	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016	Oordeel	
1a	Netto schuldquote	-26,6%	-18,4%	-9,1%	-16,9%	Voldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-29,1%	-20,4%	-10,9%	-18,4%	Voldoende
2	De solvabiliteitsratio	55,4%	49,7%	44,2%	48,1%	Matig
3	Kengetal grondexploitatie	13,8%	13,8%	14,3%	10,5%	Voldoende
4	Structurele exploitatieruimte	0,0%	1,1%	2,0%	0,5%	Matig
5	Belastingcapaciteit	101,4%	99,0%	99,3%	98,3%	Matig

Conclusie op basis van de kengetallen

Waalre laat een gezonde financiële basis zien. Twee van de vijf kengetallen laten een (zeer ruime) voldoende oordeel zien en drie een matig.

De kengetallen netto schuldquote en solvabiliteitsratio gaan de komende jaren dalen door investeringen vanuit het eigen vermogen en de verwachting dat vreemd vermogen aangetrokken moet worden.

Pas als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. Hierbij dienen de kengetallen altijd in samenhang te worden beschouwd. Het oordeel van alle kengetallen is gelijk gebleven met het oordeel in de begroting 2017. Vier van de vijf kengetallen zijn procentueel wel minimaal verslechterd t.o.v. de positie jaarstukken 2015. Deze vermindering is conform verwachting.

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Op deze indicator scoort de gemeente Waalre ruim '**voldoende**' in verband met een negatieve schuldquote van 17% (18% wanneer gecorrigeerd voor verstrekte leningen). Ten opzichte van de rekening 2015 is de positie nagenoeg gelijk gebleven. De verwachting is dat dit ratio de komende jaren verslechterd door het aangaan van leningen. Echter ratio blijft nog steeds ruim voldoende.

2. De solvabiliteitsratio:

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Waalre scoort met 48,1 % een '**matig**'. Dit laat zien dat Waalre een gezonde vermogenspositie heeft. Deze ratio verslechterd ruim 1% ten opzichte van de rekening 2015 door gedane investeringen. Zichtbaar is dat Waalre de laatste jaren heeft ingeteerd op haar reserves. Onder andere door de investering in een nieuw multifunctionele gemeentehuis zullen de reserves de komende jaren nog verder afnemen. Hierdoor gaat de verhouding Eigen vermogen / balanstotaal de komende jaren veranderen. Hierdoor is de verwachting dat het solvabiliteitsratio de komende jaren daalt vanuit de huidige positie 48% naar een ratio iets onder de 30%. Daar staat de verwachting tegenover dat inkomsten uit grondexploitaties gegenereerd worden en de reserves aangevuld kunnen worden. De gecalculerde winsten uit grondexploitaties zijn nog niet meegenomen in bovenvermelde kengetallen. Dit ratio laat wel een (geplande) daling zien de komende jaren. Ook na deze daling laat het ratio nog een gezonde positie zien.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde (gemeentelijke) baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht.

Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Twee maal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Met een percentage van 10,5 % heeft de grondexploitatie een relatief laag aandeel in de financiële exploitatie van de gemeente Waalre en scoort Waalre '**voldoende**'. Daarmee is het risico beperkt. De positie is verbeterd t.o.v. de stand jaarstukken 2015.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De Waalrese begrotingsruimte scoort met 0,5 % een '**matig**' op deze indicator. Hiermee is de structurele ruimte 0,6 minder dan per balansdatum 2015.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De Waalrese woonlasten bevinden zich met 98,34% net onder het landelijk gemiddelde en scoren daarmee een '**matig**'. T.o.v. de jaarstukken 2015 is de positie nagenoeg gelijk gebleven.

Deze waarde wordt o.a. bepaald door de hogere gemiddelde WOZ waarde van de woningen in Waalre. Doordat deze gemiddelde WOZ waarde in Waalre ruim 30% boven het landelijk gemiddelde ligt zijn de absolute OZB bedragen in Waalre hoger. Dit is o.a. de reden dat Waalre op dit kengetal matig scoort i.p.v. voldoende.

Paragraaf C. Onderhoud kapitaalgoederen

Waar gaat de paragraaf over?

Onderhoud kapitaalgoederen gaat over het beheer en onderhoud van wegen, openbaar groen, riolering en gebouwen. Deze paragraaf geeft via een dwarsdoorsnede van de begroting inzicht in de mate van onderhoud en bijbehorende financiële lasten.

Wegen

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren wordt met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. Rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten is verwoord in het wegenbeheersplan. Uit het wegenbeheersplan (2015-2018) blijkt dat in de periode 2010-2014 de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 600.000 m² elementenverharding).

In 2016 zijn de onderhoudswerkzaamheden aan wegen, trottoirs en fietspaden, uitgevoerd tegen onderstaande kosten (taakstellend) conform de begroting 2016.

	2016-2019
Straten en pleinen	€ 145.000
Rationeel wegbeheer	€ 231.500
Totaal	€ 376.500

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. In het wegenbeheersplan is aangegeven dat er geen geld wordt gereserveerd voor groot onderhoud (rehabilitatie) van de wegen. In opdracht van ons college is daarom in 2016 een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de onderlagen van de wegen. Hieruit blijkt dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen, toch op kortere termijn vervangen zullen moeten worden. Hiervoor is nog geen budget beschikbaar in de meerjarenbegroting.

Riolering

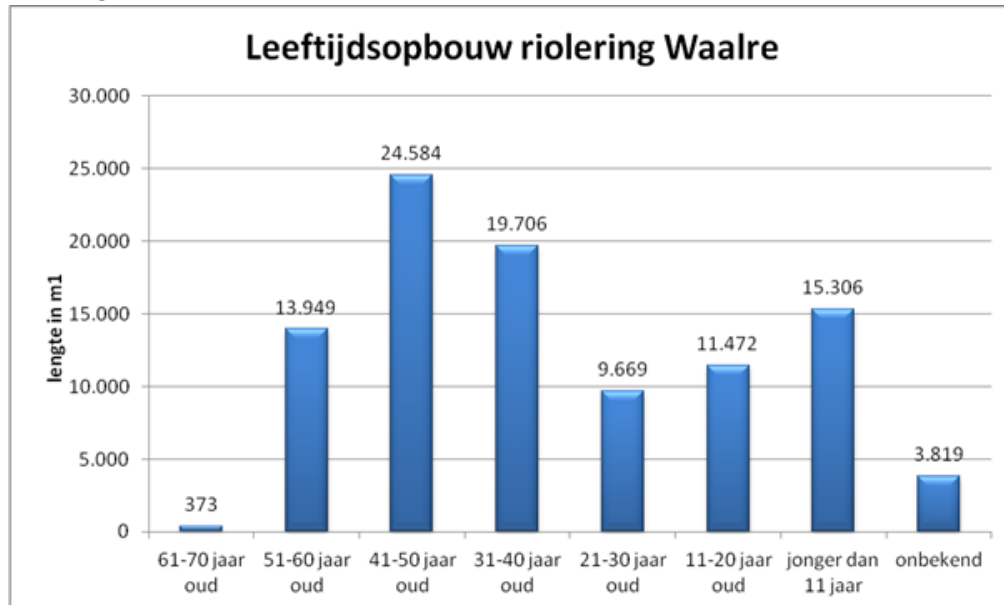
Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in stand houden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijke gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Maar riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer

- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen. De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 99 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioolstelsel is als volgt:

Voor informatie over de inkomsten door de rioolheffing en de uitgaven aan het riool, zie paragraaf A Lokale heffingen.

Water

Het onderdeel water bestaat uit de drie onderdelen, sloten, bruggen en wadi's:

Sloten

In totale lengte aan sloten (of waterlossingen) bedraagt ruim 21.900 meter die door de gemeente worden onderhouden. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de bermen. In deze sloten liggen zo'n 258 duikers ten behoeve van de waterafvoer. Deze zijn het afgelopen jaar gecontroleerd en vrijgemaakt van maaisel. De kosten voor het onderhoud worden betaald uit de rioolheffing.

Verder zijn er sloten(ca. 5.000 meter) die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel. Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riooloverstort op uit komt.

Bruggen

De gemeente Waalre heeft het beheer en onderhoud van 14 vaste bruggen. Deze variëren van kleine voetgangersbruggetjes zoals op de hoek van de Eindhovenseweg/Voorbeeklaan tot de verkeersbrug in de Onze Lieve Vrouwedijk. Jaarlijks wordt er 5.000 euro gereser-

veerd voor kleinschalig onderhoud van alle bruggen. Voor groot onderhoud of het vervangen van bruggen is geen geld gereserveerd. Uit de uitgevoerde inventarisatie blijkt dat bij een aantal bruggen op korte termijn groot onderhoud moet worden uitgevoerd.

In 2016 zijn de bouwtechnische gegevens van alle bruggen geïnventariseerd en aansluitend geïnspecteerd. Uit de inventarisatie blijkt dat van een aantal bruggen geen gegevens beschikbaar zijn over bijvoorbeeld de constructie of verkeersbelasting. Voor deze bruggen zal aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn. Voor zowel het aanvullend onderzoek als groot onderhoud wordt in het voorjaar van 2017 een voorstel geformuleerd.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's bedoeld zijn voor het ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen, in 2016 was dit ruim 6.700 m². Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing.

Openbaar Groen

Openbaar groen is, zeker de laatste jaren, aan verandering onderhevig en de ontwikkelingen gaan snel onder invloed van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving, kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaamheidsaspect en ontwikkelingen binnen de groene sector. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om met beleid richting te geven aan de veranderingen.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'groen' is kaderstellend:

- Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst";
- Bomenbeleidsplan gemeente Waalre;
- Wet Natuurbescherming;
- Plantenziektenwet.

Groenbeleidsplan "Groen heeft de Toekomst"

In het groenbeleidsplan (2009-2018) is de visie gegeven op het groen binnen de gemeente Waalre. Het belangrijkste doel is het behouden van de kwaliteit van de groenstructuur door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur en zijn in 2016 onder andere toegepast bij uitbreiding van Hoogh Waalre.

Bomenbeleidsplan gemeente Waalre

In het bomenbeleid (vastgesteld 2007) is voor de lange termijn de visie omschreven voor het behoud en ontwikkeling van een karakteristieke, waardevolle, duurzame en veilige gemeentelijke boomstructuur binnen de kernen.

Wet Natuurbescherming

Vanaf 1 januari 2017 gaat de nieuwe Wet natuurbescherming in. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet.

Plantenziektenwet

De plantenziektenwet heeft als doel het voorkomen van het optreden en de verspreiding van schadelijke organismen.

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	38	hectare
Laan- en straatbomen	13.300	stuks
Wegbermen	21	hectare
Begrazingsprojecten	7	hectare
Bloemrijk (nat)grasland en ecologische terreinen	10	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	21	km
Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Beschikbaar budget voor het jaarlijks onderhoud van de plantsoenen en laanbomen:

- Uitbesteding onderhoud plantsoenen en gazons € 377.500
- Onderhoud laanbomen, meubilair etc. € 110.000
- Maaien bermen, reconstructies € 85.000

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.300 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, wordt er regelmatig onderhoud uitgevoerd en materialen vervangen. Jaarlijks wordt het budget in eerste instantie gebruikt voor het verhelpen van storingen, schades en vandalisme. In tweede instantie voor gepland onderhoud zoals preventieve lampvervanging en schilderwerk. Als laatste wordt het budget gebruikt voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten bijvoorbeeld langs ontsluitingswegen. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid en wordt het omvallen van verroeste masten voorkomen.

Het OVL bestand in Waalre bestaat uit masten, armaturen en lampen.

Masten

Van de 4.300 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 400 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen.

Armaturen

Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

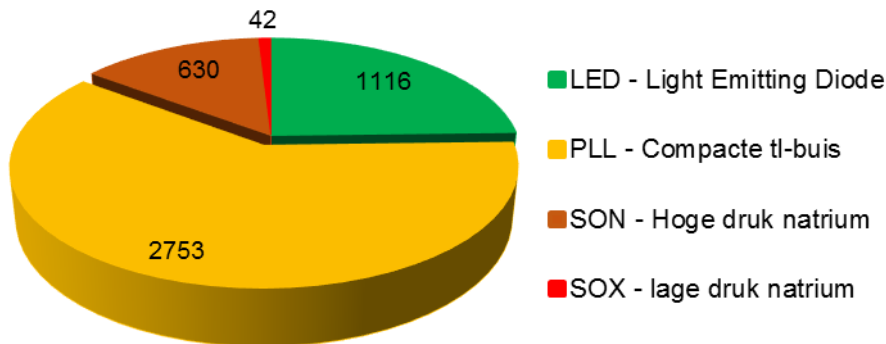

Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Lampenbestand 1-1-2017

(Totaal 4541)

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 84.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden is de gemeentewerf opnieuw geïnspecteerd voor het herijken van de groot onderhoud planning. In 2016 zijn voorbereidingen getroffen voor de plaatsing van de zonnepanelen op sporthal de Pracht. Stichting WEL is verantwoordelijk voor de plaatsing en exploitatie van de panelen.

Eind 2016 is begonnen met de bouw van het nieuwe gemeentehuis. Medio november 2017 dient het gebouw bouwkundig opgeleverd te worden. De verhuizing naar het nieuwe pand staat gepland in Q4 2017 / Q1 2018.

Paragraaf D. Financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

De *kasgeldlimiet* bepaalt hoeveel geld we mogen lenen voor een periode van maximaal 1 jaar. De *renterisiconorm* heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. In 2016 heeft Waalre geen geld geleend.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat gemeenten meer op hun geldstromen en de hoogte van schulden letten. We spreken van houdbare gemeente financiën als een gemeente ook bij economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. De wet HOF biedt het kabinet de mogelijkheid decentrale overheden gezamenlijk te beboeten bij overschrijding van de zogenaamde "tekortnorm": het collectieve aandeel in het EMU saldo² van de decentrale overheden. Voor 2016 heeft de Rijksoverheid geen normen vastgesteld.

Schatkistbankieren

Gemeenten en provincies waren in het verleden vrij om geld op een spaarrekening te zetten en financiële producten, zoals staatsobligaties te kopen. Geld dat bijvoorbeeld op een spaarbank staat, levert rente op. Sinds de invoering van het schatkistbankieren per 15 december 2013 moeten gemeenten, provincies en waterschappen hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Het drempelbedrag voor overtollige middelen is 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000. Het huidige rente percentage dat hier tegenover staat is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar huidige overtollige middelen. Zie ook de toelichting op de balans.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening

---

² Het EMU saldo is het verschil tussen in- en uitgaande kasstromen, waarbij aantrekken en aflossen van leningen niet wordt meegerekend.

zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. De over 2016 geldende financiële verordening dateert uit 2008. In het voorjaar van 2017 is beoogd dat de Raad een nieuwe, geactualiseerde financiële verordening zal vaststellen.

Treasurystatuut

Het treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en controlcyclus;
- interne en externe controle.

18 oktober 2016 is door de Raad een nieuw Treasurystatuut vastgesteld.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2017-2020 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- Op basis van de liquiditeitenbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaatst te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving. In 2016 beschikten we over voldoende eigen liquide middelen, zodat we geen vreemd vermogen aan hebben hoeven trekken.

Financieringsbehoefte

In Waalre is op dit moment sprake van een financieringsoverschot waardoor er geen geld geleend hoeft te worden. Lopende 2017 verandert dit beeld in een financieringstekort. Het meerjarige beeld is weergegeven in de tabel. Deze tabel is samengesteld met gegevens uit de begroting 2017.

Per datum	1-1-2017	1-1-2018	1-1-2019
Financieringsaldo	200	4.538	2.636
(in € 1.000)	Overschot	Tekort	Tekort

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. 0,1 % en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 2,0%.

Paragraaf E. Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

Onderstaande indicatoren worden – zoals in de leeswijzer vermeld - voor het eerst berekend in deze Programmabegroting 2017. Er kunnen daarom nog moeilijk conclusies aan verbonden worden.

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken

- Een zelfstandige innovatieve netwerkgemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie die in contact staat met de samenleving en bijdraagt aan het versterken van de lokale democratie en dienstverlening aan de inwoners van Waalre.
- Een interne organisatiestructuur die flexibel, kwalitatief en toekomstbestendig is zodat effectief en efficiënt ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van ICT, communicatie en financiën. Hierbij wordt het concept 'Het Nieuwe Samenwerken' gehanteerd.
- Een duurzaam financieel gezonde organisatie.
- Kwalitatief hoogwaardige en efficiënte werkprocessen die aansluiten bij de behoefte van de (interne en externe) klant.
- De gemeente Waalre werkt op steeds meer beleidsterreinen samen met andere gemeenten en partijen. Dat is goed voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor de gemeentelijke financiën.
- Het versterken van de horizontale verantwoording voor de wettelijke taken die de gemeente in medebewind heeft.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Enkele werkprocessen zijn efficiënt en doelmatig ingericht als onderdeel van het Nieuwe Samenwerken (bites, bricks en behaviour) en Zaakgericht werken.
<i>Realisatie</i>	De basis om de werkprocessen digitaal en transparant in te richten is in 2016 gelegd door de aanschaf van een nieuw zaakstelsel. Voorbereidingen voor de implementatie zijn getroffen en invoering volgt in 2017.

<i>Doelstelling</i>	Interne werkplekken en de ICT infrastructuur zijn doorgelicht ter voorbereiding op het werken volgens het nieuwe kantoorconcept in het nog te bouwen gemeentehuis. Deze aanbeveling is meegenomen in het programma van eisen voor de bouw van het nieuwe gemeentehuis.
<i>Realisatie</i>	De uitgangspunten voor het gebruik van ICT zijn bepaald, zoals de eisen voor de vaste werkplekken en het mobiel gebruik van devices. De bouwkundige consequenties daarvan (aansluitpunten e.d.) zijn opgenomen in het ontwerp van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis.

<i>Doelstelling</i>	Strategisch opleidingsplan inclusief Management Development is opgesteld ter ondersteuning van het creëren en stimuleren van een open en benaderbare cultuur en het actief faciliteren van initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is er gewerkt aan Management Development met behulp van een coach in een aantal gerichte MT-heidagen. Er is een strategisch opleidingsplan in concept gereed waarin de ontwikkelingen richting de netwerkgemeente en Het Nieuwe Samenwerken een plaats hebben gekregen, maar het concept moet begin 2017 nog worden besproken met het MT en de medezeggenschap. In de tweede helft van 2017 zal er volgens dit plan worden gewerkt.

<i>Doelstelling</i>	De Interne Controle en doorontwikkeling Horizontaal Toezicht is versterkt.
<i>Realisatie</i>	Op het gebied van interne controle en horizontaal toezicht zijn in 2016 flinke stappen gezet. De verschillende processen worden door het jaar heen gecontroleerd en gemonitord. Daarnaast hebben alle interne controleurs een interne training gehad, conform de verplicht te volgen standaard 610 vallende onder de "Nadere voorschriften controle- en overige Standaarden" (NV COS). Een stap in het versterken van het horizontaal toezicht is genomen door een set van verplichte beleidsindicatoren aan de plannings- en verantwoordingsdocumenten toe te voegen.

Personeel

Wat willen we bereiken

- Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken van de netwerkgemeente volgens het concept Het Nieuwe Samenwerken.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er wordt gewerkt met een gesprekscyclus gericht op reflecteren, leren en ontwikkelen het bereiken van de beoogde resultaten.
<i>Realisatie</i>	De gesprekscyclus is ontworpen en de daarbij behorende formulieren zijn gereed. Er is binnen het MT proefgedraaid met de nieuwe cyclus. Er moet nog een formeel besluit worden genomen over de gesprekscyclus na een akkoord van de medezeggenschap (GO en OR). Daarna wordt de ge-

sprekscyclus in 2017 volledig geïmplementeerd. Er zijn in 2016 gesprekken gevoerd conform de oude gesprekscyclus waarbij leren en ontwikkelen extra aandacht hebben gekregen.

Doelstelling Een strategisch opleidingsplan is gereed, om structureel te werken aan leren en ontwikkelen van de medewerkers (kennis, gedrag en vaardigheden).

Realisatie Het strategisch opleidingsplan is in concept gereed maar moet begin 2017 nog naar de medezeggenschap. In de tweede helft van 2017 zullen we gaan werken volgens dit plan waarbij nadrukkelijk de ontwikkelingen naar de netwerkambtenaar en het nieuwe samenwerken een plaats in dit opleidingsplan zullen krijgen.

Doelstelling Het ARBO beleid is geactualiseerd. Ook is er een RIE (Risico Inventarisatie en evaluatie) gehouden.

Realisatie Er is in 2016 een RIE in het huidige gemeentehuis gehouden en de uitkomsten uit deze RIE zijn met de OR besproken. Er heeft tevens een ARBO-toets plaatsgevonden op de tekeningen en bestekken van het nieuwe gemeentehuis. Een nieuw Arbo-beleidsplan is in concept gereed en zal in 2017 met de OR worden besproken en definitief worden gemaakt.

Doelstelling De conversietabel behorende bij de HR21 functieprofielen is vastgesteld.

Realisatie Het geschil over de conversietabel tussen werknemers en werkgever is in 2016 voorgelegd aan het LAAC (Lokale Advies en Arbitragecommissie). Op 5 december 2016 heeft de commissie een bindende uitspraak gedaan. In de GO (Georganiseerd Overleg)-vergadering van 9 januari 2017 is de conversietabel conform de bindende uitspraak definitief vastgesteld.

Doelstelling De lokale rechtspositieregelingen zijn geactualiseerd.

Realisatie De lokale rechtspositieregelingen die moesten worden aangepast vanwege gewijzigde wet- en regelgeving zijn aangepast. In 2017 zal echter nog door worden gegaan met een aantal minder urgente actualisaties.

Doelstelling Het nieuwe beloningshoofdstuk 3 van de CAR-UWO is ingevoerd en doorgevoerd in lokale rechtspositieregelingen.

Realisatie Het nieuwe hoofdstuk 3 is ingevoerd en in januari 2017 is er een akkoord bereikt met het GO over de wijzigingen in de lokale rechtspositieregelingen.

Doelstelling In 2016 is gestart met de voorbereiding voor het invoeren van het Individueel Keuze Budget wat onderdeel uit maakt van hoofdstuk 3 van de CAR/UWO.

Realisatie Het Individueel Keuzebudget is ingevoerd per 1 januari 2017. We hebben hiervoor samen met Centric in 2016 in co-creatie een tool ontwikkeld, Motion. Motion is een EHRM systeem waarin medewerkers hun Individueel Keuzebudget kunnen beheren. Het systeem is bij de medewerkers in januari 2017 gelanceerd. In 2016 zijn de rechtspositieregelingen op de

invoering van het Individueel Keuzebudget aangepast waarover in januari 2017 een definitief akkoord is bereikt met het Georganiseerd Overleg.

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken

- Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt.
- Adequate informatieverstrekking aan college en raad.
- Financieel gezond blijven en geen tekorten doorschuiven naar de toekomst.
- In control zijn en blijven, inzicht verschaffen in verplichtingen en risico's.
- Het verbeteren van het financiële beheer is een permanent streven. Hierbij moet gedacht worden aan een vereenvoudiging van onze kostenverdeling, van het tijdschrijven en van de inrichting van de financiële administratie. Doelstelling is een juiste, tijdige, betrouwbare en volledige informatievoorziening te waarborgen.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Spoorboekje t.a.v. planning en control cyclus is opgesteld.
<i>Realisatie</i>	Begin 2017 is een Spoorboekje met de beschrijving van de P&C cyclus van gemeente Waalre met jaarlijkse planning vastgesteld door het MT.

<i>Doelstelling</i>	Het interne controleplan (uitvoeringsprogramma) voldoet aan de wettelijke regeling COS 610.
<i>Realisatie</i>	Het Uitvoeringsplan Interne Controle is volledig afgestemd met de accountant en voldoet aan de wettelijke eisen. Daarnaast is het uitvoeringsplan interne controle 2017 vastgesteld door het MT.

<i>Doelstelling</i>	Waalre doet begin 2017 haar eerste aangifte vennootschapsbelasting. Zowel fiscaal juridisch als organisatorisch (administratieve lasten) voldoet Waalre aan de wettelijke eis.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is gewerkt aan het inrichten van de administratie gericht op het kunnen doen van de eerste aangifte. In 2017 worden de laatste voorbereidingen afgerond, waaronder de afstemming over de voorbereidingen met de Belastingdienst, waarna de aangifte gedaan kan worden.

<i>Doelstelling</i>	1 Op 1 de relatie is gelegd tussen wat we willen bereiken in de planningsdocumenten en verantwoording in de verantwoordingsdocumenten.
<i>Realisatie</i>	In de jaarstukken van 2015 en in deze jaarstukken 2016 is een duidelijke relatie gelegd tussen hetgeen bereikt is en de feitelijke doelstelling uit de programmabegrotingen van betreffend verslagjaar, door alle doelstellingen op te nemen en de realisatie t.a.v. de doelstelling er direct onder te beschrijven.

<i>Doelstelling</i>	Doorontwikkeling van de horizontale verantwoording van gemeenten is versterkt door verdere invoering van een verplicht basis set van vijf financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
---------------------	--

<i>Realisatie</i>	Het basis set financiële kengetallen is volledig geïmplementeerd in de paragraaf weerstandsvermogen van de planning- en verantwoordingsdocumenten. Ook in de jaarstukken 2016 wordt hierover verantwoord.
-------------------	---

Communicatie

Wat willen we bereiken

- De organisatie, het MT en het bestuur worden door communicatie ondersteund in het functioneren van Waalre als een netwerkgemeente. Team communicatie heeft hierin een adviserende en faciliterende rol.
- De (beleids)medewerkers / projectleiders en het bestuur van de netwerkgemeente Waalre werken omgevingsbewust en communicatief.
- De relatie tussen inwoners en bestuur en het imago van Waalre is door profilering versterkt.
- Team communicatie signaleert behoeften van inwoners, ondernemers en partners en zet deze uit binnen de organisatie, zodat dienstverlening en lokale democratie hierop kunnen aansluiten.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Een onderzoek naar het imago van de gemeente Waalre bij haar verschillende publieksgroepen is uitgevoerd. Er is op basis van de resultaten van dit onderzoek een profileringsstrategie ingezet om het huidige imago bij de verschillende publieksgroepen om te buigen naar het gewenste imago.
<i>Realisatie</i>	Het onderzoek (afstudeeropdracht) naar het imago is in de 1 ^e helft van 2016 uitgevoerd. Belangrijke aandachtspunten uit dit onderzoek, met name op het gebied van communicatiemiddelen, zijn input voor het externe communicatieplan Innovatieve Netwerkgemeente (inclusief profileringsstrategie) dat in 2017 gemaakt wordt.

<i>Doelstelling</i>	T.b.v. Netwerkgemeente / Het Nieuwe Samenwerken is een communicatieplan uitgevoerd, zodat alle medewerkers weten wat het werken in een netwerkgemeente inhoudt en wat dat betekent voor hun eigen werk en gedrag.
<i>Realisatie</i>	Het traject innovatieve netwerkgemeente is opgestart a.d.h.v. een communicatieplan. Het eerste deel van dit plan, bestaande uit workshops rondes voor de hele organisatie, is uitgevoerd. Voor het Nieuwe Samenwerken is een projectvoorstel geschreven dat in 2017 uitgevoerd wordt en dat er toe moet leiden dat de doelstellingen van het HNSW bereikt worden. Team communicatie heeft als deelnemer van diverse projectorganisaties communicatieve ondersteuning verleend voor strategische projecten, zoals o.a.: Duurzaam door Waalre, het Multifunctioneel gemeentehuis, het Stedelijk Gebied en Goed voor Mekaar.

<i>Doelstelling</i>	Inzet en gebruik van Social Media is verbeterd.
---------------------	---

<i>Realisatie</i>	Instagram is toegevoegd als Social Media kanaal van de gemeente. De Social Media kanalen zijn intensiever gebruikt. De nadruk ligt nog op informeren, de ambitie is om dit om te zetten naar meer dialoog.
-------------------	--

<i>Doelstelling</i>	Communicatiever maken van de organisatie. Factor C is geborgd in de bedrijfsprocessen. Naar behoefte heeft team communicatie herhalings-trainingen en trainingen aan nieuwe medewerkers gegeven.
<i>Realisatie</i>	Er is een (herhalings)training Factor C gegeven aan beleidsmedewerkers, projectleiders en nieuwe medewerkers. Ook is een checklist Factor C ontwikkeld ter ondersteuning van deze medewerkers. Daarnaast is er een pool facilitators gevormd met medewerkers die getraind zijn in het kunnen begeleiden en faciliteren van interne en externe bijeenkomsten. Er zijn er medewerkers als schrijfcoaches opgeleid om andere medewerkers te ondersteunen bij het schrijven van strategische en heldere adviesnota's.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken

- Automatisering functioneert als ruggengraat van de organisatie.
- Een betrouwbare en flexibele architectuur en infrastructuur.
- Waarborgen adequaat ICT-beleid waarbij gemeente in regie blijft.
- Professionaliseren beheerorganisatie en zorgdragen voor een optimale samenwerking tussen de beheerorganisatie van Waalre en de IT-partner.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het (nieuwe) Midoffice is aanbesteed.
<i>Realisatie</i>	Aanbesteding nieuw Zaaksysteem heeft enkele maanden vertraging opgelopen en is begin 2017 afgerond.

<i>Doelstelling</i>	Zaakgericht werken fase 2 is verder uitgewerkt en gerealiseerd.
<i>Realisatie</i>	In 2016 is gestart met het voorbereiden van de implementatie van het Zaakgericht Werken. In 2017 zal dit project (implementatie van de basis van Zaakgericht Werken) worden afgerond. Hierna wordt gestart met fase 3 (project Doorontwikkeling Zaakgericht Werken).

<i>Doelstelling</i>	De aanbesteding van de ICT-infrastructuur en het ICT-beheer is uitgevoerd (en loopt door in 2017).
<i>Realisatie</i>	Aanbesteding is gestart eind 2016 en de gunning voor het ICT-beheer is in begin 2 ^e kwartaal 2017.

<i>Doelstelling</i>	Aansluiting op de landelijke voorziening als bronhouder van de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) is gerealiseerd en fase 2 BGT is gestart.
<i>Realisatie</i>	Aansluiting is in 2016 gerealiseerd en fase 2 is gestart.

<i>Doelstelling</i>	Project binnengemeentelijk gebruik van basisregistraties is afgerond (start in 2015).
<i>Realisatie</i>	Het project is afgerond. Aanbevelingen en verbetervoorstellen worden in de lijn opgepakt.
<i>Doelstelling</i>	Het applicatielandschap is geoptimaliseerd, gericht op de onderlinge samenhang/verbindingen en de externe koppelingen.
<i>Realisatie</i>	Kaders en uitgangspunten t.b.v. een zo optimaal mogelijk ingericht applicatielandschap zijn vastgesteld en worden toegepast.
<i>Doelstelling</i>	De voorbereidende werkzaamheden op het gebied van ICT zijn gestart in relatie tot het nieuwe gemeentehuis.
<i>Realisatie</i>	Werkzaamheden ICT nieuw gemeentehuis zijn gestart.
<i>Doelstelling</i>	Het informatiebeveiligingsplan dat in 2016 is vastgesteld, is uitgewerkt en geïmplementeerd.
<i>Realisatie</i>	Het informatiebeveiligingsplan is in juni 2016 door het MT vastgesteld. Er is een start gemaakt met de implementatie binnen de organisatie.

Informatieveiligheid

Wat willen we bereiken

Het onderdeel 'informatieveiligheid' is nieuw in deze jaarstukken. Gemeenten leggen verantwoording af over hun informatieveiligheid in het jaarverslag. Dit is afgesproken in de resolutie 'informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente'.

Het vastgestelde informatiebeveiligingsbeleid (IB-beleid) is het kader voor passende technische en organisatorische maatregelen om gemeentelijke informatie te beschermen en te waarborgen, dat de gemeente voldoet aan relevante wet en regelgeving. Gemeente Waalre streeft er naar om 'in control' te zijn en daarover op professionele wijze verantwoording af te leggen. In control betekent in dit verband dat de gemeente weet welke maatregelen genomen zijn en dat er een planning is van de maatregelen die nog niet genomen zijn en als laatste dat dit geheel verankerd is in de PDCA-cyclus.

Het doel van informatieveiligheid is het behoud van:

- Beschikbaarheid / continuïteit (voorkomen van uitval van systemen);
- Integriteit / betrouwbaarheid (gegevens zijn juist, actueel en volledig);
- Vertrouwelijkheid / exclusiviteit (onbevoegden kunnen geen kennis nemen van gegevens die niet voor hen bestemd zijn); en
- Controleerbaarheid.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

Waalre beschikt over een vastgesteld informatieveiligheidsbeleid. De eerste stappen zijn verder uitgewerkt in een informatiebeveiligingsplan 2016. Een GAP en impact-analyse zijn uitgevoerd. Een beveiligingsorganisatie bestaande uit verschillende beveiligingsbeheerders en een Chief Information Security Officer (CISO) is ingericht. Deze gaat vanaf 2017 aan de slag met het implementeren van juiste en werkbare beveiligingsmaatregelen (organisatie, processen en techniek). Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van een Information Security management system. Een bewustwordingscampagne wordt uitgerold om

de organisatie informatieveiligheid bewust te maken. Nieuwe ontwikkelingen zoals de EN-SIA (verantwoording informatieveiligheid) worden nauwlettend gevolgd.

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken

- Verbeteren juridische kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- Inspelen op ontwikkelingen;
- Verminderen aantallen bezwaar en beroepsprocedures.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Er is onderzocht of een deel van de uitbestede juridische ondersteuning door juridische zaken intern kan worden opgepakt.
<i>Realisatie</i>	In 2013 en 2014 werd regelmatig juridische ondersteuning ingehuurd. De reden was o.a. het grote aantal zware/risicovolle projecten die op dat moment liepen, de werkwijze m.b.t. het uitzetten van juridische vraagstukken en het niet geheel benutten van de expertise in huis. In 2015 en 2016 is hierop gestuurd wat heeft gezorgd voor een substantiële daling van de kosten.

<i>Doelstelling</i>	Er zijn in de jaarrekening 2015 op verzoek van de raad meer gegevens met betrekking tot (bezwaar)procedures worden opgenomen. Niet alleen het aantal procedures zal worden benoemd, maar ook de uitkomst (gegrond/ongegrond).
<i>Realisatie</i>	Vanaf de jaarrekening 2015 zijn de in de doelstelling genoemde gegevens opgenomen. Zie onderstaande tabel en bijlage 2 bij het jaarverslag. De daling van het aantal bezwaarschriften komt onder andere doordat in 2016 minder omvangrijke projecten zijn geweest dan in voorgaande jaren (o.a. bouw van het Bastion hotel en afschaffing van de huishoudelijke hulp). Het aantal Wob-verzoeken is ook afgenomen, omdat de Wet dwangsom niet meer van toepassing is op de Wob. De financiële prikkel is daarmee vervallen. Er leek eerder sprake van misbruik van recht. Tot slot lijkt er sprake van een afname van het aantal klachten ingediend bij de Nationale Ombudsman. De klachten in 2015 betroffen echter slechts informatieverzoeken. Het aantal klachten in 2016 was feitelijk dus vergelijkbaar met 2015.

Overzicht (bezwaar)procedures		2013	2014	2015	2016
Bezwaarschriften	aantal	94	59	88	22
	gegrond			2	1
Wob-verzoeken	aantal	32	50	29	17
Aansprakelijkheidstellingen	aantal	13	29	14	10
	toegewezen			4	3
Klachten	intern	3	4	14	13
	Ombudsman	3	1	13	1
Totaal aantal bezwaar, wob, aansprakelijkheidst. en klachten		142	142	145	62

Huisvesting

Wat willen we bereiken

Een duurzaam, toekomstbestendig, flexibel en multifunctioneel gemeentehuis waar samenwerken, dienstverlening, beleving, ontwikkeling en ontmoeten centraal staan. Het ontwerp is samen met alle stakeholders bedacht en wordt door de gebruikers gewaardeerd. We komen er graag en zijn er trots op.

Wat hebben we ervoor gedaan / wat hebben we bereikt in 2016?

<i>Doelstelling</i>	Het ontwerp wordt interactief en cyclisch opgesteld.
<i>Realisatie</i>	Het ontwerp is in samenspraak met de stakeholders (inwoners, ambtenaren, bestuur, verenigingen) vormgegeven. Via zes schetsontwerpen zijn uiteindelijk een voorlopig ontwerp en definitief ontwerp ontworpen en vastgesteld.
<i>Doelstelling</i>	Het nieuwe samenwerken wordt vormgegeven, o.a. met pilots.
<i>Realisatie</i>	De kaders van het nieuwe samenwerken zijn bepaald. Zoals uitgangspunten voor werkvormen, flexwerken, gebruik ICT, ontmoeten, samenwerken.
<i>Doelstelling</i>	Het definitief ontwerp en bestek worden vastgesteld.
<i>Realisatie</i>	Het definitieve ontwerp en het bestek zijn in samenspraak met de stakeholders bepaald en vastgesteld.
<i>Doelstelling</i>	De vergunningen worden verleend.
<i>Realisatie</i>	Alle bouwvergunningen zijn verleend (sloopvergunning, omgevingsvergunning en vergunning krachtens waterwet voor de bodemenergie). Er zijn bij deze procedure geen bezwaren ingediend.
<i>Doelstelling</i>	De aannemer wordt Europees aanbesteed.
<i>Realisatie</i>	De aannemer is geselecteerd. Een Europese procedure heeft niet tot inschrijvingen geleid. Er is daarom daarna een meervoudige onderhandse procedure gevolgd die heeft geleid tot een gunning aan Vlassak Aannemingsmaatschappij.
<i>Doelstelling</i>	De aannemer start met de bouw.
<i>Realisatie</i>	De aannemer is eind 2016 met de bouw gestart.
<i>Doelstelling</i>	De kaders voor de inrichting worden bepaald.
<i>Realisatie</i>	De kaders zijn bepaald. Het ontwerp van de inrichting is in samenspraak met de stakeholders vormgegeven (ambtenaren, bestuur, verenigingen).

Paragraaf F. Verbonden partijen

Waar gaat de paragraaf over

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

In deze paragraaf treft u een algemeen beschrijvende en financiële verantwoording aan die is opgesteld volgens het Besluit begroting en verantwoording. We werken er op dit thema aan de verantwoording meer concreet en meer toegespitst op Waalre te maken.

Visie op de verbonden partijen

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via twee sporen verder te ontwikkelen: Via het spoor van burgerparticipatie en via het spoor van regionale samenwerking. Hierover is het volgende opgenomen: "Wij werken intensief en effectief samen in de regio op thema's die de lokale gemeenschap overschrijden. We zijn een betrokken en betrouwbare partner voor medeoverheden en andere regionale partners. Wij leveren overtuigende meerwaarde voor de regio door een kwalitatief hoogstaande woonomgeving te bieden die aantrekkelijk is voor hooggekwalificeerd (inter-)nationaal talent in onder meer de high-tech sector, waardoor onze regio concurrerend blijft ten opzichte van andere regio's die dergelijk talent willen aantrekken".

De evaluaties die momenteel gehouden worden in de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven hebben ook invloed op hoe de samenwerking zich de komende tijd gaat ontwikkelen.

De verbonden partijen van Waalre

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Voor de financiële situatie van de verbonden partij wordt uitgegaan van de jaarrekening 2015, omdat bij het opstellen van dit verslag de jaarrekeningen 2016 nog niet beschikbaar waren. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de baten en lasten in 2016 gemoeid met de verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee. Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexeringsuitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nastreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomangement. In 2017 zal deze harmonisering zijn beslag moeten krijgen.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven
- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting, of op basis van een convenant. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Samenwerkingsverband Werk en Inkomen Eindhoven te Eindhoven
- II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied te Eindhoven
- IV. Dommelvallei+ te Mierlo
- V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VI. Veiligheidshuis te Eindhoven

Gemeenschappelijke regelingen

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat regionale vraagstukken op het gebied van economie, infrastructuur en ruimte behartigt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt.

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van de Metropoolregio Eindhoven. Het is mogelijk dat dit tot aanpassingen in de werkwijze en/of de agenda zal leiden.

Bestuurlijke en financiële participatie

De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Via de Raadstafel 21, een adviesorgaan waar raadsleden van alle deelnemende gemeenten zitting hebben, kunnen gemeenteraden uit de regio meer invloed uitoefenen dan voorheen. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

In de afbouw van personeel van de oude SRE wordt uitgegaan van een jaarlijkse afbouw van 20%. Tot nu toe is deze taakstelling ruimschoots gehaald. In de periode 2017-2020 dient nog 4,06 fte te worden afgebouwd. Resteert voor de periode een jaarlijkse afbouw van circa 1,35 fte. In de jaarrekening 2016 zal de definitieve stand van de voorziening opnieuw worden bepaald. Echter moet naar de toekomst toe rekening worden gehouden met het feit dat er nog voor een enkeling een WW verplichting kan ontstaan. Wel kan met zekerheid worden gesteld dat het in juni 2016 benoemde risico van € 1,8 miljoen door de uitstroom in het laatste half jaar 2016 aanzienlijk naar beneden kan worden bijgesteld (inschatting € 500.000 - € 800.000), waarvan circa 2,2 % (op basis van het aantal inwoners) voor rekening van Waalre.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)		31-12-2015
Eigen Vermogen	MRE	810.469
	RHCe	262.992
Vreemd Vermogen	MRE	28.900.000
	RHCe	6.500.000
	Gulbergen	5.000.000
Resultaat		2.947.954

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) vervult namens de provincie en de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant publieke taken met als doel een kwalitatief hoogstaande publieke leefomgeving: een openbare ruimte die vrij is van hinder en gevaar.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op

basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculleerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	1,6 mln.
Vreemd vermogen	6,3 mln.
Resultaat boekjaar	543.000

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Doel van deze regeling is de behartiging van belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gezondheid(szorg).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Vanuit de GGD is verzocht op te nemen dat de gemeente Waalre een risico loopt van 2,5% van het totale risico zijnde 1,1 mio, € 27.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	1.410.000
Vreemd vermogen	14.095.000
Resultaat boekjaar	110.000

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Doel van deze gemeenschappelijke regeling is dat de Veiligheidsregio de belangen behartigt van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van VRBZO wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	€ 6.878.914
Vreemd vermogen	€ 14.648.480
Waarvan voorzieningen	€ 475.461
Resultaat boekjaar	€4.579.062

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (Ergon)

Doel van deze regeling is het uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) voor de deelnemende gemeenten (Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard, Heeze-Leende en Waalre). De deelnemende gemeenten dragen Ergon op de Wsw integraal voor hen uit te voeren aan de hand van een door Ergon opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

Waalre is vertegenwoordigd in het bestuur door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er bestaat een risico betreffende de omvorming van Sw-bedrijven in het kader van de Participatiewet. Wanneer Ergon verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van Ergon, wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	9.256.000
Vreemd vermogen	6.175.000
Resultaat boekjaar	1.954.000

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

Met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling in 2016 is de bestuurlijke vertegenwoordiging gewijzigd. In het Algemeen Bestuur hebben drie collegeleden zitting waaronder de burgemeester, in het Dagelijks Bestuur twee collegeleden, waarvan één als (vice-)voorzitter. De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam is dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Omdat het PlusTeam geen vermogen en daarmee geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 37.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	N.v.t.
Vreemd vermogen	N.v.t.
Resultaat boekjaar	0

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

De gemeente Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. Over het jaar 2016 is een nettowinst van EUR 369 mln beschikbaar voor uitkering van dividend en toevoeging aan reserves. Het dividend voor Waalre over 2016 is € 10.361,52.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevermindering van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	01-01-2016	31-12-2016
Eigen vermogen	4.163 mln	4.486 mln
Vreemd vermogen	145.317 mln	149.483 mln
Dividend Waalre		10.361,52

Samenwerkingsverbanden

I. Samenwerking Gemeente Eindhoven

Per 1 juni 2012 is de uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB) ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. De overeenkomst is per 1 januari 2014 gewijzigd (minimabeleid wordt weer door Waalre zelf uitgevoerd) en liep tot en met 31 december 2015. Na afloop van de termijn is en wordt deze overeenkomst telkens voor de periode van één jaar verlengd. In afwijking hiervan kunnen partijen de overeenkomst na afloop van de periode opzeggen. Daarbij geldt een opzegtermijn van zes maanden.

De reikwijdte van de overeenkomst betreft uitvoeren van de uitvoeringshandelingen en -besluiten krachtens:

1. Participatiewet. Hierin zijn vanaf 1-1-2015 de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz) opgegaan;
2. Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz);
3. Wet sociale werkvoorziening (sinds 1-1-2015 opgenomen in de Participatiewet);
4. Wet kinderopvang;
5. Schuldhulpverlening.

Financiële bijdrage

Naast de kosten voor de uitvoering van de taken, draagt Waalre bij aan de kosten voor de uitvoering van de taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

De uitvoering van bovenstaande betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 5% en 10%, dan is de compensatie de helft. Boven de 10% wordt alles

volledig gecompenseerd. De verwachting is dat het resterende financiële risico voor Waalre kan worden opgevangen binnen de begroting.

II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Bizob is ons regionale inkoopbureau. Om de inrichting meer toekomstbestendig te maken zijn op 1 januari 2017 de Statuten gewijzigd. De doelstelling en de governance zijn gewijzigd. De doelstelling is: "Het behalen van voordelen voor de Aangeslotenen onder meer op financieel, kwalitatief, en procesmatig gebied, onder andere door het in stand houden van een inkoopbureau en voorts door het verrichten van al hetgeen met een en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord". De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

Voorheen was de gemeente Waalre in het bestuur vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Op basis van de gewijzigde Statuten vertegenwoordigt onze portefeuillehouder financiën vanaf 1 januari 2017 niet alleen Waalre in het stichtingsbestuur, maar is hij gekozen om de gemeenten in het cluster Dommelvallei+ te vertegenwoordigen (Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel). Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de vaste kosten relatief laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	31-12-2015
Eigen vermogen	1.036.782
Vreemd vermogen	345.288
Resultaat boekjaar	482.982

III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied

Het bestuursconvenant van 2013 vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het bestuursconvenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 1 januari 2014 tot 1 januari 2030. In 2017

wordt de samenwerking voor het eerst geëvalueerd. Er is een bestuurlijk platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Wonen en Werken.

Op basis van Brainport 2020 wordt een uitvoerings- en investeringsprogramma opgesteld. Waar voorheen per gemeente een bedrag in het financieringsfonds Strategische Projecten werd gestort, wordt onder het nieuwe convenant wezenlijk anders gewerkt. Per project dat zich aanmeldt zal beoordeeld worden of dit aan de voorwaarden voldoet en zal aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten een bijdrage worden gevraagd. Er is dus sprake van "project zoekt geld", in plaats van "geld zoekt project".

Op dit moment vindt een evaluatie plaats van de samenwerking in het Stedelijk Gebied. Deze zal de basis vormen van de doorontwikkeling Stedelijk Gebied, die een verandering van de Strategische Agenda zou kunnen betekenen.

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. Het financiële risico voor Waalre is nihil.

IV. Dommelvallei+

De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre (Dommelvallei+) werken samen in het kader van de transities Awbz, Jeugdzorg en de veranderingen binnen het sociale domein. Waalre levert hiervoor de projectleider. Dommelvallei+ werkt hierbij samen met de 21 gemeenten uit het voormalige SRE-gebied.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk opdrachtgever) door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Formeel is er voor Waalre geen sprake van een verbonden partij. Waalre neemt slechts diensten af van de Dommelvallei tegen betaling.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's verkleind die onvermijdelijk met de transities binnen het sociaal domein samenhangen, omdat hier sprake is van open einde regelingen. Er wordt bijvoorbeeld gezamenlijk ingekocht. Voor het opvangen van financiële risico's binnen het sociaal domein bestaat een algemene reserve sociaal domein.

V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt een verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd.

Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VI. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casusoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2016 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Financieel overzicht bijdrage Waalre 2016 aan verbonden partijen

Bijdrage aan verbonden partijen	Lasten 2016
A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)	€ 214.200
B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 43.154
C. GGD Brabant-Zuidoost	€ 292.599
D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 680.216
E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen	n.v.t.
F. Regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (ERGON)	€ 1.327.416
G. PlusTeam	€ 480.003
I. Samenwerkingsverband Werk en Inkomen Eindhoven ¹	€ 357.117
II. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB)	€ 137.797
III. Bestuursconvenant Stedelijk Gebied ²	n.v.t.
IV. Dommelvallei+	€ 17.328
V. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum	€ 8.840
VI. Veiligheidshuis	€ 4.048
Totaal³	€ 3.562.719

¹ Lasten betreffen dienstverleningskosten van Eindhoven, niet de middelen gemoeid met uitvoering taken.

² Samenwerking betreft meer partijen. Daarom geen bedrag ingevuld bij lasten.

³ Deze lasten zijn niet als totaal terug te vinden in de jaarrekening, maar maken deel uit van de lasten binnen verschillende programma's/thema's

Paragraaf G. Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

In 2010 is de Nota Grondbeleid door de raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid'. De gemeente voert faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert bij het uitgeven van grond marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. In 2017 wordt de nota Grondbeleid herzien en wordt waar nodig beleid aangepast en de effecten van nieuwe wet- en regelgeving verwerkt. De raad wordt over de aanpak van dit beleidsproces geïnformeerd.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft de raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit*

In de nota's zijn tarieven opgenomen die worden gehanteerd bij de bepaling voor de fondsafdracht. Het beleid geldt zowel voor gemeentelijke als particuliere bouwplannen. Het kostenverhaal vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. Het voornemen is de nota te actualiseren en herijkt voor te leggen, mede vanwege de effecten van nieuwe regelgeving en de komende Omgevingswet (2019).

Gebiedsvisie en -ontwikkeling 't Hazzo

In mei 2015, gelijktijdig met de besluitvorming ten aanzien van het nieuwe multifunctionele gemeentehuis (MFG), is besloten een gebiedsvisie te ontwikkelen voor de omgeving van gemeenschapshuis 't Hazzo. Dit gemeenschapshuis zal na realisatie van het MFG een groot deel van haar huidige functies verliezen. In 2017 zal de gebiedsvisie worden vastgesteld. De visie heeft betrekking op het gebied grofweg begrenst door de Prunellalaan, Primulalaan, Gestelsestraat en Akkerstraat. Na de vaststelling van de gebiedsvisie zal een ontwikkelingsstrategie worden uitgewerkt met bijbehorende financiële haalbaarheidsstudie van diverse ambitieniveaus. Het voornemen is om voor dit project eind 2017 of begin 2018 een grondexploitatie door de raad te laten vaststellen.

Nieuwe wet- en regelgeving per 1-1-2016

Gewijzigde regelgeving BBV op grondexploitaties

De commissie BBV heeft nieuwe regelgeving op het gebied van grondexploitaties en faciliterend grondbeleid vastgesteld en toegelicht. In deze paragraaf vindt u de effecten daarvan terug. Daarnaast heeft het BBV nieuwe regelgeving ingesteld ten aanzien van weerstandsvermogen. De gemeente moet voor grondexploitaties ook kengetallen berekenen. Deze kengetallen vindt u terug in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Wet Markt & Overheid (vennootschapsbelastingplicht)

De regelgeving omtrent de vennootschapsbelastingplicht (vpb) voor publieke organisaties is per 1-1-2016 van kracht. De gemeente Waalre zal vpb moeten afdragen over de winst die met ondernemingsactiviteiten wordt/is verdiend. Een van die ondernemingsactiviteiten (voor Waalre op dit moment de enige activiteit die als zodanig is geïdentificeerd) is het voeren van een grondexploitatie. De gemeente dient in 2017 de eerste aangifte te verzorgen voor de vpb. De gemeente moet nog diverse uitgangspunten en onderbouwingen overleggen met de inspecteur. Ook de inrichting van de administratie voor het regelen van de aangifte moet worden gedaan.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

In 2013 is door de raad de Woonvisie vastgesteld, met daarin opgenomen een woningbouwprogramma. Het gewenste woningbouwprogramma is gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld. Het kwantitatief woningbouwprogramma per gemeente wordt hierop gebaseerd en is voor de provincie ook het toetsingskader van de bestemmingsplannen. De ervaring leert dat deze prognoses redelijk goed de werkelijke ontwikkeling voorspelt.

Voor Waalre is de provinciale prognose van de groei van de woningbehoefte de basis van het woningbouwprogramma. Voor de komende 10 jaar geeft de provincie een groei van circa 450 woningen van de eigen Waalrese behoefte. In de Woonvisie waren de 'BOR-afspraken' met de gemeenten in het Stedelijk Gebied nog opgenomen (circa 50 woningen per jaar extra voor de overloop). Dit was dus ongeveer gelijk aan de eigen behoefte. In het Stedelijk Gebied worden nu nieuwe woningbouwafspraken gemaakt, waarbij de taak voor Waalre voor de regionale behoefte naar verwachting minder zal worden. Mogelijk zullen locaties dan gefaseerd moeten worden of later in ontwikkeling genomen. In de planning is hierop voor een deel al geanticipeerd. Na vaststelling van de nieuwe afspraken zullen gevolgen voor het programma in beeld worden gebracht. In de tabel op pagina 3 kan aldus nog niet worden geanticipeerd op de nieuwe afspraken.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2016-2025 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2016 – 2025

jaar van oplevering	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Gemeente projecten	0	36	27	16	32	15	0	25	25	25	201
Particuliere projecten (groot)	0	24	74	116	54	41	25	0	0	0	334
Particuliere projecten (klein)	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	8
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	0	0	50	50	50	50	50	250
Totaal	1	67	101	132	86	106	75	75	75	75	793
Percentage	0%	8%	13%	17%	11%	13%	9%	9%	9%	9%	100%

Voor de korte termijn (de komende 4 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op gemeentelijk als particulier eigendom. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Keuzes hierin kunnen pas worden gemaakt, nadat meer duidelijkheid is over de nieuwe woningbouwafspraken. Kwalitatief blijken de locaties goed aan te sluiten bij de vraag van de consument. Recent is een nieuw plan gepresenteerd (Heistraat-noord), waarbij er veel vraag bleek. Het is merkbaar dat de woningmarkt weer aantrekt: aantal transacties en de verkoopprijzen stijgen.

Bouwgronden in exploitatie

Algemeen

Vanaf peildatum 1-1-2016 zijn vier grondexploitaties actief. Op basis van de verscherpte en striktere regelgeving mogen de projecten Brabantierrein en Molenstraat-Dreefstraat geen grondexploitatie-status meer hebben. Deze twee grondexploitaties zijn in 2016 overgeheveld naar Materiele Vaste Activa. Hieronder worden de financiële effecten van de actualisatieslag voor de grondexploitaties gepresenteerd.

Effecten afsluiten twee grondexploitaties

Het projectresultaat van het Brabantierrein levert door de afsluiting in 2016 een winst op van € 329.697. Het projectresultaat van gebied Molenstraat-Dreefstraat levert door de afsluiting in 2016 een winst op van € 331.273. De totale winst van totaal € 660.970 is onderdeel van het jaarrekening-resultaat. Zie voor verdere toelichting over de planontwikkeling het kopje 'Particuliere initiatieven'.

Parameters grondexploitatie

De volgende parameters zijn gehanteerd voor de berekeningen:

Parameters	Jaarrek	Jaarrek	Mutatie
	2015	2016	
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie bijdragen	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	3,0%	0,0%	-3,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente aan grondexploitaties toerekenen. De gemeente financiert met eigen middelen, dus is de te hanteren rekenrente 0%. Inflatieparameters zijn trendcijfers en worden nog uit voorzichtigheid gehandhaafd.

Mutaties resultaten grondexploitaties

In de tabel op de volgende pagina staat het verwachte eindresultaat (in EUR) op moment van afsluiten van de grondexploitatie. De tabel toont daarnaast de hoeveelheid nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten.

Grond-exploitatie	Waarde bij rekening 2015	Nog te maken kosten (nominaal)	Nog te realiseren opbrengst (nominaal)	Waarde bij rekening 2016	Mutatie	Belangrijkste verklaring
Centrumplan Waalre dorp	-507.488	1.889.991	2.122.973	-559.391	-51.903	opbrengst bouwplan lager, minder kosten herinrichting
Waalre Noord woningbouw	1.598.553	7.071.578	12.513.026	2.074.898	476.345	meer opbrengst en bijdragen van ontwikkelaars
Eikenlaan/Berkenlaan	456.042	278.635	723.140	364.884	-91.158	lagere grondopbrengst verwacht
Ekenrooisestraat	1.472.145	554.203	1.839.760	1.585.528	113.383	extra grondverkoop, aanbestedingsvoordeel
Totaal	3.019.252	9.794.407	17.198.899	3.465.919	446.667	

Een toelichting van de projectvoortgang volgt hieronder.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

In 2016 is de Centrumvisie Waalre-dorp uit 2012 aangescherpt. 'Culinair', 'natuurlijk' en 'cultuurhistorisch' zijn de leidende thema's voor de gewenste ruimtelijke-economische ontwikkelingen in het centrumgebied. Binnen de kaders van deze visie zijn de deelprojecten verder onderzocht, waaronder de herinrichting van het openbaar gebied aan de Markt en een koper met nieuwe functie voor het pand aan de Markt 21 (voormalige bibliotheek). Onlangs hebben wij van het parochiebestuur vernomen dat een nieuwe invulling van de Grote Willibrorduskerk voorsnog van de baan is. De verwachting is dat in 2017 de Markt 21 verkocht is aan nieuwe exploitant en de herinrichting van de Markt gepresenteerd is.

Waalre Noord (complex 54)

In Waalre Noord worden circa 600 woningen gerealiseerd. Hiervoor is een Gebiedsvisie vastgesteld op basis waarvan alle ontwikkelingen vorm krijgen. Ten behoeve van de realisatie zijn in het verleden grondaankopen gedaan die ook op dit complex worden verantwoord. Uit oogpunt van flexibiliteit is niet het gehele gebied direct in een bestemmingsplan vastgelegd, maar worden kleinere deelplannen gemaakt. Hierdoor kan beter worden ingespeeld op de ontwikkelingen op de woningmarkt.

In 2016 is gestart met de bouw van het appartementengebouw op en de herinrichting van de vuilstort tot park. Ook is het horecapunt in het park in ontwikkeling genomen.

In 2016 is het Stedenbouwkundig plan voor de locatie Heistraat-noord fase 2 vastgesteld en heeft een voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegen. Het bestemmingsplan zal in 2017 worden vastgesteld. Voor de locatie is op basis van de goede bieding (kwaliteit en grondprijs) een ontwikkelaar geselecteerd. Voor alle woningen (ook sociale huur) geldt een hoge duurzaamheidsambitie en is Nul-op-de-meter (NoM) het uitgangspunt.

Voor de gronden ten zuiden van de Heistraat hebben veel gesprekken plaatsgevonden om tot ontwikkeling te komen. Inmiddels zijn de gronden verworven door een ontwikkelaar. In 2016 is een stedenbouwkundig plan in ontwikkeling genomen en een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In 2017 zal het bestemmingsplan voor deze locatie in procedure worden gebracht.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

Met betrekking tot de locatie Eikenlaan/Berkenlaan hebben gesprekken plaats gevonden met geïnteresseerden met het oog op de verkoop van het perceel, tot op heden zonder dat dit tot overeenstemming heeft geleid. Streven is om in 2017 de gronden marktconform te verkopen, waarbij we uitgaan van invulling binnen de vigerende bestemmingsplan-kaders.

Ekenrooisestraat (complex 33)

Door de raad is het kader voor de herontwikkeling van de vrijgekomen schoollocatie vastgesteld. De locatie (stedenbouwkundig en woningontwerp) is ontwikkeld in de vorm van een CPO-project (collectief particulier opdrachtgeverschap). Dit is een intensief traject geweest met veel inbreng van de deelnemers. Het plan kent 18 patiowoningen voor senioren en 5 particuliere bouwkvavels (totaal circa 23 woningen). In 2016 is het bestemmingsplan vastgesteld en zijn de gronden in verkoop gebracht. De seniorenwoningen zijn allen verkocht en voor de bouwkvavels is zeer grote belangstelling. De gronden worden nu bouwrijp gemaakt en grondoverdracht vindt eind 2016/begin 2017 plaats, waarna gestart kan worden met de bouw. De woningen worden in 2018 opgeleverd.

Boekwaarde verloop in 2016

Onderstaande tabel presenteert het verloop van de boekwaarde (het historisch geïnvesteerd vermogen) waarbij aangegeven is hoeveel kosten en opbrengsten in 2016 (in EUR) gerealiseerd zijn. In 2016 zijn voor EUR 1,3 mln aan opbrengsten gerealiseerd. Het grootste deel betreft opbrengsten door uitgifte van grond en de exploitatiebijdragen van corporaties/ontwikkelaars. De gemeente heeft voor EUR 0,7 mln aan investeringen gedaan. Voor twee plannen is er sprake van bouwrijp maak kosten. Het overig deel is tijdelijk beheer, plankosten e.d.

Projectnaam	Boekwaarde 31-12-2015	Correctie boekwaarde	Boekwaarde 1-1-2016	Mutaties Kosten	Mutaties Opbrengsten	Boekwaarde 31-12-2016
Brabantierrein	332.979	-332.979	0			
Centrumplan Waalre dorp	709.011		709.011	40.202	25.000	724.213
Waalre Noord woningbouw	3.196.854		3.196.854	441.126	591.585	3.046.395
Eikenlaan/Berkenlaan	63.767		63.767	3.245	0	67.012
Molenstraat/Dreefstraat	15.438	-15.438	0			
Ekenrooisestraat	155.075		155.075	247.151	720.825	-318.599
Totaal	4.473.124	-348.417	4.124.707	731.724	1.337.410	3.519.021

Winstprognose

Zodra alle lopende projecten kunnen worden afgesloten, heeft de gemeente hierover EUR 3,5 mln winst behaald. Deze winst komt op volgende momenten binnen.

Grondexploitatie	NCW	Eindwaarde per 31 december van jaar				
	1-jan-17	2018	2019	2020	2021-2023	2024
Centrumplan Waalre dorp	-516.791			-559.391		
Waalre Noord woningbouw	2.074.898					2.074.898
Eikenlaan/Berkenlaan	364.884		364.884			
Ekenrooisestraat	1.585.528		1.585.528			
Totaalresultaat	3.508.519	0	1.950.412	-559.391	0	2.074.898

Effecten Vennootschapsbelastingplicht

De gemeente is per 1 januari 2016 voor de ondernemingsactiviteiten vpb-plichtig. Een van die activiteiten is het voeren van een grondexploitatie. Berekeningen op basis van de huidige interpretatie van de wetgeving laten zien dat voor 2016 circa EUR 4.000 aan belasting zal moeten worden betaald. Deze uitkomst is echter nog verre van zeker en moeten nog diverse uitgangspunten worden overlegd met de Belastingdienst. De gemeente zal in ieder geval een voorlopige aangifte doen. In de periode 2017-2020 is een te betalen vpb van totaal EUR 62.400 berekend. Deze uitkomst wordt als risicobedrag opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in eigendom die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter projecten die pas op middellange termijn zullen worden opgepakt. De eigendommen zijn geregistreerd onder volgende benamingen; Waalre Noord fase 3, Ekenrooi Zuid en Boerenbondterrein. Een korte toelichting over de status staat hieronder.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren. De komende jaren wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. Enkele percelen zijn verpacht. Het perceel met de woning wordt verhuurd. In 2017 zal een deel van het perceel met de woning weer in de verkoop worden gezet.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. Met ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte is voor dit potentiële ontwikkelgebied een verkenning verricht. In het verleden is echter de grond aangekocht met een meerwaardeclausule die geldt tot 2021. Dit gebied komt mogelijk in aanmerking voor 'Ruimte voor Ruimte' woningen.

Boerenbondterrein

De herontwikkeling van deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen. Verkenning van mogelijkheden tot herontwikkeling wordt pas na 2017 verricht. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd.

Waardering Overige grondstoffen

De gemeente houdt elk jaar bij of de grondposities een hogere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondposities bij de huidige bestemming. Zodra dat het geval is, moet namelijk op basis van regelgeving een afwaardering worden gedaan.

De gemeente heeft voor de percelen betrekking hebbend op Dijkstraat 2 een afwaardering genoteerd. Deze afwaardering van EUR 106.000 zal worden gedekt door de Algemene Reserve Grondexploitatie. Zie de tabel op de volgende pagina.

type kavel	Sectionr	Opp. m2	Boekwaarde per 31-dec-16	Boekwaarde per m ²	Marktwaarde	Marktwaarde per m ²	Afwaardering	Onderbouwing
Waalre Noord - fase 3								
huiskavel	A1754	4.090						
veldkavel	A1755	2.330	750.000	93	644.000	80	106.000	WOZ-taxatie
veldkavel	A4894	1.630						
veldkavel	A4018	4.220	28.585	7	29.385	7	0	referentie transacties
veldkavel	A4308	3.520	23.843	7	24.511	7	0	referentie transacties
Ekenrooi Zuid (Aalst)								
veldkavel	A3364	4.227	28.632	7	29.434	7	0	referentie transacties
veldkavel	A2905	19.585	132.662	7	136.375	7	0	referentie transacties
veldkavel	A3611	1.942	13.154	7	13.523	7	0	referentie transacties
veldkavel	A3704	18.380	124.500	7	127.985	7	0	referentie transacties
Boerenbondterrein (Waalre)								
veldkavel	A4705	9.825	218.068	22	982.500	100	0	taxatiewaarde
Totaal		69.749	1.319.444	19	1.987.712		106.000	

De totale boekwaarde is EUR 1,3 mln voor deze grondeigendommen. De totale marktwaarde bedraagt EUR 2,0 mln.

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil, woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. In 2016 was dat ongeveer 55 hectare. De opbrengsten uit de pachtcontracten in 2016 betrof ca. EUR 35.000.

Restgronden

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. De gemeente verkoopt reststroken op basis van particuliere verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Voor 2016 was, op grond van ervaringen uit het verleden, een opbrengst van EUR 8.000 begroot. In werkelijkheid is voor EUR 17.760 aan restgronden verkocht.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig bouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijk en economisch beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgen de grootste particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

Brabantia terrein

Het voormalig fabriekscomplex van Brabantia in Aalst is verworven door woningstichtingen 'Thuis en Wooninc en BAN Bouw. Naast de voormalige fabriek maken ook de 2 villa's aan de Brabantialaan, de reeds gesloopte flat met huurwoningen aan de Eindhovenseweg, alsmede een perceel gemeentegrond tussen Eindhovenseweg en Tongelreep deel uit van deze ontwikkeling. De gemeente heeft een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met drie ontwikkelende partijen. De afgelopen jaren zijn 2 complexen met sociale huurappartementen, 1 complex met koopappartementen en 10 woningen voor autistische jongeren opgeleverd. Ook de aanliggende openbare ruimte is ingericht en overgedragen aan de gemeente. In 2015 is het plandeel van 'Thuis in ontwikkeling genomen als

CPO-project met goedkopere koopwoningen. De eerste 13 woningen zijn in aanbouw genomen. Wooninc wil de plannen op het plandeel langs te Tongelreep wijzigen en vooral minder (dure) appartementen realiseren. Een nieuw plan is nog in ontwikkeling. In feite is dit project een particulier project, aangezien de gemeente geen bouwrijp maak activiteiten uitvoert. De gemeente ontvangt opbrengsten uit hoofde van kostenverhaal en de verkoop van een perceel.

Molenstraat/Dreefstraat

Ontwikkelaar Ruimte-voor-Ruimte (RvR) is initiatiefnemer voor dit bouwplan. RvR heeft gronden van de gemeente en van Van Gisbergen moeten verwerven. Het bestemmingsplan waarmee de ontwikkeling van bouw kavels in het gebied tussen de Molenstraat en de Dreefstraat mogelijk maakt is op 20 december 2016 vastgesteld. Het gemeentelijke perceel binnen het plangebied is in 2016 verkocht en geleverd conform de afspraken in de anterieure overeenkomst. RvR zal de gronden bouwrijp maken om de bouw van de woningen te kunnen starten.

Wonen Hartje Waalre

Na de realisatie van de eerste fase van deze herontwikkeling heeft het project enige tijd stil gelegen. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de realisatie van de overige woningen en appartementen gestart. De aanvragen voor de omgevingsvergunningen zijn in 2016 ingediend waardoor naar verwachting in het tweede kwartaal van 2017 de ontwikkelaar kan aanvangen met start bouw.

Schoonoordstraat

Het voormalige terrein van de NSA fabriek aan de Schoonoordstraat te Aalst is verworven door een projectontwikkelaar die daar woningbouw wil realiseren. Vanwege de bodemverontreiniging problematiek op de locatie heeft de ontwikkeling lange tijd stilgelegen. De gemeente en de ontwikkelaar zijn uiteindelijk tot overeenstemming gekomen welke is vastgelegd in een anterieure overeenkomst (eind 2015). Het bestemmingsplan is vervolgens begin 2016 vastgesteld en de verkoop is gestart. Er worden 33 woningen gerealiseerd op de locatie, waarvan 30% in de sociale sector. De ontwikkelaar draagt alle kosten die verband houden met de ontwikkeling. De ontwikkelaar betaalt ook verschuldigde bijdrage aan het Lokaal en Regio fonds, conform het beleid in de nota Kostenverhaal. De oplevering van de woningen is in de loop van 2017 voorzien.

Bastion hotel

Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan is gestart met de realisatie van het Bastion-hotel. In 2016 is het terrein bouwrijp gemaakt. Tevens heeft de exploitant de bijdrage aan het Lokaal en Regiofonds voldaan. De bouw verloopt voorspoedig, het hotel zal medio 2017 zijn deuren openen.

De Voldijn

Er is een plan ingediend voor het realiseren van 36 appartementen boven het winkelcentrum de Voldijn. Minimaal 30% is in de sociale sector gepland. Het bestemmingsplan moet dan worden aangepast. Zodra de bestemmingsplanprocedure wordt ingezet, moet nader onderzoek worden gedaan naar de reconstructie van het openbaar gebied en op basis van het bouwplan het kostenverhaal geconcretiseerd worden. Naast de gevraagde bijdrage voor Lokaal en Regiofonds, is het vergoeden van plankosten en een eventuele bijdrage voor de aanleg openbare voorzieningen door de gemeente ook onderdeel van de te maken financiële afspraken.

Bestemmingsreserves (nota Kostenverhaal)

De gemeente heeft op basis van de Nota Kostenverhaal vier bestemmingsreserves opgericht. Het fonds Landschappelijke kwaliteit heeft geen betrekking op projectmatige vastgoed-ontwikkelingen en wordt via beleid Groen-voor-Rood gemonitord. Voor gemeentelijke en particuliere bouwprojecten wordt een fondsbijdrage gevraagd. De gemeente houdt bij hoeveel middelen zij de komende tijd zal ontvangen als bijdrage uit haar eigen grondexploitaties en de particuliere exploitaties. Onderstaande tabel laat de ontwikkeling van de fondsen (in EUR) zien.

Fondsvorming	Stand 1-1-2017	2017	2018	2019	2020	2021 t/m 2024	2025	Totaal
Regio fonds								
Proj. gemeente		-22.000	-22.000	132.232	-22.000	0	232.577	298.809
Proj. particulier		48.395	0	0	0	0	0	48.395
Fondsvoeding	186.918	26.395	-22.000	132.232	-22.000	0	232.577	534.122
Lokaal fonds								
Proj. gemeente		-20.000	-220.000	170.918	0	0	257.602	188.520
Proj. particulier		53.603	0	0	0	0	0	53.603
Fondsvoeding	256.519	33.603	-220.000	170.918	0	0	257.602	498.642
Fonds Sociale Woningbouw								
Proj. gemeente		0	0	12.600	0	0	0	12.600
Proj. particulier		0	0	0	0	0	0	0
Fondsvoeding	0	0	0	12.600	0	0	0	12.600
Totaal	443.437	59.998	-242.000	315.750	-22.000	0	490.179	1.045.364

Voor gebiedsherinrichting Dommeldal de Hogt wordt uit het Lokaal fonds nog in 2017 en 2018 een financiële bijdrage van EUR 20.000 gedaan voor de vergoeding van plankosten. In 2018 wordt ten behoeve van het project Centrumplan Waalre dorp een dotatie gedaan vanuit het Lokaal fonds ad EUR 200.000 vanwege het realiseren van bovenwijkse voorzieningen in het centrum.

Voor zover nu bekend zal de komende 8 jaar in totaal EUR 1.045.000 aan financiële middelen binnenkomen ten behoeve van het doel van de specifieke bestemmingsreserves, zoals opgenomen in de nota Kostenverhaal.

Risicobuffer voor grondexploitatie-projecten

Resultaten risicoanalyse

Grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd, zo ook de risicoanalyse. Doel van deze analyse is het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties. Het uitvoeren van de risicoanalyse voor de grondexploitaties levert de volgende uitkomsten op.

Projectnaam	Netto risicobedrag	Verlies project	Resultaat per 1-1-2017	Benodigde risicobuffer
Eiken-/Berkenlaan	€ 81.824	nee	€ 364.884	€ -
Centrumplan Waalre dorp	€ 128.280	ja	€ -516.791	€ 128.280
Ekenrooisestraat	€ 57.924	nee	€ 1.585.528	€ -
Waalre Noord	€ 764.257	nee	€ 2.074.898	€ -
Totaal	€ 1.032.285		€ 3.508.519	€ 128.280

Alleen voor het verliesproject Waalre-dorp is een risicobuffer van EUR 128.300 nodig om het eventueel negatiever worden van het resultaat op te kunnen vangen. Deze risicobuffer wordt gereserveerd bij de Algemene Reserve Grondexploitatie.

Effecten op de Algemene Reserve Grondexploitatie

Verliesvoorziening

Het centrumproject Waalre dorp heeft een negatiever resultaat gekregen. De verliesvoorziening moet dan ook worden opgehoogd met afgerond EUR 9.000. Deze financiële middelen worden uit de Algemene Reserve Grondexploitatie gedekt.

Afwaardering

Een deel van de boekwaarde van de eigendommen van Waalre Noord fase 3 moet met EUR 106.000 worden afgeboekt tot aan het niveau van de huidige marktwaarde. De afboeking wordt verrekend met de Algemene Reserve Grondexploitatie.

Paragraaf H. Horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht

Waar gaat de paragraaf over

De gemeente Waalre voert wettelijke taken uit namens Rijk en provincie, ook wel medebewindstaken genoemd. Door de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) in 2012 is het interbestuurlijk toezicht (IBT) – het toezicht van provincie en Rijk op de uitvoering van de medebewindstaken - veranderd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. Hierdoor kan de controle door Rijk en provincie sober, op afstand en risicogericht zijn. In deze paragraaf wordt niet ingegaan op het toezicht vanuit het Rijk. Wel wordt uiteen gezet hoe het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie Noord-Brabant is geregeld. Vervolgens wordt op de ontwikkelingen in de horizontale verantwoording van de gemeente aan de Raad.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Noord-Brabant

De provincie heeft in het Beleidskader IBT 2016-2019 opgenomen hoe het interbestuurlijk toezicht wordt uitgeoefend. De provincie houdt op dit moment toezicht op zes gebieden. Hiervoor is een dashboard ontwikkeld, waarmee de provincie de taakuitvoering door de gemeente beoordeelt op een driepuntsschaal: voldoet niet – voldoet gedeeltelijk – voldoet. Zie onderstaande tabel voor de beoordeling van Waalre door de provincie.

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Realisatie 2016
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Voldoet.
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Voldoet niet, omdat het Evaluatieverslag 2015 en het Uitvoeringsprogramma 2016 om moverende redenen niet zijn opgesteld* en dus ook niet getoetst konden worden door de Provincie. Hierover zijn we in gesprek.
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Voldoet.
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Voldoet niet op peildatum. Reden hiervoor was dat in de Monumentencommissie de expertise ontbrak op het gebied van bouwkunde en architectuur. Inmiddels is een nieuw lid benoemd dat wel over die expertise beschikt. Daarmee wordt aan de eisen voldaan.
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Voldoet.
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) op 1 juli 2016	Voldoet niet op peildatum. De achterstand van te huisvesten statushouders was 40. Inmiddels is de volledige opgave (incl. achterstand) voor de eerste helft 2017 teruggebracht tot 18 (Peildatum 1 maart 2017). De verwachting is deze statushouders nog in de eerste helft van 2017 te kunnen huisvesten.

*Er is prioriteit gegeven aan het inregelen van de beleidscyclus en het maken van een meerjarig beleidsplan.

Horizontale verantwoording

Om de raad te ondersteunen bij haar controlerende rol en om de transparantie te vergroten voert het Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) in opdracht van de VNG het project Revitalisering Generiek Toezicht via waarstaatjegemeente.nl uit. Per wet is gekeken naar de belangrijkste criteria: de toezichtindicatoren (ook wel Kritische Prestatie Indicatoren (kpi's)). Per wet zijn er circa tien kpi's opgenomen op de website. Op basis van deze indicatoren is een goed beeld te krijgen van de uitvoering van de gemeente op de medebewindstaken, wat uw raad op hoofdlijnen kan ondersteunen bij uw toezichthoudende rol.

Horizontaal toezichtinformatie 2016

Sinds 2014 maken we voor de horizontale verantwoording op de toezichtgebieden al gebruik van de vragenlijsten op de website Waarstaatjegemeente.nl. In juli 2016 is de verantwoording over 2015 via een aparte rapportage door uw raad vastgesteld. Hierin stonden alle indicatoren van Waarstaatjegemeente.nl inclusief de voorgenomen verbeteracties. De verantwoording over 2016 is opgenomen in deze jaarrekening in de bijlage 3 van de bijlagen bij het jaarverslag. Hierbij zijn de gegevens over 2015 opnieuw opgenomen, zodat kennis genomen kan worden van de ontwikkeling in het afgelopen jaar. In bijlage 4 is tot slot het jaarverslag met betrekking tot de uitvoering van de archiefwet opgenomen.

Wijziging in de BBV

Op 5 maart 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Uitgangspunt is het horizontaal toezicht verder te versterken en raadsleden in staat te stellen om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de programmabegroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. De VNG heeft een lijst gepubliceerd van 50 beleidsindicatoren, waarvan er 38 deel uitmaken van de basis-set die verplicht opgenomen moet worden in de programmabegroting.

In de Programmabegroting 2017 zijn deze 38 verplichte en 2 facultatieve beleidsindicatoren voor de eerste keer opgenomen. In de programmabegroting van 2018 en in de jaarrekening van 2017 zal daarom voor de eerste keer een actualisatie van de indicatoren worden gepresenteerd. Overigens overlappen de beleidsindicatoren deels met de indicatoren in de bijlage 3.

Bijlagen bij het jaarverslag

Bijlage 1. Financieel overzicht 2016 – transities AWBZ en Jeugdzorg.....	141
Bijlage 2. Detailoverzicht 2016 – bezwaar, wob, aansprakelijkheid en klachten	143
Bijlage 3. Horizontale verantwoording	145
Bijlage 4. Horizontale verantwoording – uitvoering archiefwet	154

Bijlage 1. Financieel overzicht 2016 – transities AWBZ en Jeugdzorg

Dit overzicht laat in relatie tot de decentralisaties zien welke middelen de gemeente Waalre van het Rijk heeft ontvangen en wat we hebben uitgegeven over 2015 en 2016.

Omschrijving	realisatie 2015	realisatie 2016	AWBZ	Jeugd	Participatie	Reintegratie
Inkomsten						
Inkomsten vanuit rijk	5.689.289	5.300.506	1.786.865	2.032.669	1.341.856	139.116
Pilot zorg	50.000					
Overboeking middelen		12.500	6.250	6.250		
Totaal beschikbaar	5.739.289	5.313.006	1.793.115	2.038.919	1.341.856	139.116
Uitgaven						
Personeel CMD en bedrijfsvoeringskosten	518.063	712.393	356.197	356.197		
Begroting PlusTeam	379.405	480.237	240.119	240.119		
Subsidie MEE	188.403					
Grip op jeugd, Zorg voor jeugd , Veiligthuis, kindermishandeling	15.318	24.912		24.912		
Mantelzorgondersteuning	4.700	6.700	6.700			
Dagbestedingen	28.750	50.000	50.000			
Toverstokje	2.600	2.700	2.700			
GGZ inloop	0	15.000	15.000			
DVO E Jeugdbescherming en jeugdreclassering	110.850	127.988		127.988		
DVO E AMK en Huiselijk geweld (veiligthuis)	23.765	15.837		15.837		
DVO E Crisis/Spoedeisende zorg	6.281	1.019		1.019		
DVO E Jeugdzorgplus	105.000	112.299		112.299		
DVO E kosten 2%	4.072	0		0		
Bedrag OVA (Overheidsbijdrage en Arbeidskosten)	1.789	0		0		
Huisvestingscomponent	23.795	21.024		21.024		
Werkplan 21 voor de Jeugd		19.058		19.058		
Maatwerkvoorziening begeleiding Wmo	542.469	752.148	752.148			
Individuele voorziening begeleiding Jeugdhulp -9 t/m 18 + maatwerk *	2.203.440	1.876.838		1.876.838		
PGB	435.000	304.381	129.641	174.740		
Kosten reïntegratie	101.880	116.432				116.432
Kosten WSW	1.365.899	1.342.173			1.342.173	
Totaal uitgaven	6.061.479	5.981.138	1.552.504	2.970.030	1.342.173	116.432
Totaal over / tekort (-)	-322.190	-668.132	240.611	-931.111	-317	22.684

*In de 9e turap zijn de individuele jeugdhulp voorzieningen bijgesteld naar € 2.033.581 hier staat een realisatie tegenover van € 1.876.838.

Tabel specificatie werkzaamheden 2016

WOB verzoeken	vergunning & handhaving	ICT, archief en post	Aansprakelijkheid & wob	ruimtelijke ordening	openbare ruimte	jeugd	wmo	veiligheid	totaal
geen wob maar vragen	1	3	2	0	0	0	2	1	9
ingetrokken	0	0	0	0	1	0	0	0	1
deels toe- /afwijzen	0	1	0	1	0	1	0	0	3
buiten behandeling / afwijzen	2	1	0	0	0	0	0	0	3
toewijzen	0	0	1	0	0	0	0	0	1
totaal	3	5	3	1	1	1	2	1	17

In 2016 is 1 verzoek op grond van de Wet hergebruik overheidsinformatie toegewezen (informatieverzoek vergelijkbaar aan een verzoek op grond van de Wob).

Bezwaarschriften college	vergunningen	handhaving	subsidie	wmo	bijstand	wob	wpb	burgerzaken	totaal
Aantal bezwaren	9	2	1	3	2	2	2	1	22
gegrond	0	0	0	0	0	1	0	0	1
nog geen beslissing	1	1	0	1	0	0	0	0	3
% gegrond	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%	4,5%

Klachten*	Sociale ontwikkeling	Ruimtelijke ontwikkeling	Openbare Ruimte	Dienstverlening- burgerzaken	Bedrijfsvoering	totaal
behandeling door gemeente	8	0	3	1	0	12
behandeling door Ombudsman	1 afgewezen	0	0	0	0	1
totaal	9	0	3	1	0	13

* Bij klachten wordt gestreefd naar een gezamenlijk gedragen oplossing in plaats van een formele uitspraak.

Aansprakelijkstellingen	gladheid	groen / inrichting openbare ruimte	verstopping riool	overig	totaal
aanvraag buiten behandeling of ingetrokken	0	1	0	1	2
toegewezen na ambtelijke beoordeling	1	0	0	1	2
afgewezen na ambtelijke beoordeling	0	4	0	0	4
toegewezen door verzekeraar	0	1	0	0	1
afgewezen door verzekeraar	0	0	0	0	0
nog in behandeling	0	0	1	0	1
totaal	1	6	1	2	10
% toegewezen	100%	17%	0%	50%	30%

Bijlage 3. Horizontale verantwoording

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
Woon- en leefklimaat							
1. Omgevingsrecht (Wabo)							
1 In welke mate voldoet de gemeente aan de kwaliteitscriteria 2.1?		51-75%		In juli 2016 komt Brabantbrede verordening over bodemniveau kwaliteit ter besluitvorming in de raad	76-100%		
2 Wat is de omvang van het aantal omgevingsvergunningen activiteit milieu?		49			25		De afname komt doordat veel van de inrichtingen die vergunningsplichtig waren nu onder de meldingsplicht vallen
3 Hoeveel vergunningen uit dit bestand zijn actueel?	Goede uitvoer van VTH taken en kwaliteit ruimtelijk beleid	49			25		
4 Bij hoeveel omgevingsvergunningen activiteit milieu betrof het een zogenaamde Lex Silencio Positivo (LSP)?	Kwaliteit van het proces	0			0		
5 Hoeveel omgevingsvergunningen activiteit milieu met een uitgebreide voorbereidingsprocedure zijn er verstrekt in de gemeente?		0			2		
6 In hoeveel van deze gevallen heeft dit geleid tot een beroepsprocedure?	Kwaliteit van het proces	0			0		
7 Is het handhavingsbeleid binnen de gemeente gebaseerd op een probleem- of risicoanalyse?	Voorwaarde voor goede beleidscyclus	Ja			Ja		
8 Heeft regionale afstemming bij het handhavingsbeleid plaatsgevonden?	Afstemming wettelijk verplicht	Ja			Ja		
9 Zijn er binnen het handhavingsbeleid beleidsdoelen vastgesteld?	Geven richting aan beleid	Ja			Ja		
10 Heeft de gemeente een toezicht- en sanctiestrategie voor het handhavingsbeleid vastgesteld?	Geeft richting aan uitvoering toezicht en handhaving	Ja			Ja		
11 Welke risicogebieden heeft de gemeente voor het handhavingsbeleid benoemd? - asbestregelgeving - brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen - constructieve veiligheid en brandveiligheid - verontreinigde grond - risicovolle inrichtingen	In hoeverre en op welke gebieden zijn risicogebieden benoemd binnen handhavingsbeleid	Ja		Op alle genoemde risicogebieden	Ja		Op alle genoemde risicogebieden
12 Evalueert de gemeente jaarlijks of de activiteiten in het uitvoeringsprogramma zijn uitgevoerd?	Inzicht of wettelijke taak wordt uitgevoerd	Ja			Ja		
13 Is het jaarlijkse uitvoeringsprogramma VTH-taken voor 1 januari aan de gemeenteraad aangeboden en beschikbaar voor de Gedeputeerde Staten?	Inzicht of VTH taken goed zijn geborgd in een uitvoeringsprogramma dat tijdig aan raad en Gedeputeerde Staten is aangeboden	Nee		Voorafgaand aan het uitvoeringsprogramma moest het handhavings-beleidsplan worden vastgesteld. Dit is voor het eerst in samenwerking met gemeenten Veldhoven en Best tot stand gekomen. Hierdoor is vertraging opgelopen. Het uitvoeringsprogramma bevindt zich in afrondende fase.	Nee		Er is prioriteit gegeven aan het inregelen van de beleidscyclus en het maken van een meerjarig beleidsplan, daarom is er in afstemming met de provincie voor gekozen het ambelijk opgestelde Uitvoeringsprogramma 2016 niet vast te laten stellen.

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
2. Wet Ruimtelijke Ordening							
1 Hoeveel procent van het gemeentelijke grondgebied wordt gedekt door bestemmingsplannen/beheersverordeningen?	Mate van dekking. Idealiter voor hele grondgebied beschikbaar	76-100%			76-100%		
2 Hoeveel bestemmingsplannen/beheersverordeningen heeft de gemeente?		18			17		
3 Hoeveel bestemmingsplannen/beheersverordeningen zijn ouder dan 10 jaar?	Inzicht in voortgang actualiseren bestemmingsplannen/beheersverordeningen	3		1. Paar stukjes buitengebied zijn buiten begrenzing gevallen. Meegenomen in herziening buitengebied. Mei 2016 ter inzage	1		Juni 2017 ter vaststelling gemeenteraad
				2. Plangebied Molenstraat-Dreefstraat zou eigen bestemmingsplan krijgen. Heeft vertraging opgelopen. Ontwerp bestemmingsplan juni 2016 ter inzage			Geactualiseerd
				3. Klein stukje Brabantiaaterein. Zou 1 bestemmingsplan zijn, is uiteindelijk gefaseerd. Nu stedenbouwkundige uitwerking. In 2016/2017 bestemmingsplan			Hiervoor is het oude bestemmingsplan nog van kracht
4 Hoeveel bestemmingsplannen/beheersverordeningen zijn digitaal ontsloten?	Inzicht in voortgang digitalisering	15			17		
5 B&W heeft de wettelijke bevoegdheid om bestemmingsplannen te wijzigen, ervan af te wijken, verder uit te werken of hieromtrent nadere eisen te stellen. Hoe vaak is de besluitvorming ten aanzien van deze bevoegdheid volgens de wettelijke procedures verlopen?	Geeft inzicht in hoeverre bevoegdheid juist wordt doorlopen	76-100%			Andere vraagstelling dan vorig jaar, zie onderstaand		
6 Hoe vaak heeft het college van B&W gebruik gemaakt van de wettelijke bevoegdheid om bestemmingsplannen te wijzigen, ervan af te wijken, verder uit te werken of hieromtrent nadere eisen te stellen?					0		Artikel 3.6. Wro omvat vier verschillende procedures/instrumenten. Er wordt alleen van binnenplanse afwijking gebruik gemaakt (gemantateerd via Vergunningen)
7 Hoe vaak is de besluitvorming ten aanzien van deze bevoegdheid juist doorlopen? (binnen de termijn en volgens de procedure)	Inzicht in kwaliteit ruimtelijk proces voornamelijk m.b.t. communicatie (bekendmaking)	76-100%			Andere vraagstelling dan vorig jaar, zie onderstaand		
8 Hoe vaak is de besluitvorming ten aanzien van deze bevoegdheid verlopen volgens de wettelijke procedures?					0		
9 Hoeveel vaststellingsbesluiten heeft de gemeente genomen?		2			3		
10 Hoeveel vaststellingsbesluiten zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld?	Kwaliteit van het proces	2			3		
11 Hoeveel vaststellingsbesluiten zijn volgens de wettelijke procedure afgehandeld?	Kwaliteit van het proces	2			3		

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
2. Wet Ruimtelijke Ordening (vervolg)							
12 Hoeveel aanvragen voor tegemoetkoming in planschade zijn er in de gemeente ingediend?	Mate waarin tegemoetkoming zich voordoet	0			2		Procedures vinden plaats in 2017
13 Hoeveel aanvragen voor tegemoetkoming in planschade zijn er gehonoreerd?	Mate waarin tegemoetkoming zich voordoet	0			0		
14 Hoe hoog was het totaal aangevraagde bedrag voor de tegemoetkoming in planschade?	Van belang voor mogelijke financiële consequenties	0			0		
15 Hoe hoog was het totaal gehonoreerde bedrag voor de tegemoetkoming in planschade?	Van belang voor mogelijke financiële consequenties	0			0		
16 Hoeveel grondexploitatieovereenkomsten zijn er binnen de gemeente gesloten?	Inzicht in hoeveel overeenkomsten zijn gesloten	3			2		
17 Hoeveel hiervan voldoen aan de wettelijke procedurele verplichtingen?		Vorig jaar niet ingevuld			2		
18 Hoe hoog is in de gemeente het totaalbedrag uit grondexploitatieovereenkomsten die voldoen aan de wettelijke procedurele verplichtingen?		Vorig jaar niet ingevuld			0		De gemeenteraad wordt jaarlijks via de begroting en jaarrekening geïnformeerd. De grondexploitaties zijn opgenomen in paragraaf G. Grondbeleid.
19 Heeft de gemeente een Wro handhavingsbeleidsplan vastgesteld?		Ja			Ja		
20 Hoeveel omgevingsvergunningen waarmee kan worden afgeweken van het bestemmingsplan zijn er het afgelopen jaar ingediend?	Hoe beter de inhoud van een bestemmingsplan hoe minder reden om af te wijken	2			38		Verschil doordat: nu ook kleine planologische afwijkingen zijn meegenomen en het aantal initiatieven is toegenomen, o.a. doordat de bouw- en woningmarkt is aangetrokken. Een aantal grote projectafwijkingen konden bij vaststelling bestemmingsplannen nog niet worden voorzien.
21 Hoeveel omgevingsvergunningen waarmee kan worden afgeweken van het bestemmingsplan zijn er het afgelopen jaar verleend?	Hoe beter de inhoud van een bestemmingsplan hoe minder reden om af te wijken	1			42		Idem
3. Waterwet (Gemeente vult ook eens per 3 jaar uitgebreide monitor van Stichting Rioned)							
1 Heeft de gemeente afspraken gemaakt met het waterschap over 1) beleid 2) planvorming 3) investeringsprogrammering 4) operationele zaken?	Inzicht in mate van bestuurlijke samenwerking	Ja, mvv operationele zaken			Ja		
2 Hoeveel aanvragen voor watervergunningen zijn er in de gemeente ingediend?		0			0		
3 Hoeveel aanvragen voor watervergunningen zijn correct afgehandeld?	Inzicht in kwaliteit vergunningverlening	nvt			nvt		
4 Hoeveel illegale lozingen in het openbaar vuilwaterriool zijn er bij gemeentelijk toezicht geconstateerd?	Risico voor volksgezondheid als toezicht tekort schiet	0			0		
5 Heeft de gemeente haar zorgplichten geformuleerd in een door de raad vastgesteld rioleringsplan ten aanzien van: 1) de inzameling en het transport van afvalwater 2) het grondwater 3) het hemelwater?	Gemeente heeft zorgplicht en moet Europese regels naleven (Nerpe)				ja		Nieuwe vraag 2016

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
3. Waterwet (vervolg)							
6 Houdt het gemeentelijke milieubeleidsplan rekening met de zorgplicht voor: 1) de inzameling en het transport van afvalwater 2) het grondwater 3) het hemelwater - zoals verankerd in het rioleringsplan?	Gemeente heeft zorgplicht en moet Europese regels naleven (Nerpe)	ja, maar niet in milieubeleidsplan maar in het vGRP 2014-2017			nvt		Bovenstaande vraag is toegevoegd. Daarom wijkt dit antwoord af van 2015. Waalre beschikt niet over een gemeentelijk milieubeleidsplan. Een milieubeleidsplan is geen verplichting
7 Is er een financiële meerjarenraming voor de rioolheffing in het rioleringsplan opgenomen?					Ja		Nieuwe vraag 2016
8 Hoeveel KRW gebieden heeft de gemeente in beheer?		0			0		
9 Hoeveel KRW registers worden voor de KRW gebieden bijgehouden door de gemeente?	Per KRW gebied moet een register worden bijgehouden	0			0		
4. Huisvestingswet							
1 Huisvestingswet	Realiseren van taakstelling			COA heeft gegevens aangeleverd. Wordt niet apart via Waarstaatjegemeente.nl info geleverd. Waalre heeft de taakstelling voor 2015 gehaald			COA levert gegevens over de huisvesting aan. Wordt niet apart door de gemeente via Waarstaatjegemeente.nl aangeleverd
5. Woningwet							
1 Heeft het college van B&W het verslag van de woningwet voorgelegd aan de gemeenteraad?	Optimaal informeren van de raad (wettelijke plicht) in ieder geval over omgang met adviezen Welstandscommissie	Nee		Verbeteractie om vanaf 2016 het verslag van de woningwet jaarlijks aan de gemeenteraad voor te leggen	Ja		
2 Hoeveel vergunningsaanvragen voor omgevingsvergunningen categorie bouwen zijn er ingediend?		104			111		
3 Hoeveel omgevingsvergunningen categorie bouwen zijn er verleend?	Hoeveelheid geweigerd om reden welstand	114		Overloop vanuit 2014. Geen plannen om reden welstand geweigerd	113		In 2016 zijn ook vergunningen verleend die in 2015 zijn ingediend
4 Hoe vaak is gebruik gemaakt van de bevoegdheid van het welstandsvrij verklaren van specifieke gebieden?	Mate van welstandsvrij verklaren kan van invloed zijn op kwaliteit bebouwde omgeving	0			0		
5 Hoe vaak is bestuursdwang toegepast om bouwwerken aan de regels te laten voldoen	Veel bestuursdwang zegt iets over de nalevingsgraad. Niet naleven brengt de veiligheid in het geding	0			0		
6. Monumentenwet							
1 Hoeveel rijksmonumenten heeft de gemeente?					28		Nieuwe vraag
2 Hoeveel vergunningsaanvragen voor wijziging aan/van rijksmonumenten zijn er ingediend?		1			0		
3 Hoeveel omgevingsvergunningen voor wijziging aan/van rijksmonumenten heeft de gemeente verleend?	Beeld van de zorg waarmee gemeente monumentenzorg heeft opgepakt	1			1		In 2016 is vergunning verleend die in 2015 is ingediend
4 Hoeveel adviezen zijn er door de monumentencommissie afgegeven met betrekking tot rijksmonumenten?	Geeft aan in hoeverre het onderwerp speelt in de gemeente. Zegt niets over opvolging ervan	5			1		

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
6. Monumentenwet (vervolg)							
5 Hoeveel bestuursrechtelijke handhavingszaken zijn er afgelopen jaar opgestart naar aanleiding van een overtreding van de Monumentenwet op het gebied van rijksmonumenten?	Zegt iets over nalevingsgraad. Hoe meer handhavingszaken, hoe meer overtredingen blijikbaar zijn geconstateerd	0			0		
Veiligheid en leefbaarheid							
1. Wet Veiligheidsregio's							
1 Heeft het college van B&W de noodzakelijke gegevens aangeleverd voor de risicokaart?	Actueel beeld van aanwezige risico's (wettelijke plicht)	Ja			Ja		
2 Heeft het bestuur van de veiligheidsregio het risicoprofiel in overleg met de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten vastgesteld?	Biedt mogelijkheid om risicogestuurd te kunnen handelen bij ramp of crisis	Ja			Ja		
3 Heeft de burgemeester vóór de vaststelling van het (regionaal) beleidsplan het ontwerpbeleidsplan besproken met de gemeenteraad?	Belang om vroegtijdig mee te kunnen praten over beleidsplan Veiligheidsregio	Ja			Ja		
4 Heeft de gemeente een brandveiligingsverordening vastgesteld?	College belast met brandweezorg. Verordening basis van deze taak	Ja			Ja		
5 Heeft de gemeente doelen vastgesteld met betrekking tot de brandveiligheid en brandweezorg (werkwijze en kwaliteit)?	Indicatie of doelen zijn vastgesteld	Ja			Ja		
2. Drink- en horecawet							
Omvang en toezicht							
1 Hoeveel vergunde alcohol verkooppunten en instellingen heeft de gemeente?	Inzicht in de omvang	2			41		De vraag is vorig jaar niet goed geïnterpreteerd. Toen zijn alleen de slijterijen en niet alle alcohol verkooppunten meegenomen.
2 Hoeveel commerciële horecabedrijven heeft de gemeente?	Inzicht in de omvang	25			27		
3 Hoeveel paracommerciële horecabedrijven heeft de gemeente?	Inzicht in de omvang	12			12		
4 Hoeveel capaciteit in fte was er het afgelopen jaar beschikbaar voor het uitoefenen van de gemeentelijke toezichttaken in het kader van de wet op vergunde horeca activiteiten?		2			2		
Controles							
1 Hoeveel controles in het kader van de wet vonden er het afgelopen jaar in totaal plaats?	Inzicht in mate van controle	43			24		Door een wetswijziging waarbij het toezicht op de leeftijdsgrenscontroles een bevoegdheid van de gemeente werd, hebben we hier een aantal jaren extra aandacht aan besteed door middel van meer controles. Nu zijn we weer terug naar het reguliere niveau.
2 Hoeveel controles in het kader van de wet vonden er het afgelopen jaar plaats op vergunde horeca activiteiten?	Inzicht in mate van controle	23			24		

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
2. Drank- en horecawet (vervolg)							
Controles (vervolg)							
3 Hoeveel controles in het kader van de wet vonden er het afgelopen jaar plaats op vergunde alcohol verkooppunten?	Inzicht in mate van controle	4			2		
4 Hoeveel controles in het kader van de wet vonden er het afgelopen jaar plaats op vergunde commerciële horecabedrijven?	Inzicht in mate van controle	11			11		
5 Hoeveel controles in het kader van de wet vonden er het afgelopen jaar plaats op vergunde paracommerciële bedrijven?	Inzicht in mate van controle	8			2		
6 Hoeveel ontheffingen heeft de gemeente afgelopen jaar verleend voor evenementen?	Inzicht in mate van controle	21			9		
7 Hoeveel controles in het kader van de wet hebben er afgelopen jaar plaatsgevonden op evenementen waarvoor een ontheffing is verleend?	Mate van controle om overlast te voorkomen	3			9		
8 Hoeveel controles heeft de gemeente afgelopen jaar uitgevoerd op de naleving van de leeftijdsgrens van 18 jaar bij vergunde horeca activiteiten?	Mate van oppakken controle leeftijdsgrens	38			16		Zie antwoord vraag 1
Overtreedingen en boetes							
1 Hoeveel overtredingen zijn er naar aanleiding van de controles op vergunde horeca activiteiten geconstateerd?	Verhouding tussen aantal controles en overtredingen. Zegt iets over nalevingsgraad	1			0		
2 Hoe vaak heeft de gemeente het afgelopen jaar bestuursrechtelijke handhavingsacties ingezet op basis van de bepalingen in de wet?	Inzicht in omvang bestuursrechtelijke handhavingsacties	0			0		
3 Hoe vaak heeft de gemeente het afgelopen jaar in het kader van de wet de bestuurlijke boete ingezet als handhavingsmiddel?	Inzicht in omvang bestuursrechtelijke handhavingsacties	0			0		
4 Hoe vaak heeft de gemeente het afgelopen jaar in het kader van de wet de handhavingsactie van bestuursdwang ingezet?	Inzicht in omvang bestuursrechtelijke handhavingsacties	0			0		
5 Hoe vaak heeft de gemeente het afgelopen jaar in het kader van de wet de handhavingsactie van het schorsen van een vergunning ingezet?	Inzicht in omvang bestuursrechtelijke handhavingsacties	0			0		
Dienstverlening							
Paspoortwet							
1 Heeft de gemeente de jaarlijkse controle op de toepassing van beveiligingsmaatregelen (zelfevaluatie) vóór 1 oktober van het desbetreffende kalenderjaar uitgevoerd?	Indicatie of gemeente goed vorm geeft aan kwaliteitscyclus binnen dit domein	Ja			Ja		
Wet Basisregistratie personen (BRP)							
Heeft de gemeente de jaarlijkse zelfevaluatie Brp vóór 1 oktober van het desbetreffende kalenderjaar uitgevoerd?	Indicatie of gemeente goed vorm geeft aan kwaliteitscyclus binnen dit domein	Ja			Ja		

Indicator Waarstaatjegemeente.nl	Toelichting	2015			2016		
		Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten	Gegevens gemeente Waalre	Sta- tus	Verbeterpunten
Dienstverlening (vervolg)							
Archief- en informatiebeheer (archieffwet)							
Is voldaan aan vereisten de vanuit de Archiefwet m.b.t. het archief- en informatiebeheer?	Jaarlijks verslag van college aan raad op 5 prioritaire thema's en evt verbetertrajecten als bijlage bij de jaarrekening			In plaats van de indicatoren op Waarstaatjegemeente.nl is op verzoek van de provincie een apart jaarverslag (inclusief verbeterpunten) op de uitvoering van de archiefwet als bijlage bij jaarrekening 2015 opgenomen			In plaats van de indicatoren op Waarstaatjegemeente.nl is op verzoek van de provincie een apart jaarverslag (inclusief verbeterpunten) op de uitvoering van de archiefwet als bijlage bij jaarrekening 2016 opgenomen
Informatieveiligheid							
1 Heeft de gemeente informatieveiligheid als onderdeel van de collegeambities opgenomen?		Ja			Ja		
2 Heeft de gemeente informatieveiligheid onderdeel gemaakt van de portefeuille van een van de leden van het college van B&W?		Impliciet onderdeel van de portefeuille van een van de leden van B&W			Ja		
3 Heeft de gemeente in het jaarverslag een paragraaf aangaande informatieveiligheid opgenomen?		Nee			Nee		Informatieveiligheid is onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering.
4 Heeft de gemeente informatieveiligheidsbeleid/ informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld dat is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG)?		Niet op basis BIG maar wel op basis van Code voor informatiebeveiliging, NEN ISO 27001 en 27002		Het beleid wordt in 2016 geactualiseerd op basis van standaarden BIG	nee		Het beleid is in 2016 opnieuw beoordeeld. De standaarden BIG zijn in voldoende mate in het beleid opgenomen
5 Werkt de gemeente in het SUWI-domein eveneens op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG)?		Ja		We zijn onlangs voor de audit SUWI geslaagd	Ja		In 2015 is een landelijk onderzoek gehouden. Waalre is hiervoor geslaagd.
6 Baseert de gemeente de uitvoering van het informatieveiligheidsbeleid op eigenstandige risicoafwegingen?		Nee, staat wel gepland		De uitvoering van het geactualiseerde beleid staat gepland. Het opgestelde informatiebeveiligingsplan 2016 is wel op eigenstandige risicoafwegingen gebaseerd.	nee		Deze eigenstandige risicoafweging wordt wel gepland in het op te stellen uitvoeringsplan 2017/2018. De minimale eis van de BIG is momenteel de basis.
7 Is informatieveiligheid opgenomen in de gemeentelijke planning en controlcyclus?		Nee, staat wel gepland		In het informatiebeveiligingsplan is opgenomen dat de informatiebeveiligingsorganisatie toegerust wordt om periodieke controles uit te voeren.	Ja		Informatiebeveiligingsbeleid maakt al wel onderdeel uit van de P&C cyclus. Uitvoering moet in 2017 / 2018 / 2019 verder handen en voeten krijgen in de uitvoering.
8 Zet uw gemeente in op blijvend bewustzijn op informatieveiligheid bij haar medewerkers door middel van leren en ontwikkelen?		Nee, staat wel gepland		Een van de projecten binnen het informatiebeveiligingsplan is gericht op bewustwording dmv informeren, uitdagen, inspireren/stimuleren etc.	Ja		

Dienstverlening (vervolg)						
Archief- en informatiebeheer (archiefwet)						
Is voldaan aan vereisten de vanuit de Archiefwet m.b.t. het archief- en informatiebeheer?	Jaarlijks verslag van college aan raad op 5 prioritaire thema's en evt verbetertrajecten als bijlage bij de jaarrekening			In plaats van de indicatoren op Waarstaatjegemeente.nl is op verzoek van de provincie een apart jaarverslag (inclusief verbeterpunten) op de uitvoering van de archiefwet als bijlage bij jaarrekening 2015 opgenomen		Dit jaar zijn op verzoek van het RHCE de indicatoren op Waarstaatjegemeente.nl gevuld en op verzoek van de provincie is een apart jaarverslag (inclusief verbeterpunten) op de uitvoering van de archiefwet als bijlage opgenomen
1 Wordt een kwaliteitssysteem voor het beheer van te bewaren archiefbescheiden toegepast door de gemeente?	Geeft een indicatie van de bereidheid om het informatiebeheer voortdurend te verbeteren				Deels (50%)	Voor een deel van de archiefbescheiden hebben we een kwaliteitssysteem. Voor het overige deel willen we dit met invoering van het zaakstelsel verder optimaliseren
2 In welke mate beschikt de gemeente over een actueel, compleet en logisch samenhangend overzicht van (te bewaren) archiefbescheiden?	Geeft een indicatie in welke mate de gemeente in staat is snel stukken te leveren, het beheer aan de eisen te laten voldoen en archiefstukken tijdig over te brengen of te vernietigen				90%	
3 In welke mate zijn de archiefbescheiden (papier/digitaal) beschreven op basis van een vastgesteld metadataschema?	Het opnemen van metadata is van belang voor de uitwisselbaarheid van gegevens, bijvoorbeeld wanneer digitale archiefbescheiden op termijn in een digitale archiefbewaarplaats moeten worden ondergebracht				60%	Alles wat gedigitaliseerd is, is voorzien van vaste metadata. Voor het overige gebeurt dit op het moment van digitaliseren. Met de komst van het zaakstelsel gaan we dit verder optimaliseren.
4 Voorziet de bewaarstrategie voor archiefbescheiden (papier/digitaal) in conservering met het oog op opslag van ten minste honderd jaar?	Een bewaarstrategie dient ertoe de duurzaamheid van papieren en digitale archiefstukken op langere termijn te borgen				100%	
5 In welke mate is van de aanwezige archiefbescheiden (papier/digitaal) de bewaartermijn in beeld gebracht?	Wanneer de selectielijst niet of niet goed wordt gevolgd, worden archiefstukken te vroeg, te laat of ten onrechte vernietigd				80%	
6 Past de gemeente vervanging toe?	Het niet of niet volgens de regels toepassen van vervanging van papieren door digitale archiefbescheiden (gevolgd door vernietiging van het papieren exemplaar) leidt in de praktijk tot informatieverlies en in het ergste geval tot volledig verlies van het vervangen archief				Deels (50%)	Vervanging wordt toegepast t.a.v. vernietigbare archiefbescheiden.
7 In welke mate zijn alle archiefbescheiden van de gemeente, ouder dan 20 jaar, overgebracht naar de daarvoor aangewezen openbare archiefbewaarplaats?	Met het overbrengen worden archieven openbaar en dus raadpleegbaar. Uitstel benadeelt de burger die archieven wil raadplegen				100%	Vervroegd overgebracht naar RHCE
8 Heeft de gemeente een archiefbewaarplaats aangewezen die aan de eisen voldoet?	Belangrijk dat er een bewaarplaats is die voldoet aan alle wettelijke eisen				ja	Dat is RHCE
9 In hoeverre beschikt de gemeente over één of meer archiefruimten waarvan is vastgesteld dat deze aan alle in de Archiefbesluit- en regeling genoemde eisen voldoet?	Het ontbreken verhoogt de kans op verlies van archief door brand, wateroverlast, diefstal, schimmeluitbraak en ongediertevraat.				nee	In onze tijdelijke huisvesting beschikken wij niet over een ruimte die voldoet aan de gestelde eisen. Dit is wel het geval in het nieuwe gemeentehuis

Dienstverlening (vervolg)						
Informatieveiligheid						
1 Heeft de gemeente informatieveiligheid als onderdeel van de collegeambities opgenomen?		Ja			Ja	
2 Heeft de gemeente informatieveiligheid onderdeel gemaakt van de portefeuille van een van de leden van het college van B&W?		Impliciet onderdeel van de portefeuille van een van de leden van B&W			Ja	
3 Heeft de gemeente in het jaarverslag een paragraaf aangaande informatieveiligheid opgenomen?		Nee			Nee	Informatieveiligheid is onderdeel van de paragraaf bedrijfsvoering.
4 Heeft de gemeente informatieveiligheidsbeleid/informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld dat is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG)?		Niet op basis BIG maar wel op basis van Code voor informatiebeveiliging, NEN ISO 27001 en 27002		Het beleid wordt in 2016 geactualiseerd op basis van standaarden BIG	nee	Het beleid is in 2016 opnieuw beoordeeld. De standaarden BIG zijn in voldoende mate in het beleid opgenomen
5 Werkt de gemeente in het SUWI-domein eveneens op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG)?		Ja		We zijn onlangs voor de audit SUWI geslaagd	Ja	In 2015 is een landelijk onderzoek gehouden. Waalre is hiervoor geslaagd.
6 Baseert de gemeente de uitvoering van het informatieveiligheidsbeleid op eigenstandige risicoafwegingen?		Nee, staat wel gepland		De uitvoering van het geactualiseerde beleid staat gepland. Het opgestelde informatiebeveiligingsplan 2016 is wel op eigenstandige risicoafwegingen gebaseerd.	nee	Deze eigenstandige risicoafweging wordt wel gepland in het op te stellen uitvoeringsplan 2017/2018. De minimale eis van de BIG is momenteel de basis.
7 Is informatieveiligheid opgenomen in de gemeentelijke planning en controlcyclus?		Nee, staat wel gepland		In het informatiebeveiligingsplan is opgenomen dat de informatiebeveiligingsorganisatie toegerust wordt om periodieke controles uit te voeren.	Ja	Informatiebeveiligingsbeleid maakt al wel onderdeel uit van de P&C cyclus. Uitvoering moet in 2017 / 2018 / 2019 verder handen en voeten krijgen in de uitvoering.
8 Zet uw gemeente in op blijvend bewustzijn op informatieveiligheid bij haar medewerkers door middel van leren en ontwikkelen?		Nee, staat wel gepland		Een van de projecten binnen het informatiebeveiligingsplan is gericht op bewustwording dmv informeren, uitdagen, inspireren/stimuleren etc.	Ja	
9 Informatieveiligheid verandert continu, hoe gaat uw gemeente om met de telkens veranderende informatieveiligheidsrisico's?		concept informatiebeveiligingsplan is opgeleverd met planning inrichting informatiebeveiligingsorganisatie welke veranderingen in beeld brengt en vervolgacties aangeeft.			Ja	Proces is onderdeel van de P&C cyclus. Periodiek wordt een uitvoeringsplan opgesteld en gemonitord.
10 Heeft u nog andere opmerkingen betreffende informatieveiligheid in uw gemeente en/of de vragenlijst?		Nee			Nee	

Onderwijs						
1. Leerlingenvervoer						
Heeft de gemeente een Verordening Leerlingenvervoer die voldoet aan de wettelijke regels?	Wettelijke plicht om verordeing te hebben die aan wettelijke regels voldoet	Ja			Ja	
2. Leerplichtwet						
Heeft het college van B&W vóór 1 oktober het jaarverslag over de leerplichtwet aan de gemeenteraad aangeboden?	In staat stellen om te toetsen of gevoerde beleid effectief was	Ja			Ja	
3. Kinderopvang						
Aparte procedure: gegevens staan voorgevuld op Waarstaatjegemeente.nl. Actie gemeente is gegevens controleren en toelichting geven op aangeleverde cijfers. Rapport vaststellen door college en voor 1 juli beschikbaar stellen aan raad en Inspectie. Na afhandeling wordt het rapport automatisch gepubliceerd op Waarstaatjegemeente.nl		Afronden voor 1 juli 2016				Afronden voor 1 juli 2017
Wet Publieke Gezondheid						
1 Heeft de gemeente een vastgestelde nota gemeentelijk gezondheidsbeleid?		Ja			Ja	
2 Gaat de nota gemeentelijk gezondheidsbeleid in op de landelijke prioriteit van: 1)overgewicht 2)diabetes 3)depressie 4)roken 5)schadelijk alcoholgebruik?	Mate waarin het beleid ingaat op de landelijke prioriteiten	Ja			Ja	

Jaarverslag 2016 informatie- en archiefbeheer

Conform artikel 9 van de Archiefverordening Waalre, wordt tweejaarlijks verslag uitgebracht. Vorig jaar hebben we als onderdeel van de jaarstukken 2015 (vastgesteld op 31 mei 2016) aan uw raad uitvoerig verslag uitgebracht over het informatie- en archiefbeheer binnen de gemeente Waalre

Het betrof de volgende Kritische Prestatie Indicator-thema's:

- Lokale regelingen
- Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid archiefbescheiden
- Digitale archiefbescheiden
- Overbrenging van archiefbescheiden naar archiefbewaarplaatsen
- Archiefbewaarplaatsen, archiefruimten en e-depots

Bij brief van 4 augustus 2016 gaven Gedeputeerde Staten (GS) te kennen dat ze met waardering hebben kennisgenomen van voornoemd verslag en dat gemeente Waalre hiermee voldoet aan de criteria uit het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht.

Bij het beoordelen van het verslag deed GS daarnaast een aantal bevindingen die als verbeteractie kunnen worden opgepakt. Het betreft hier o.a. de aanpassing van de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer omdat hierin nog wordt verwezen naar "Samenwerkingsverband Regio Eindhoven" in plaats van "Metropoolregio Eindhoven". Aan deze opmerkingen is gehoor gegeven middels vaststelling door uw Raad van de Archiefverordening Waalre 2017 op 7 maart 2017 en vaststelling door het College van het Besluit Informatiebeheer op 14 maart 2017.

Om de invoering van zaakgericht werken mogelijk te maken is er eind 2016 een aanbestedingsprocedure doorlopen waaruit de firma Mintlab als leverancier van een zaakstelsel naar voren is gekomen. Tijdens de hierop volgende "Proof of Concept" heeft dit bedrijf aangetoond dat het systeem voorziet in de vereiste functionaliteiten. In 2017 wordt gewerkt aan de organisatie brede invoering van zaakgericht werken. Het in een eerder stadium gedigitaliseerde archief zal via het zaakstelsel toegankelijk worden gemaakt.

Periodiek voert het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven een audit op het informatie- en archiefbeheer binnen aangesloten gemeenten. In 2017 vindt een audit plaats in Waalre.

B. De jaarrekening

B De Jaarrekening 2016:

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting.....	160
2. Wet Normering Topinkomens.....	163
3. De balans en de toelichting.....	164
4. Schatkistbankieren.....	174
5. Overzicht reserves en voorzieningen.....	176
6. Overzicht overbrengen van kredieten van 2016 naar 2017.....	180
7. Overzicht gewaarborgde leningen.....	182
8. De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.....	183

1. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

omschrijving	gerealiseerd /werkelijk	begroting 2016			gerealiseerd /werkelijk
	2015	primair	wijzigingen	totaal	2016
Totaal lasten publieke dienstverlening	1.758	1.920	238	2.158	1.765
Totaal lasten Onderwijs	1.332	1.523	125-	1.398	1.287
Totaal lasten cultuur en sport	1.534	1.464	64-	1.400	1.496
Totaal lasten sociale voorzieningen	5.114	5.265	187-	5.078	4.925
Totaal lasten jeugdhulp	2.616	1.466	1.101	2.567	2.459
Totaal lasten WMO en volksgezondheid	4.938	5.302	433-	4.869	5.010
Totaal lasten milieu en duurzaamheid	2.169	1.915	176	2.091	2.287
Totaal lasten openbare ruimte	4.620	4.423	19	4.442	4.574
Totaal lasten ruimtelijke ontw. en economie	4.126	1.587	2.280	3.867	3.563
Totaal lasten algemeen bestuur	3.398	2.883	1.394	4.277	4.242
Totaal lasten veiligheid	944	882	4	886	819
Totaal lasten dekkingsmiddelen(excl.reserves)	1.272	515	206	721	1.003
Totaal lasten	33.821	29.145	4.609	33.754	33.430
Totaal baten publieke dienstverlening	594	790	135	925	996
Totaal baten Onderwijs	172	144	7	151	161
Totaal baten cultuur en sport	180	202	-	202	189
Totaal baten sociale voorzieningen	2.376	2.671	96-	2.575	2.341
Totaal baten jeugdhulp	2	-	-	-	-
Totaal baten WMO en volksgezondheid	508	495	191-	304	337
Totaal baten milieu en duurzaamheid	1.883	1.802	207	2.009	2.154
Totaal baten openbare ruimte	1.816	1.614	70	1.684	1.659
Totaal baten ruimtelijke ontw. en economie	3.030	539	2.713	3.252	3.117
Totaal baten algemeen bestuur	267	19	1.106	1.125	1.092
Totaal baten veiligheid	70	29	52	81	23
Totaal baten dekkingsmiddelen(excl.reserves)	21.422	20.588	427	21.015	21.365
af rondingsverschillen	4-		3-	3-	5-
Totaal baten	32.316	28.893	4.427	33.320	33.429
Totaal saldo publieke dienstverlening	1.164	1.130	103	1.233	769
Totaal saldo Onderwijs	1.160	1.379	132-	1.247	1.126
Totaal saldo cultuur en sport	1.354	1.262	64-	1.198	1.307
Totaal saldo sociale voorzieningen	2.738	2.594	91-	2.503	2.584
Totaal saldo jeugdhulp	2.614	1.466	1.101	2.567	2.459
Totaal saldo ruimtelijke ontw. en economie	1.096	1.048	433-	615	446
Totaal saldo algemeen bestuur	3.131	2.864	288	3.152	3.150
Totaal saldo veiligheid	874	853	48-	805	796
Totaal saldo dekkingsmiddelen	20.150-	20.073-	221-	20.294-	20.362-
af rondingsverschillen	4		3	3	5
Totaal saldo	1.505	252	182	434	1
Totaal toevoegingen aan reserves	3.925	159	65	224	567
Totaal onttrekking uit reserves	5.003	413	419	832	1.351
af rondingsverschil					
totaal resultaat	427	2-	172-	174-	783-
	nadeel	voordeel	voordeel	voordeel	voordeel

Bedrag van de heffing van de vpb 2016 is € 4.000

bedragen inclusief mutatie reserves	gerealiseerd /werkelijk	begroting 2016			gerealiseerd /werkelijk
	2015	primair	wijzigingen	totaal	2016
<u>uitsplitsing lasten algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;	288	322	10-	312	301
b. algemene uitkeringen;	-	-	-	-	-
c. dividend;	-	-	-	-	-
d. saldo van de financieringsfunctie;	6	5	-	5	1
e. overige algemene dekkingsmiddelen	4.903	346	282	628	1.268
	5.197	673	272	945	1.570
<u>uitsplitsing baten algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;	3.039	3.129	18-	3.111	3.108
b. algemene uitkeringen;	16.790	16.249	826	17.075	17.180
c. dividend;	4	4	2	6	6
d. saldo van de financieringsfunctie;	1.340	979	15-	964	1.072
e. overige algemene dekkingsmiddelen	5.252	650	41	691	1.350
	26.425	21.011	836	21.847	22.716
<u>uitsplitsing saldo algemene dekkingsmiddelen</u>					
a. lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;	2.751-	2.807-	8	2.799-	2.807-
b. algemene uitkeringen;	16.790-	16.249-	826-	17.075-	17.180-
c. dividend;	4-	4-	2-	6-	6-
d. saldo van de financieringsfunctie;	1.334-	974-	15	959-	1.071-
e. overige algemene dekkingsmiddelen	349-	304-	241	63-	82-
	21.228-	20.338-	564-	20.902-	21.146-

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

begrotings wijziging	omschrijving	bedrag onvoorzien
0	Primitieve begroting 2016	322.000,00
2	verwerken 8e, 9e en 10e turap 2015 in 2016	-166.135,00
3	1e turap 2016	28.758,00
7	2e turap 2016	-24.000,00
9	3e turap 2016	-120.211,00
11	4e turap 2016	-22.000,00
12	5e turap 2016	248.981,00
14	6e turap 2016	36.352,00
15	7e turap 2016	-56.761,00
16	8e turap 2016	6.500,00
18	9e turap 2016	-253.484,00
eindsaldo bedrag onvoorzien		0,00

Analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en jaarstukken

Voor een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken wordt verwezen naar de toelichtingen bij de desbetreffende programma's/thema's.

Overzicht incidentele baten en lasten per programma

thema functie	omschrijving	lasten	waarvan tlv reserves	baten	waarvan tgv reserves
Publieke dienstverlening	822 Woonwagencentrum	3.339	3.339		
	totaal publieke dienstverlening	3.339	3.339	-	-
Cultuur en sport	531 subsidie culturele organisaties	18.000	-		
	totaal cultuur en sport	18.000	-	-	-
WMO en volksgezondheid	662 HH toelage	48.503	-		
	670 kosten 't Hazzo	136.271	-		
	totaal WMO en volksgezondheid	184.774	-	-	-
Openbare ruimte	210 krediet risico's wegenbeheersplan	29.723	29.723		
	210 krediet herinrichting perkeeterrein den Hof	4.481	4.481		
	210 planontwikkelingskosten N69	48.085	-		
	totaal openbare ruimte	82.289	34.204	-	-
Ruimtelijke ordening en economie	810 krediet actualiseren bestemmingsplannen	4.621	2.201		
	810 krediet reconstructie buitengebied	23.176	23.176		
	810 krediet reconstructiebijdrage	9.000	9.000		
	810 afwaardering gronden	106.000	106.000		
	810 winstneming Brabantierrein			329.699	-
	810 winstneming Molenstraat/Dreefstraat			331.273	-
	totaal ruimtelijke ordening en economie	142.797	140.377	660.972	-
Algemeen bestuur	001 De kracht van Waalre	9.038	-		
	002 ontwikkelingskosten website	37.153	-		
	005 krediet vitale coalitie	24.406	24.406		
	totaal algemeen bestuur	70.597	24.406	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	960 krediet sloop vleugels gemeentehuis	2.314	2.314		
	960 krediet zaakgezicht werken	59.119	59.119		
	totaal algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	61.433	61.433	-	-
	totaal alle thema's	563.229	263.759	660.972	-

Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

In 2016 zijn er structurele onttrekkingen gedaan ter dekking van de afschrijving op activa aan de volgende reserves:

-	huisvesting gemeentewerf	€ 12.640
-	renovatie sporthallen	€ 68.837
-	renovatie brandweerkazerne	€ 24.234
-	buitensportacc. sportpark Waalre	€ 50.220

2. Wet Normering Topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende de Gemeente Waalre van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de gemeente Waalre is € 179.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen-Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	De heer F. Compagne	De heer W. Ernes	Mevr. J. Stokmans-van Schaik	Mevr. J. Stokmans-van Schaik	Mevr. S. Cannmeijer-Verhagen	Mevr. S. Cannmeijer-Verhagen
Functiegegevens	Gemeente-secretaris	Griffier	Plaatsverv. griffier	Medewerker griffie	Plaatsverv. griffier	Strategisch adviseur
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12		1/1 - 31/12		1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	0,89		0,89		0,89
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee		ja		ja
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja		ja		ja
Individueel WNT-maximum	€ 179.000	€ 159.310				
Beloning	€ 93.924,98	€ 52.965,47		€ 40.081,16		€ 51.862,92
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 164,70	€ 0,00		€ 0,00		€ 0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.653,97	€ 7.200,93		€ 3.695,22		€ 6.781,42
<i>Subtotaal</i>	€ 107.945,91	€ 58.592,26		€ 43.776,38		€ 58.644,34
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0,00	€ 0,00		€ 0,00		€ 0,00
Totaal bezoldiging	€ 107.945,91	€ 58.592,26		€ 87.552,76		€ 117.288,68
Verplichte motivering indien overschrijding						
Gegevens 2015						
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12	1/1-15/9	16/9-31/12	1/1-15/9	16/9-31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1	0,89	1	0,822	0,417	0,583
Beloning	€ 92.298	€ 16.443	€ 29.824	€ 11.425	€ 18.440	€ 14.553
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 590	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 9.978	€ 1.988	€ 2.785	€ 944	€ 4.185	€ 1.083
Totaal bezoldiging 2015	€ 102.866	€ 18.431	€ 32.609	€ 12.369	€ 22.625	€ 15.636

In 2016 zijn er geen uitkeringen verstrekt aan topfunctionarissen wegens beëindiging van het dienstverband.

3. De balans en de toelichting

ACTIVA	Ultimo 2016	Ultimo 2015
Vaste activa:		
1. Immateriële vaste activa		
a. kosten sluiten van geldleningen en saldo aqio/disagio	0	0
b. kosten onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief	0	0
c. bijdrage aan activa in eigendom van derden	0	0
subtotaal	0	0
2. Materiële vaste activa		
a. Investerings met economisch nut	13.977.573	11.622.627
b. invest. ec. nut waarvoor heffing kan worden geheven	8.508.747	8.095.923
c. Investerings i/d openb.ruimte met maatschappelijk nut	1.016.888	886.338
subtotaal	23.503.208	20.604.888
3. Financiële vaste activa		
a kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	15.795	15.795
- gemeenschappelijke regelingen	0	0
- overige verbonden partijen	0	0
b. leningen aan:		
- openbare lichamen	0	0
- woningbouwcorporaties	0	0
- deelnemingen	470.084	587.605
- overige verbonden partijen	0	0
c. overige langlopende leningen	52.184	54.453
d. uitz. Rijk's schatkist met rentetypische looptijd >1 jaar	0	0
e. uitz. Ned. schuld papier met rentetypische looptijd >1 jaar	0	0
f. overige uitzettingen met rentetypische looptijd >1 jaar	0	0
subtotaal	538.063	657.853
Totaal vaste activa	24.041.271	21.262.741
Vlottende activa:		
4. Voorraden:		
a. grond- en hulpstoffen:	0	0
b. onderhanden werk, w.o. bouwgronden in exploitatie	3.001.862	4.472.757
c. gereed product en handelsgoederen	0	0
d. vooruitbetalingen	0	0
subtotaal	3.001.862	4.472.757
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar		
a. vorderingen op openbare lichamen	1.847.463	1.985.508
b. verstrekte kasgeldleningen aan openb. Lichamen	0	0
c. overige verstrekte kasgeldleningen	0	0
d. uitz. Rijk's schatkist met rentetypische looptijd >1 jaar	0	0
e. rek.-courant verhoudingen met het Rijk	6.209.321	5.073.632
f. rek.-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0
g. uitz. Ned. schuld papier met rentetypische looptijd >1 jaar	0	0
h. overige vorderingen	1.892.012	3.008.699
i. overige uitzettingen	0	0
subtotaal	9.948.796	10.067.839
6. Liquide middelen:		
Kassaldi	1.337	1.467
Banksaldi	486.806	187.755
subtotaal	488.143	189.222
7. Overlopende activa:		
a. nog te ontvangen door voorfinanciering uitkeringen	0	0
b. overige nog te ontvangen	543.017	645.449
	543.017	645.449
Totaal vlottende activa	13.981.818	15.375.267
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	38.023.089	36.638.008
Recht op verliescompensatie vennootschapsbelasting	0	

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANSWAARDERING.

De balans is volledig afgestemd op het BBV 2004 (Besluit begroting en verantwoording). Voor zover hierna niet anders vermeld zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

ACTIVA

Het afschrijvingsbeleid is bepaald in de "Financiële verordening gemeente Waalre" (verordening ex art. 212 gemeentewet), vastgesteld door de gemeenteraad op 16 december 2008.

Investerings economisch nut:

In het algemeen geldt, dat voor de bepaling van de afschrijving uitgegaan wordt van de verwachte levensduur. Er wordt afgeschreven over de netto investering (reserves worden niet in mindering gebracht) en wel op lineaire basis. De investeringen in het kader van het Gemeentelijk rioleringsplan worden afgeschreven op 50-jarige annuïteitbasis. De eerste afschrijving wordt toegepast in het jaar dat de investering op 1 juli van het jaar financieel is afgerond of in gebruik is genomen.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut:

Op grond van bovenstaande verordening worden deze investeringen in principe niet geactiveerd maar ineens afgeschreven tenzij de gemeenteraad anders beslist. Bij raadsbesluit van 28 september 2004 is besloten om investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut voortaan niet meer te activeren maar ten laste van de exploitatie te brengen en deze te dekken middels de reserves. De "reserve vrij besteedbaar" en zonodig de "algemene reserve" worden voor dergelijke investeringen aangewend.

Algemeen.

Indien bij de diverse activa is opgenomen dat deze gewaardeerd zijn tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, moet hieronder verstaan worden: inkoopprijs inclusief bijkomende kosten. Rente over kapitaalinvesteringen. In het jaar van raming van de kapitaaluitgaven wordt in de betreffende begroting voor een heel jaar rente berekend over de investering.

Immateriële vaste activa.

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen (lineair). De afschrijvingstermijn bedraagt 5 jaar.

Materiële vaste activa.

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met eventueel van derden ontvangen bijdragen alsmede met de afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Voor investeringen t/m 2003 zijn mogelijk ook nog reserves in mindering gebracht. Dit is vanaf 2004 niet meer toegestaan. Er is 1 perceel van de materiële vaste activa in erfpacht uitgegeven.

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Financiële vaste activa.

Deelnemingen:

De deelnemingen in andere rechtspersonen zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen verminderd met de niet volgestorte bedragen.

Leningen u/g:

De verstrekte geldlening aan het Waalres Museum is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de lening, verminderd met de ter zake ontvangen aflossingen.

PASSIVA

Rentetoerekening aan/over reserves en voorzieningen.

Op grond van de Nota Reserves & Voorzieningen wordt over de reserves 3% rente berekend (m.u.v. bepaalde specifieke reserves). In de nota is tevens bepaald dat de rente m.b.t. de algemene reserve voortaan eveneens aan de reserve zal worden toegevoegd m.u.v. de algemene bufferreserve. Over de voorzieningen wordt eveneens 3% rente berekend. Alleen aan voorzieningen die berekend zijn op basis van contante waarde vindt toevoeging van de rente aan de voorziening plaats. In andere gevallen is dit volgens de wettelijke voorschriften niet toegestaan.

Voorzieningen.

De volgende voorzieningen zijn gevormd op basis van contante waarde:

Voorziening onderhoud gemeentegebouwen, voorziening rationeel wegbeheer, de voorziening personele verplichtingen en de voorzieningen vervanging riolering en afvalstoffenheffing. Bij de contante waarde berekeningen is in principe uitgegaan van 3% (m.u.v. de voorziening personele verplichtingen en riolering), vandaar dat rente tot eenzelfde percentage is toegevoegd aan deze voorzieningen.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015.**Vaste Activa:**

1. Immateriële vaste activa

N.v.t.

2. Materiële vaste activa.

	Boekwaarde 1-1-'16	Investe- ringen	des - investe- ringen	Afschrijvingen	Afwaarde- ring duurza- me waarde- vermindering	Bijdrage derden	Boekwaarde 31-12-'16
Investeringen met economische nut							
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	57.604	125.740	149.500	6.400	0	0	27.444
Gronden en terreinen	1.849.443	584.000	0	0	106.000	0	2.327.443
Bedrijfsgebouwen	8.032.607	3.233.822	688.825	471.100	0	0	10.106.504
Vervoermiddelen	0	0	0	0	0	0	0
Machines	45.142	0	0	25.741	0	0	19.401
Overige (economisch nut)	1.637.831	28.589	0	169.641	0	0	1.496.779
Totaal inv. met eco. nut	11.622.627	3.972.151	838.325	672.882	106.000	0	13.977.573
Investeringen met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven							
Gronden en terreinen (heffing mogelijk)	131.000	0	0	0	0	0	131.000
Bedrijfsgebouwen (heffing mogelijk)	13.836	0	0	2.306	0	0	11.530
Grond-, weg- en waterb. werken (heffing moge	7.741.919	565.199	5.491	115.508	0	0	8.186.119
Vervoermiddelen (heffing mogelijk)	92.920	0	0	18.750	0	0	74.170
Overige (economisch nut) (heffing mogelijk)	116.248	0	0	10.320	0	0	105.928
Totaal inv. met eco. nut (heffing mogelijk)	8.095.923	565.199	5.491	146.884	0	0	8.508.747
Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut							
Overige (maatschappelijk nut)	879.134	151.452	17.300	0	0	0	1.013.286
Overige (maatschappelijk nut) heffing mogelijk	7.204	0	0	3.602	0	0	3.602
Totaal inv. In de openb. ruimte maatsch. nut	886.338	151.452	17.300	3.602	0	0	1.016.888
TOTAAL	20.604.888	4.688.802	861.116	823.368	106.000	0	23.503.208

De duurzame waardevermindering ter hoogte van € 106.000 betreft de afboeking van de boekwaarde van 1 perceel, zie toelichting paragraaf G.

De boekwaarde van gronden die in erfpacht zijn uitgegeven is € 224.851

3. Financiële vaste activa.

	Balans 1-1-'16	Vermeer- deringen	Verminde- ringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Balans 31-12-'16
Kapitaalverstrekkingen	15.795	0	0	0		15.795
Overige langlopende leningen	54.453	0	2.269	0		52.184
Leningen aan deelnemingen	587.605	0	117.521	0		470.084
TOTAAL	657.853	0	119.790	0	0	538.063

Kapitaalverstrekkingen:

Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten: 6.318 x € 2,50 € 15.795

Overige langlopende leningen:

Geldlening Waalres Museum t/m 2039 tegen 3,5% rente p.j. € 52.184

Leningen aan deelnemingen: aan de BNG i.v.m aandelen bouwfonds € 470.084

Vlottende activa:

4. Voorraden

	Balans 31-12-'15	mutatie i.v.m. gewijzigde regelgeving	Balans 1-1-'16	Vermeer- deringen	Verminde- ringen	Afschrijvingen	Bijdrage derden	Balans 31-12-'16
Overige gronden*	0		0			0	0	0
Onderhanden werk	4.472.757	-348.417	4.124.340	18.447	624.134	0	0	3.518.653
Totaal	4.472.757	-348.417	4.124.340	18.447	624.134	0	0	3.518.653

*waardecorrectie -516.791

3.001.862

* Stellige uitspraken en aanbeveling in de Notitie Grondexploitaties: als er sprake is van een voorziening ter bestrijding van tekorten in grexen dan moet die worden gepresenteerd als waarde correctie op de post Bouwgrond in exploitatie.

Voor de specificatie van de overige gronden en hulpstoffen en onderhanden werk wordt verwezen naar de paragraaf G grondbeleid.

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

a. Vorderingen openbare lichamen	2016	2015
Vorderingen op openbare lichamen	122.024	118.647
Vorderingen BTW compensatiefonds over 2016	1.725.439	1.866.861
	<u>1.847.463</u>	<u>1.985.508</u>
e. rek.-courant verhouding met het Rijk	6.209.321	5.073.632
h. Overige vorderingen		
Debiteuren algemeen	821.332	1.880.492
Bij: negatieve debiteuren algemeen	0	1.876
Bij: negatieve crediteuren algemeen: van cred.algemeen	44.513	197.955
	<u>865.845</u>	<u>2.080.323</u>
debiteuren gemeente WWB (waarvan € 149.673 dubieus)	1.208.493	1.146.493
Af: voorzieningen dubieuze debiteuren	-32.653	-73.950
Af: voorzieningen dubieuze debiteuren W&I	-149.673	-144.167
	<u>1.892.012</u>	<u>3.008.699</u>
Totaal Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	9.948.796	10.067.839

6. Liquide middelen

	2016	2015
Contanten	1.337	1.467
Saldo giro en bankinstellingen	486.806	187.755
	<u>488.143</u>	<u>189.222</u>

7. Overlopende activa

	2016	2015
<i>Overlopende posten team Werk en Inkomen</i>	50.426	136.512
<i>Nog te ontvangen bedragen (balansposten)</i>	250.797	96.323
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>	241.794	412.613
<i>Overige overlopende activa</i>	0	0
	<u>543.017</u>	<u>645.448</u>

PASSIVA**Vaste passiva:**

8. Eigen vermogen

Algemene reserves:

	Balans 31-12-'15	Resultaatbe- bestemm. e.a. mutat. per 1/1	Balans 1-1-'16	Rente	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Balans 31-12-'16
res. vrij besteedbaar	617.275	80.699	697.974	20.939		96.326	622.587
Algemene reserve	3.617.067		3.617.067				3.617.067
Alg. reserve grondexploitatie	1.231.300	-507.488	723.812			115.303	608.509
Alg. reserve sociaal domein	1.000.000		1.000.000				1.000.000
TOTAAL	6.465.642	-426.789	6.038.853	20.939	0	211.629	5.848.163

Voor een specificatie van de mutaties wordt verwezen naar de bijlagen

Bestemmingsreserves:

	Balans 31-12-'15	Resultaatbe- bestemm. e.a. mutat. per 1/1	Balans 1-1-'16	Rente	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Balans 31-12-'16
Best.res voor egalis.tarieven	0		0	0	0	0	0
Overige bestemm.reserves	12.184.969	0	12.184.969	147.138	371.437	1.138.922	11.564.622
TOTAAL	12.184.969	0	12.184.969	147.138	371.437	1.138.922	11.564.622

Voor een specificatie van de mutaties wordt verwezen naar de bijlagen

9. Voorzieningen

	Balans 1-1-'16	Vermeerde- ringen	Aanwen- ding	Balans 31-12-'16
1a. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen, verliezen en risico's				
personele verplichtingen(cw)	872.357	1.592.952	329.304	2.136.005
gecalc. verlies complex centrumplan Waalre	507.488	9.303	0	516.791
Subtotaal voorz. t.b.v. verpl. en verliezen	1.379.845	1.602.255	329.304	2.652.796
1b Voorzieningen t.b.v. gelijkmatige verdeling van kosten				
onderh.gem.geb.(cw)	894.228	208.620	262.673	840.175
ration. wegbeheer (cw)	110.074	295.625	315.402	90.297
Subtotaal voorz. gelijkm.verdeling van kosten	1.004.302	504.245	578.075	930.472
1c. Voorzieningen verv. inv. waarvoor een heffing kan worden geheven				
Subtotaal voorziening risico's	0	0	0	0
2. Voorzieningen m.b.t. door derden verkregen middelen met specifieke besteding				
egalisatie afvalstoffenheffing (cw)	672.990	20.190	365.810	327.370
vervanging riolering (cw)	10.407.194	676.614		11.083.808
Subtotaal voorz. derden met spec.besteding	11.080.184	696.804	365.810	11.411.178
Totaal voorzieningen	13.464.331	2.803.304	1.273.189	14.994.446

correctie 1a **-516.791****14.477.655**

correctie 1a: Stellige uitspraken en aanbeveling in de Notitie Grondexploitaties: als er sprake is van een voorziening ter bestrijding van tekorten in grexen dan moet die worden gepresenteerd als waarde correctie op de post Bouwgrond in exploitatie.

Daar waar achter de voorziening "(cw)" is vermeld, wil zeggen dat deze is gevormd op basis van contante waarde.

10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer

Waarborgsommen

	2016	2015
	8.365	8.065

Het betreft waarborgsommen voor het sleutelbeheer van de sporthal en van de verzinkbare paal Den Hof. Verder heeft de gemeente Waalre geen vaste schulden. Er waren in 2016 geen rentelasten m.b.t. de vaste schulden.

Vlottende Passiva:

11. Kortlopende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan 1 jaar

	2016	2015
d. overige schulden	2.005.692	2.247.632
Bij: negatieve debiteuren	0	1.876
Bij: negatieve crediteuren	44.513	197.955
	2.050.205	2.447.463

12. Overlopende passiva

	2016	2015
a. verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen.		
Doorbetalingen vorderingen rijk WWB	248.034	235.638
Te betalen BTW	29.242	5.076
Netto uitkeringen Werk & Inkomen	687.321	165.692
WWB werkdeelparticipatiebudget	0	0
Nog te betalen bedragen (balansposten)	929.814	487.625
	<u>1.894.411</u>	<u>894.031</u>
b. de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren		
vooruitontvangen bedrag krediet energietransitie	249.561	261.960
ontvangen bijdragen voor het krediet Brainport Avenue	1.146.407	1.110.886
	<u>1.395.968</u>	<u>1.372.846</u>
c. overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen		
Wet inburgering	0	45.000
krediet duurzaamheidsagenda	0	100.000
Overige nog te betalen bedragen	698	990
Overige overlopende passiva	0	81.459
	<u>698</u>	<u>227.449</u>
Totaal overlopende passiva	<u>3.291.077</u>	<u>2.494.326</u>

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en provincies ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen over het jaar 2016:

	Saldo 1-1-2016	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen	Terug- betalingen	Saldo 31-12-2016
Rijk (VNG)					
vooruitontvangen bedrag krediet energietransitie	261.960	163.847	176.246		249.561
Provincie					
ontv. bijdragen voor het krediet Brainport Avenue	1.110.886	40.000	4.479		1.146.407
Totaal	<u>1.372.846</u>	<u>203.847</u>	<u>180.725</u>	-	<u>1.395.968</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Recht op verliescompensatie in het kader van de vennootschapsbelasting

De gemeente Waalre heeft geen recht op verliescompensatie. Het betreft het toekomstig recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969.

Gewaarborgde geldleningen (buiten de balans)

De gemeente heeft zich garant gesteld voor de betaling van rente en aflossing inzake door andere rechtspersonen aangegane geldleningovereenkomsten. Het totaal van de gegarandeerde schuldrestanten van deze geldleningen bedraagt per ultimo 2016 € 0,1 mln.

Voorts treedt de gemeente op als tertiair borg voor leningen van binnen de gemeente werkzame woningcorporaties, tezamen met het rijk (ieder 50%). De risico's zijn uiterst gering. Het gewaarborgd bedrag hiervoor bedraagt € 15,9 mln.

Overige niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onder 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen' wordt inzicht gegeven in een aantal belangrijke contracten of verplichtingen, waarbij voornamelijk een grensbedrag van € 250.000 is aangehouden. Dit grensbedrag is niet wettelijk voorgeschreven.

Voor het waarborgen van een goede 'going concern' vormt contractbeheer een belangrijke basis. Waalre heeft momenteel ongeveer 250 contracten. Dit betreffen diverse overeenkomsten met bedrijven, overheden, abonnementen, software etc. met variërende looptijden en financiële consequenties. Als belangrijke lopende en toekomstige verplichtingen noemen wij hier:

	Jaarbedrag 2016	Looptijd
Bibliotheek Eindhoven	265.000	31-dec-21
Simac ICT beheer en detachering	340.000	31-dec-17
Gemeente Eindhoven Werk en Inkomen	420.000	onbep.tijd
Gebr. Brouwers Groenvoorziening	555.000	31-dec-17
KWS infra asfaltonderhoud	432.000	31-dec-17
Ergon onderhoud groen	390.000	onbep.tijd

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

In paragraaf B: Weerstandsvermogen en risicomangement treft u een overzicht aan van alle door ons onderkende risico's. Tot slot merken wij op dat Waalre geen gebruik maakt van financiële derivaten.

4. Schatkistbankieren

- a. Het drempelbedrag voor het schatkistbankieren over het jaar 2016 bedraagt € 250.000.
- b. Het bedrag aan middelen dat in het kader van het drempelbedrag buiten 's-Rijks schatkist is aangehouden:

1 ^e kwartaal : €	0
2 ^e kwartaal : €	0
3 ^e kwartaal : €	0
4 ^e kwartaal : €	0

Uit deze cijfers blijkt dat er geen overtollige middelen boven het drempelbedrag buiten het schatkistbankieren zijn gehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	250			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	194	153	157	156
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	56	97	93	94
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	29.360			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	29.360			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	250			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	17.636	13.920	14.477	14.343
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	194	153	157	156

5. Overzicht reserves en voorzieningen

Omschrijving	functie	Stand per 31-12-2015	resultaat- bestemming 2015	Gecorr.stand 01-01-2016	rentepercentage		
					totaal	bij- schrijven	bespaarde rente
Algemene reserves							
01 Algemene bufferreserve	951.00	3.617.067		3.617.067	3,0%	0,0%	3,0%
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	960.00	617.275	80.699	697.974	3,0%	3,0%	0,0%
03 Algemene reserve grondexploitatie	952.00	1.231.300	507.488-	723.812	3,0%	0,0%	3,0%
04 Algemene reserve sociaal domein	953.00	1.000.000		1.000.000	3,0%	0,0%	3,0%
<i>Algemene reserves</i>		6.465.642	426.789-	6.038.853			
Bestemmingsreserves							
11 Reserve wettelijke bepalingen	960.20	750.000	-	750.000	3,0%	0,0%	3,0%
12 reserve regionaal fonds	960.32	-	-	-	3,0%	0,0%	3,0%
13 reserve lokaal fonds	960.33	72.000	-	72.000	3,0%	0,0%	3,0%
14 Reserve huisvesting gemeentewerf	965.00	290.720	-	290.720	3,0%	0,0%	3,0%
15 Reserve renovatie sporthallen	977.00	1.101.392	-	1.101.392	3,0%	0,0%	3,0%
16 Reserve renovatie brandweerkazerne	978.00	775.488	-	775.488	3,0%	0,0%	3,0%
17 Reserve buitensportacc.sportpark Waalre	979.00	1.336.540	-	1.336.540	3,0%	0,0%	3,0%
18 Reserve buitenonderhoud schoolgeb	970.00	171.329	-	171.329	3,0%	3,0%	0,0%
19 Reserve aandelen bouwfonds	980.00	587.604	-	587.604	3,0%	0,0%	3,0%
20 Reserve gemeentehuis	960.10	7.099.896	-	7.099.896	3,0%	2,0%	1,0%
21 Reserve landschappelijke kwaliteiten	960.31	-	-	-	3,0%	3,0%	0,0%
<i>Overige bestemmingsreserves</i>		12.184.969	-	12.184.969			
Totaal reserves		18.650.610	426.789-	18.223.821			
Omschrijving	functie	Stand per 31-12-2015	n.v.t.	Gecorr.stand 01-01-2016	voorziening op basis van CW?		
Voorzieningen							
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>							
30 Voorz. personele verplichtingen (cw)	982.00	872.357	-	872.357	1,629%	ja	
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	989.00	507.488	-	507.488	2,0%	ja	
<i>sub-totaal</i>		1.379.845	-	1.379.845			
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>							
32 Voorz. onderhoud gem. gebouwen (cw)	981.XX	894.228	-	894.228	3,0%	ja	
33 Voorz. rationeel wegbeheer (cw)	984.00	110.073	-	110.073	3,0%	ja	
<i>sub-totaal</i>		1.004.302	-	1.004.302			
<i>Voorzieningen middelen derden</i>							
34 Voorz. vervanging riolering (cw)	964.00	10.407.194	-	10.407.194	4,0%	ja	
35 Voorz. afvalstoffenheffing (cw)	963.00	672.990	-	672.990	3,0%	ja	
<i>sub-totaal</i>		11.080.184	-	11.080.184			
<i>Correctie voorzieningen</i>							
Totaal voorzieningen		13.464.331	-	13.464.331			
Totaal reserves en voorzieningen							
		32.114.941	426.789-	31.688.152			

Omschrijving	Toevoegingen 2016		Onttrekkingen 2016		Stand per 31-12-2016	6.914.00 Bespaarde rente
	werkelijk rente	T.l.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	Tgv expl.ivm afs.vaste activa		
Algemene reserves						
01 Algemene bufferreserve	-	-	-	-	3.617.067	108.512
02 Algemene reserve vrij besteedbaar	20.939	-	96.326	-	622.587	20.939
03 Algemene reserve grondexploitatie	-	-	115.303	-	608.509	21.714
04 Algemene reserve sociaal domein	-	-	-	-	1.000.000	30.000
<i>Algemene reserves</i>	<i>20.939</i>	<i>-</i>	<i>211.629</i>	<i>-</i>	<i>5.848.163</i>	<i>181.165</i>
Bestemmingsreserves						
11 Reserve wettelijke bepalingen	-	-	134.183	-	615.817	22.500
12 reserve regionaal fonds	-	186.918	-	-	186.918	-
13 reserve lokaal fonds	-	184.519	-	-	256.519	2.160
14 Reserve huisvesting gemeentewerf	-	-	-	12.640	278.080	8.722
15 Reserve renovatie sporthallen	-	-	-	68.837	1.032.555	33.042
16 Reserve renovatie brandweerkazerne	-	-	-	24.234	751.254	23.265
17 Reserve buitensportacc.sportpark Waalre	-	-	-	50.220	1.286.320	40.096
18 Reserve buitenonderhoud schoolgeb	5.140	-	-	-	176.469	5.140
19 Reserve aandelen bouwfonds	-	-	104.000	-	483.604	17.628
20 Reserve gemeentehuis	141.998	-	744.806	-	6.497.088	212.997
21 Reserve landschappelijke kwaliteiten	-	-	-	-	-	-
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>147.138</i>	<i>371.437</i>	<i>982.989</i>	<i>155.931</i>	<i>11.564.624</i>	<i>365.550</i>
Totaal reserves	168.077	371.437	1.194.618	155.931	17.412.787	546.715
Omschrijving	Toevoegingen 2016		Aanwending 2016		Stand per 31-12-2016	6.914.00 Bespaarde rente
	(rente)	Tlv exploitatie	uitgaven	n.v.t.		
Voorzieningen						
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>						
30 Voorz.personele verplichtingen (cw)	14.211	1.578.741	329.304	-	2.136.005	14.211
31 Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	-	9.303	-	-	516.791	10.150
<i>sub-totaal</i>	<i>14.211</i>	<i>1.588.044</i>	<i>329.304</i>	<i>-</i>	<i>2.652.796</i>	<i>24.361</i>
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>						
32 Voorz.onderhoud gem.gebouwen (cw)	26.827	181.793	262.673	-	840.175	26.827
33 Voorz.rationeel wegbeheer (cw)	3.302	292.323	315.402	-	90.296	3.302
<i>sub-totaal</i>	<i>30.129</i>	<i>474.116</i>	<i>578.075</i>	<i>-</i>	<i>930.471</i>	<i>30.129</i>
<i>Voorzieningen middelen derden</i>						
34 Voorz.vervanging riolering (cw)	416.288	260.326	-	-	11.083.808	416.288
35 Voorz.afvalstoffenheffing (cw)	20.190	-	365.810	-	327.370	20.190
<i>sub-totaal</i>	<i>436.478</i>	<i>260.326</i>	<i>365.810</i>	<i>-</i>	<i>11.411.178</i>	<i>436.478</i>
<i>Correctie voorzieningen</i>						
Totaal voorzieningen	480.818	2.322.486	1.273.189	-	14.994.445	490.968
Totaal reserves en voorzieningen	648.895	2.693.923	2.467.807	155.931	32.407.232	1.037.683

Doel van de reserves:

Algemene bufferreserve

De algemene bufferreserve (bufferdeel) is het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

Algemene reserve vrij besteedbaar

De reserve vrij besteedbaar dient als weerstandsvermogen voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserve of voorziening is gevormd.

Grondexploitatiereserve

De algemene bufferreserve (bufferdeel) voor grondexploitatie. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Reserve Sociaal Domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein (jeugd, WMO, participatie, etc.).

Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren. Hierbij genoemd: : vervallen rente toerekening aan grondexploitatiegebieden en de verplichting om vakantiegeld te reserveren bij het opstellen van de jaarstukken. Over beide maatregelen moet de wetgever nog beslissen.

Regiofonds

De reserve is bedoeld voor investeringen die bijdragen aan de algemene verbetering van de woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente, meer specifiek door regionale projecten waarvoor binnen de regio om een bijdrage wordt verzocht.

Lokaal fonds

De reserve is bedoeld voor investeringen die bijdragen aan de algemene verbetering van de woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente in het kader van bovenwijkse voorzieningen of projecten binnen de gemeente.

Reserve huisvesting gemeentewerf

Dekking afschrijvingslasten van de investering gemeentewerf 1999.

Reserve renovatie sporthallen

Dekking afschrijvingslasten van de investering renovatie sporthallen De Pracht en Hoeveland in 2007.

Reserve renovatie brandweerkazerne

Dekking afschrijvingslasten van de investering renovatie brandweerkazerne in 2008.

Reserve buitensportaccommodatie sportpark Waalre

Dekking afschrijvingslasten van de investering herinrichting buitensportaccommodaties in 2008.

Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Dekking uitgaven groot (buiten)onderhoud schoolgebouwen

Reserve aandelen bouwfondsen

Vrijval ten gunste van de exploitatie. Ter vervanging van de wegvallende winstuitkering van de HNG.

Reserve gemeentehuis

Om de kosten van het te bouwen gemeentehuis te financieren.

Reserve landschappelijke kwaliteiten

De reserve is bedoeld voor investeringen die bijdragen aan de algemene verbetering van de woon-, leef- en werkkwaliteiten van de gemeente, meer specifiek om bij projecten de verplichting tot verbetering van landschappelijke kwaliteit door een financiële bijdrage te kunnen regelen wanneer feitelijke kwaliteitsverbetering binnen een project niet mogelijk is.

Doel van de voorzieningen:

Voorziening personele verplichtingen

Het dekken van de jaarlijkse uitkeringen aan het voormalig personeel i.v.m. wachtgeld en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders.

Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie

Voor het opvangen van verliezen op bouwgrondexploitaties

Voorziening onderhoud gemeentegebouwen

Het dekken van de uitgaven voor groot planmatig onderhoud aan gemeentegebouwen, niet zijnde het gemeentehuis. Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel het buiten- als binnenonderhoud.

Voorziening rationeel wegbeheer

Het dekken van de uitgaven voor groot planmatig onderhoud aan wegen.

Voorziening vervanging riolering

Om jaarlijkse fluctuaties op het tarief van de rioolrechten tegen te gaan.

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffentaak

Voorziening dubieuze debiteuren ABW

Het afdekken van risico's die kunnen ontstaan bij het verstrekken van leenbijstand.

6. Overzicht overbrengen van kredieten van 2016 naar 2017

Omschrijving	Overgebracht restant krediet naar 2016	Nieuw krediet 2016	Uitgegeven/ ontvangen in 2016	Overboeken naar 2017
Investerings exploitatie t.l.v. reserves*				
Uitgaven				
1 Krediet sloop vleugels gemeentehuis	68.797	0	2.314	66.483
2 Kosten digitalisering/archief	99.300	-99.300	0	0
3 Krediet zaakgericht werken	0	99.300	59.119	40.181
4 Krediet vitale coalitie	30.261	0	24.406	0
5 Krediet risico's wegenbeheersplan	40.000	0	29.723	10.277
6 Herininrichting parkeerterrein den Hof Prive	22.011	0	0	0
7 Herininrichting parkeerterrein den Hof openbaar	112.906	0	4.481	8.000
8 actualisatie bestemmingsplannen 2009-2012	2.201	0	4.621	0
9 Reconstructie buitengebied	50.510	0	23.176	27.334
10 Kosten reconstructiedeelname	20.732	0	9.000	11.732
11 Volumebesluit volkshuisvesting '05	167.714	0	0	0
12 Woonwagencentrum	27.574	0	3.339	0
13 Afvalproef	0	222.160	150.386	71.774
Inkomsten				
6 Herininrichting parkeerterrein den Hof Prive	15.437	0	0	0
7 Herininrichting parkeerterrein den Hof openbaar	112.534	0	0	8.000
13 Afvalproef	0	222.160	150.386	71.774
Subtotaal investeringen exploitatie t.l.v. reserves	514.034	0	160.179	156.006

*i.v.m. wijziging BBV vanaf 1 januari 2017 alleen nog t.l.v. derden

Investerings I&F staat

Uitgaven				
1 krediet voorbereiding bouw gemeentehuis	9.100.693	0	683.372	8.417.321
2 Krediet openbare ruimte brede school Waalre	99.688	309.500	125.740	283.448
3 krediet zwerfafval	0	0	44.020	-44.020
4 Krediet projecten informatievoorziening (a)	0	150.000	0	55.000
5 Krediet projecten informatievoorziening (b)	0	0	0	95.000
6 Krediet vervanging website fase 2 (E-formulieren)	25.000	0	0	25.000
7 Krediet vervanging laptops	0	85.000	0	85.000
8 Aanschaf en aanpassing applicaties	92.607	0	28.569	0
9 Vervanging applicaties software	115.000	0	0	179.037
10 Krediet Brede School Waalre gebouw	2.686.910	0	2.550.000	136.910
11 Krediet Brede School Waalre gemeente	175.316	-100.000	450	74.866
12 Wet inburgering	45.000	0	6.936	0
13 riolering Willem Smuldersplein	492.340	0	339.655	50.000
14 aanpassen BBB waalre-noord	57.715	20.000	0	77.715
15 onderzoek grondwateroverlast Aremborgstraat	-14.600	265.000	37.810	212.590
16 voorbereiding reconstructie riolering markt Waalre	25.763	0	28.594	0
17 vGRP 2015	850.000	-395.000	0	0
18 vGRP 2016	0	1.471.565	0	0
19 vGRP 2016 kader richtlijn water	101.860	0	48.140	53.720
20 vGRP 2015 relinen riolering Lissevenlaan	0	85.000	4.965	80.035
21 vGRP 2016 riolering Brede school Waalre	0	75.000	75.000	0
22 vGRP 2015 aanpassen riolering Zoetmulderdreef	0	25.000	25.544	0
23 Maatregelen BSL (realisering fietspad)	309.271	0	151.452	157.820
24 ondersteuningsprogramma energie	375.772	0	176.246	199.526
25 Duurzaamheidsagenda	100.000	0	59.548	0
26 Brainport Avenie/ Slowlane	0	0	4.479	-4.479
27 Aankoop de Bleek 1	0	584.000	584.000	0
Inkomsten				
2 Krediet openbare ruimte brede school Waalre	0	209.500	149.500	60.000
3 krediet zwerfafval	0	0	19.910	-19.910
11 Krediet Brede School Waalre gemeente	0	0	5.453	-5.453
23 Maatregelen BSL (realisering fietspad)	1.188.416	0	17.300	1.171.116
24 ondersteuningsprogramma energie	107.863	0	163.847	-55.984
26 Brainport Avenie/ Slowlane	-20.000	0	40.000	-60.000
Subtotaal investeringen I&F	13.362.056	2.365.565	4.578.509	9.044.721

Omschrijving	Overgebracht restant krediet naar 2016	Nieuw krediet 2016	Uitgegeven/ ontvangen in 2016	Overboeken naar 2017
Investerings bouwgrondexploitatie (BGE)				
Uitgaven				
1 Project Brabantierrein algemeen	92.318	35.645	99.513	0
2 Krediet bassisschoollocatie Eekenrooisestraat	125.316	560.000	222.394	462.922
3 Bouwrijpmaken Berkenlaan	47.258	0	1.760	45.498
4 Krediet Waalre-N dp 1a: voorbereiding civiele werken	397.769	0	25.950	0
5 Krediet Waalre-N dp 1b gemeente: planontw.	319.740	0	27.770	0
6 Krediet Waalre-N dp 1b particulier- planontw.	170.724	0	14.702	156.022
7 Krediet Waalre-N dp 1b: bouwrijpmaken	113.896	0	991	164.254
8 Krediet Waalre-N dp 1b: woonrijpmaken	0	0	8.478	0
9 Krediet Waalre-N dp 1a: ro voorbereiding alg. en onvoorzien	1.052.099	0	71.006	0
10 Krediet Waalre-N dp 1a: bouwrijpmaken	59.388	0	135.477	0
11 Krediet Waalre-N dp 1a: woonrijpmaken	96.792	0	32.015	905.614
12 Centrumplan Waalre-dorp	28.197	25.000	10.698	42.499
13 Centrumplan Waalre-dorp Voorbereiding en planontwikkeling	0	50.000	11.714	38.286
14 58 WN Heistraat-Noord voorbereidingskrediet	192.995	0	74.090	118.905
Inkomsten				
10 Krediet Waalre-N dp 1a: bouwrijpmaken	-103.537	0	0	0
13 Centrumplan Waalre-dorp Voorbereiding en planontwikkeling	0	25.000	25.000	0
Subtotaal investeringen (BGE)	2.800.026	645.645	711.557	1.933.999
Totaal	16.676.116	3.011.210	5.477.580	11.147.844

7. Overzicht gewaarborgde leningen

nr.	oorspronkelijk bedrag geldlening	naam van de geldnemer	doel van de geldlening	besluit borgstelling		rente perc.	Restantbedrag gewaarborgde geldleningen 1-1-2016	Aflossingen in 2016	restantbedrag gewaarborgde geldleningen per 31-12-2016	
				raads- c.q. b&w-besluit	uitvoerings- besluit b&w				Totaal	Door gemeente gewaarborgd
		a. Specifieke garantieverleningen:								
1	891.076	Reg.Stg.Zorgcentra De Kempen	Invest.in aanleunwou.+ verz.teh.	02-07-1996		6,600	106.146	106.146	0	0
2	113.445	Waalrese Lawn Tennis Vereniging	Bouw paviljoen	21-01-1997		7,000	1.197	1.197	0	0
3	90.756	R.K.V.V. Waalre	Renovatie clubhuis	26-03-2002		7,000	45.142	7.814	37.328	37.328
4	45.000	LTV Eeckenrode	Vervangen clubaccommodatie	29-6-2010		4,150	28.750	3.000	25.750	25.750
5	250.000	Stichting Tennispark Waalre	Aanleg 4 smashcourtbanen+verl.	30-10-2007		4,900	50.032	24.996	25.036	25.036
							231.267	143.153	88.114	88.114
		b. Garantieverleningen door het WSW, waarbij de gemeente optreedt als achterborg:								
6	1.006.831	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		8,520	893.651	40.205	853.446	426.723
7	1.713.451	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		8,480	1.515.991	69.782	1.446.209	723.105
8	695.011	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		4,700	522.750	19.109	503.641	251.821
9	228.775	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		6,760	115.739	12.362	103.377	51.689
10	295.939	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		7,100	269.011	27.489	241.522	120.761
11	355.179	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		7,390	323.023	32.861	290.162	145.081
12	664.792	Woningstichting Aert Swaens	Herfinanc. lening v/m won.bedr.	27-06-1995		6,930	519.366	17.770	501.596	250.798
13	707.897	Woningstichting Aert Swaens	Nieuwb.14 app. Centr.plan Aalst	16-04-1996		5,780	707.897	281.709	426.188	213.094
14	10.000.000	Woonstichting Thuis		03-02-1998		2,175	10.000.000	0	10.000.000	5.000.000
15	10.000.000	Woonstichting Thuis		20-03-2014		2,440	10.000.000	0	10.000.000	5.000.000
16	7.500.000	Woonstichting Thuis		15-04-2014		1,925	7.500.000	0	7.500.000	3.750.000
				09-12-2014			32.367.428	501.287	31.866.141	15.933.072
							32.598.695	644.440	31.954.255	16.021.186

8. De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

I&M		E11B	Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017						Aard controle R Indicatornummer: E11B /06
			Hieronder, per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Besteding (jaar T) ten laste van eigen middelen	Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente)	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL	Teruggesort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/01	Aard controle R Indicatornummer: E11B /02	Aard controle R Indicatornummer: E11B/03	Aard controle R Indicatornummer: E11B/04	Aard controle R Indicatornummer: E11B /05		
	Nationaal		€ 14.102	€ 14.102	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	ma		€ 15.533	€ 15.533	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	SI		€ 15.533	€ 15.533	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	Sa		€ 8.592	€ 8.592	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	tussen		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	me		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	de		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	er		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	en/of		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	Provinciale beschikking		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	en/of		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	verordening		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	Gemeenten en		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	ge		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	me		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	enschappelijke		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	regelingen (Wgr) (Sisa		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	tussen		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	me		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	de		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
	overheden)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	

Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van eigen middelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van bijdragen door derden = contractpartners (niet rijk, provincie of gemeente) tot en met (jaar T)
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/10</i>
1 1732640	€ 19.416	€ 19.416	€ 0
2 2406289	€ 15.533	€ 15.533	€ 0
3 2767859	€ 15.533	€ 15.533	€ 0
4 2768249	€ 15.533	€ 15.533	€ 0
5 2824009	€ 8.592	€ 8.592	€ 0
6 1449755	€ 189.723	€ 189.723	€ 0
7 1552755	€ 77.665	€ 77.665	€ 0
8 1567612	€ 38.832	€ 38.832	€ 0
9 1590618	€ 38.832	€ 38.832	€ 0
10 1647915	€ 19.419	€ 19.419	€ 0
11 1681419	€ 19.416	€ 19.416	€ 0
12 1709115	€ 19.416	€ 19.416	€ 0
13 2346626	€ 57	€ 57	€ 0

Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van rentebaten gemeente op door provincie verstrekte bijdrage NSL tot en met (jaar T)	Cumulatief teruggestort/verrekend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen tot en met (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/12</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/13</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11B/14</i>
1 1732640	€ 0	€ 0	Ja
2 2406289	€ 0	€ 0	Ja
3 2767859	€ 0	€ 0	Ja
4 2768249	€ 0	€ 0	Ja
5 2824009	€ 0	€ 0	Ja
6 1449755	€ 0	€ 0	Ja
7 1552755	€ 0	€ 0	Ja
8 1567612	€ 0	€ 0	Ja
9 1590618	€ 0	€ 0	Ja
10 1647915	€ 0	€ 0	Ja
11 1681419	€ 0	€ 0	Ja
12 1709115	€ 0	€ 0	Ja
13 2346626	€ 0	€ 0	Ja

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016 Alle gemeenten verantwoordelijk hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werklouers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 2.337.391	€ 61.579	€ 170.156	€ 197	€ 15.210	€ 1.065
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 737	€ 0	€ 0	€ 47.227	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeentedeel 2016 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Baten (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 21.948	€ 4.500	€ 0	€ 30.609	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

Bijlage: Kerngegevens

Cijfers per 31 december van genoemd jaar.

	Realisatie 2014	Realisatie 2015	Raming 2016	Realisatie 2016
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners:	16.765	17.023	17.000	17.023
van 0-19 jaar	3.932	3.906	3.930	3.952
van 20-64 jaar	9.030	9.224	9.245	9.107
van 65 jaar en ouder	3.803	3.893	3.825	3.964
Aantal bijstandsgerechtigden WWB	150	164	165	171
Aantal personen behorende tot een minderheidsgroepering	300	325	310	340
Aantal eenpersoonshuishoudens	1.975	2.039	2.047	2.072
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.109	5.118	5.103	5.177
B. Fysieke structuur				
Aantal woningen	7.506	7.556	7.575	7.558
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.240	2.240
Oppervlakte binnenwater in ha	26	26	27	26
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	360	360	360	360
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	40	40	40	40
Oppervlakte bermen in ha	38	38	38	38
Lengte van verharde wegen in km	135	135	135	135
Lengte van recreatieve fiets- , ruiters- en wandelpaden in km	99	100	100	100
C. Financiële structuur				
(bedragen x € 1 mln)	Rekening 2014	Rekening 2015	Begroting 2016	Realisatie 2016
Niveau reserves en voorzieningen	32,7	31,4	30,6	32,6
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	2,94	3,04	3,13	3,11
Opbrengst rioolheffing	1,35	1,39	1,45	1,45
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,29	1,15	1,15	1,16
Algemene uitkering gemeentefonds				
- reguliere uitkering	10,69	9,85	10,1	10,7
- Sociaal Domein (3 D's)	-	5,7	5,2	5,3
- WMO	1,55	1,11	0,98	1,05

Bron: CBS, BZK en eigen administratie.